

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
POUČEVANJE
POUČEVANJE NA RAZREDNI STOPNJI

LEONA BRODAR

**BESEDILA PREKMURSKIH UČENCEV 4. RAZREDA IZ ENO- IN
DVOJEZIČNE OSNOVNE ŠOLE**

MAGISTRSKO DELO

LJUBLJANA, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
POUČEVANJE
POUČEVANJE NA RAZREDNI STOPNJI

LEONA BRODAR

**BESEDILA PREKMURSKIH UČENCEV 4. RAZREDA IZ ENO- IN
DVOJEZIČNE OSNOVNE ŠOLE**

MAGISTRSKO DELO

MENTORICA: IZR. PROF. DR. MARJA BEŠTER TURK

LJUBLJANA, 2015

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem mentorici dr. Marji Bešter Turk za strokovno pomoč, hitro odzivnost, lektoriranje, svetovanje, usmerjanje in potrpežljivost pri nastajanju mojega magistrskega dela.

Hvala vsem ravnateljem prekmurskih osnovnih šol, ki so mi omogočili izvedbo raziskave, učiteljem, ki so me sprejeli v razred, in učencem, ki so sodelovali v raziskavi.

Hvala Tihani Rob za prevod povzetka.

Hvala družini in prijateljem, ki so mi stali ob strani in me spodbujali pri nastanku magistrskega dela.

Hvala staršem za podporo, spodbude in razumevanje tekom celotnega študija.

POVZETEK

V magistrskem delu smo ugotavljali razlike v tvorjenju pripovedovalnega besedila (doživljajskega spisa) v slovenščini, in sicer med prekmurskimi učenci iz eno- in dvojezične osnovne šole (v slednji med učenci, ki so glede na prvi/materni jezik Slovenci ali Madžari). V raziskavi smo uporabili deskriptivno in kavzalno neeksperimentalno metodo pedagoškega raziskovanja. Prevladoval je kvalitativni raziskovalni pristop, kombinirali pa smo ga s kvantitativnim (anketni vprašalnik). Način vzorčenja je bil neslučajnostni, namenski.

Na podlagi izdelanih meril smo analizirali 46 pripovedovalnih besedil (doživljajskih spisov) učencev 4. razreda prekmurskih osnovnih šol, starih 9 ali 10 let, in ugotovili, da obstajajo razlike v njihovi kakovosti glede na to, ali jih tvorijo učenci, katerih prvi jezik je slovenski in obiskujejo enojezično OŠ, ali učenci iz dvojezične OŠ, katerih prvi jezik je slovenski ali madžarski. Ugotovili smo tudi, da so učenci iz enojezične OŠ pisali v povprečju daljša in skladenjsko zahtevnejša besedila kot učenci iz dvojezične OŠ. V magistrskem delu so predstavljene tudi tipične napake v besedilih obeh skupin učencev.

KLJUČNE BESEDE: sporazumevalna zmožnost, pripovedovalno besedilo, doživljajski spis, dvojezično šolstvo, slovenščina kot prvi jezik, slovenščina kot drugi jezik

ABSTRACT

The master thesis deals with the differences in creating slovene narrative texts (adventure essays) among pupils of mono- and bilingual elementary schools in Prekmurje (in the bilingual school among scholars, who regarding the first/mother tongue are either Slovene or Hungarian citizens). In the study the descriptive and causal non-experimental method of pedagogic research was used. A qualitative research approach dominated, however, it was combined with the quantitative approach as well (survey questionnaire). The sampling approach was non-accidentally, therefore intended.

On the basis of the developed criteria 46 narrative texts (adventure essays) were analysed, which were written by fourth graders in elementary schools in Prekmurje, aged between 9 and 10. Differences in the quality of the texts were noted when the texts were created by the scholars whose mother tongue is Slovene and whether they are in a monolingual elementary school or whether the text composers are pupils of a bilingual elementary school, whose first language is Slovene or Hungarian. Conclusions have been drawn that the pupils of the monolingual elementary school wrote on average longer and syntactically more complex texts than the ones of the bilingual elementary school. In the master thesis typical mistakes in the texts of both pupil groups are presented.

KEYWORDS: communicative competence, narrative text, adventure essay, bilingual school, Slovene as the first language, Slovene as the second language

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
2 TEORETIČNI DEL	2
2.1 PRVI/MATERNI JEZIK IN DRUGI JEZIK ALI JEZIK OKOLJA.....	2
2.2 DVOJEZIČNOST.....	3
2.2.1 DVOJEZIČNO ŠOLSTVO V DELU PREKMURJA	4
2.2.2 OTROCI IN DVOJEZIČNOST	11
2.2.2.1 BILINGVIZEM.....	12
2.2.2.2 VLOGA STARŠEV PRI BILINGVIZMU	15
2.2.2.3 MEDKULTURNA VZGOJA	17
2.3 UČNI NAČRT ZA SLOVENŠČINO V ENO- IN DVOJEZIČNI OSNOVNI ŠOLI...	17
2.3.1 SPORAZUMEVALNA ZMOŽNOST.....	18
2.4 BESEDILO	20
2.4.1 MERILA BESEDILNOSTI	20
2.4.2 TVORJENJE BESEDILA	20
2.4.3 SPREJEMANJE BESEDILA	22
2.4.4 VRSTE BESEDIL	23
2.5 PRIPOVEDOVALNO BESEDILO	24
2.5.1 DOŽIVLJAJSKI SPIS	25
2.5.1.1 VREDNOTENJE DOŽIVLJAJSKEGA SPISA	26
3 EMPIRIČNI DEL	28
3.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA.....	28
3.2 CILJI RAZISKAVE in RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	28
3.3 METODA IN RAZISKOVALNI PRISTOP	29
3.3.1 VZOREC.....	29
3.3.2 OPIS POSTOPKA ZBIRANJA PODATKOV	29
3.3.3 POSTOPKI OBDELAVE PODATKOV	29
3.4 REZULTATI IN INTERPRETACIJA	31
3.4.1 VREDNOTENJE DOŽIVLJAJSKIH SPISOV IN ANALIZA ANKETNIH VPRAŠALNIKOV	31
3.4.1.1 SPISI IZ DVOJEZIČNE OSNOVNE ŠOLE	31
3.4.1.2 SPISI IZ ENOJEZIČNE OSNOVNE ŠOLE.....	56
3.4.2 ODGOVORI NA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	82

4 ZAKLJUČEK	89
5 LITERATURA IN VIRI	90
6 PRILOGE	94
6.1 PRILOGA 1: Anketni vprašalnik za učence na enojezični osnovni šoli.....	94
6.2 PRILOGA 2: Anketni vprašalnik za učence na dvojezični osnovni šoli.....	98
6.3 PRILOGA 3: Doživljajski spis četrtošolke s slovenskim maternim jezikom iz dvojezične OŠ.....	105
6.4 PRILOGA 4: Doživljajski spis četrtošolke z madžarskim maternim jezikom iz dvojezične OŠ.....	106
6.5 PRILOGA 5: Doživljajski spis četrtošolca s slovenskim maternim jezikom iz enojezične OŠ.....	107

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Predmetnik za enojezično osnovno šolo	7
Preglednica 2: Prilagojeni predmetnik za dvojezično osnovno šolo na narodno mešanem območju Prekmurja	8
Preglednica 3: Merila za vrednotenje doživljajskih spisov v raziskavi	29
Preglednica 4: Točke spisov učencev iz dvojezične osnovne šole ter podatka o maternem jeziku učenca in rabi jezikov zunaj pouka	82
Preglednica 5: Točke spisov učencev iz enojezične osnovne šole ter podatka o maternem jeziku učenca in rabi jezikov zunaj pouka	84

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Število učencev (iz eno- oz. dvojezične OŠ) glede na skupno število doseženih točk pri doživljajskem spisu.....	86
Graf 2: Število učencev iz dvojezične OŠ, katerih prvi jezik je slovenski ali madžarski, glede na skupno število doseženih točk pri doživljajskem spisu	87

1 UVOD

V Prekmurju obiskujejo učenci enojezično osnovno šolo, tj. s slovenskim učnim jezikom, na območju, na katerem živi madžarska narodna skupnost, pa slovenski in madžarski učenci skupaj dvojezično osnovno šolo. Tudi sama živim na narodnostno mešanem območju v Prekmurju (Lendava) in sem obiskovala dvojezično osnovno in srednjo šolo v Lendavi ter sem že od otroštva izpostavljena okolju, v katerem se vsakodnevno prepletata dva jezika – slovenščina in madžarščina.

Za pouk slovenščine v eno- in dvojezični osnovni šoli obstajata različna učna načrta, vendar le za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje. »[V] drugem in tretjem [triletju] pa poteka pouk slovenščine [v dvojezičnih šolah] po učnem načrtu za slovenščino v enojezičnih šolah s slovenskim učnim jezikom.« (Dvojezična osnovna šola. Slovenščina kot drugi jezik. Učni načrt 2011: 4). Eden od temeljnih ciljev obeh učnih načrtov za slovenščino je razvijanje sporazumevalne zmožnosti v slovenščini, tj. »zmožnosti kritičnega sprejemanja besedil raznih vrst ter zmožnosti tvorjenja ustreznih, razumljivih, pravilnih in učinkovitih besedil raznih vrst.« (Bešter Turk, Križaj Ortar 2009: 4)

V teoretičnem delu magistrskega dela predstavljamo splošna spoznanja o dvojezičnosti in o dvojezičnem šolstvu v delu Prekmurja ter o sporazumevalni zmožnosti in o besedilih, podrobneje o pripovedovalnih besedilih in njihovem vrednotenju.

V empiričnem delu pa prikazujemo rezultate raziskave, v kateri smo vrednotili pripovedovalna besedila (doživljajske spise) učencev 4. razreda osnovne šole in analizirali anketne vprašalnike o rabi jezika pri posameznem učencu. Primerjali smo besedila prekmurskih učencev v eno- in dvojezični osnovni šoli (v slednji med učenci, katerih prvi/materni jezik je slovenski ali madžarski).

2 TEORETIČNI DEL

2.1 PRVI/MATERNI JEZIK IN DRUGI JEZIK ALI JEZIK OKOLJA

Prvi/materni jezik

Prvi/materni jezik ima v življenju vsakega posameznika pomembno in odločilno vlogo (Čok 2009: 22). Maternega jezika se naučimo kot prvega, in sicer v družini. V njem najlažje razmišljamo, se sporazumevamo, čustvujemo, doživljamo in razumevamo sebe in druge, sporočamo drugim o sebi in svetu. Pomembno je, da materni jezik dobro obvladamo, ker ima tisti s težavami pri sporazumevanju v materinščini po navadi težave tudi pri vključevanju v družbo, pri delovanju v vsakdanjem življenju in tudi pri učenju tujih jezikov. Materni jezik je pomemben tako za osebni razvoj kot za razvoj narodne zavesti, kajti z maternim jezikom se poglobljeno vključujemo v kulturo lastnega naroda. (Bešter Turk idr. 2004: 13)

M. Prebeg - Vilke (1995: 27) navaja, da otrok, ko usvaja materni jezik, usvaja glasovni sistem (ta se začne z otrokovim krikom takoj po njegovem rojstvu), uporablja besedne oblike lastnega jezika (slovnica) ter je sposoben razumeti in sporočiti pomen (semantika) in z uporabo govora nekaj doseči (komunikacija). Ti vidiki so med seboj povezani, soodvisni in neločljivi. Usvajanje jezika pa se začne, še preden otrok izreče prvo besedo ter ko mati in dete vzpostavita medsebojno vez (prav tam). Hussain, Ghias in Khan (2013: 22) trdijo, da se otrok nauči maternega jezika v začetni fazi od družinskih članov (predvsem staršev) in da se vsaka fiziološko in duševno zdrava oseba nauči osnovnega besedišča in strukture maternega jezika do konca otroštva.

»Besedni jezik, ki ga govori večina prebivalcev Republike Slovenije, je slovenski jezik ali slovenščina. Za večino je slovenščina prvi/materni jezik.« (Bešter Turk idr. 2004: 13) Slovenščina pa ni materni jezik le za večino prebivalcev Republike Slovenije, temveč tudi za Slovence zunaj meja naše države, tj. v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem, tam, kjer so Slovenci avtohtoni prebivalci (zamejci) ter v evropskih in ostalih prekomorskih državah, kamor so se izselili (prav tam).

Drugi jezik ali jezik okolja

Za ljudi, katerih prvi/materni jezik ni slovenščina, a živijo v Republiki Sloveniji, je slovenščina drugi jezik ali jezik okolja. Mednje spadajo pripadniki narodnih manjšin na narodnostno mešanih območjih Slovenije, Romi in priseljenci. Ti se morajo ob svoji materinščini naučiti slovenščino zaradi stika s slovenskim jezikovnim okoljem in tudi zato, ker je slovenščina v Republiki Sloveniji državni in uradni jezik (Bešter Turk idr. 2004: 14).

Na območjih, na katerih živijo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji, se jezik okolja uresničuje v funkcionalni dvojezičnosti družbene ureditve (Čok 2009: 22).

2.2 DVOJEZIČNOST

Dvojezičnost pomeni »obvladanje dveh jezikov do take stopnje, da se je z obema mogoče gladko sporazumevati« (Enciklopedija Slovenije 1988: 406). Dvojezičen je lahko posameznik, manjša ali večja jezikovna skupnost; govorimo o posamični/individualni in družbeni/kolektivni dvojezičnosti (prav tam).

Izraz dvojezičnost nekateri definirajo tudi kot obvladovanje drugega jezika na ravni, na kateri se govorec približa rojenemu govorniku, drugi kot enako obvladovanje dveh jezikov, tretji pa jo razumejo tako, da posameznik uporablja drug jezik omejeno, samo pri eni od sporazumevalnih dejavnosti (govor, poslušanje, branje, pisanje). (Prebeg Vilke 1995: 74) V Enciklopediji Slovenije piše, da »obvladovanje dveh jezikov včasih doseže kakovostno stopnjo; tako dvojezičnost imenujemo bilingvizem. Bilingvistični posameznik (redkeje cela jezikovna skupnost) se v obeh ustreznih jezikih izraža z enako kompetenco in samodejno prestopa iz jezika v jezik glede na govorni položaj.« (Enciklopedija Slovenije 1988: 406)

E. Bernjak (2004: 21) pa omenja, da je dvojezičnost »zelo spremenljiv, na družbeni ravni s številnimi socio-kulturnimi dejavniki, v individualnem merilu pa s številnimi osebnostnimi lastnostmi določljiv pojav«.

V Republiki Slovenije obstaja javna, institucionalna dvojezičnost na obalnem območju oz. v delu slovenske Istre (npr. Koper, Izola in Piran z zaledjem), tj. tam, kjer živi italijanska manjšina, in v delu Prekmurja, tj. tam, kjer živi madžarska manjšina – ob tromeji med Slovenijo, Madžarsko in Avstrijo, in sicer na severovzhodu Slovenije. Deli se na južni del, ki obsega občini Lendava in Dobrovnik, ter na severni del, ki pa zajema občine Moravske Toplice, Hodoš in Šalovci. (Madžari živijo sicer tudi v občini Murska Sobota in razpršeno še v nekaterih drugih občinah po Sloveniji.) Upravno, gospodarsko in kulturno narodnostno središče prekmurskih Madžarov je Lendava. To območje Prekmurja izvorno ni bilo dvojezično. Naselja so bila izključno slovenska ali izključno madžarska. Ozemlje je tisoč let spadalo k zgodovinski Madžarski. Po trianonski mirovni pogodbi l. 1920 in po priključitvi k Jugoslaviji se je podoba tega dela Prekmurja začela spreminjati. Madžarske vasi so postajale dvojezične. (Bernjak 2004: 15–16)

Na območju, na katerem živi madžarska manjšina, je poleg slovenščine uradni jezik tudi madžarščina (Ustava RS 1991: 11. člen); gre za enakopravno raba obeh jezikov v javnosti (Bešter Turk idr. 2004: 14). Na narodnostno mešanem območju so obvezni dvojezični krajevni napisi, imena uradov morajo biti napisana tudi v jeziku manjšine, javni uslužbenci bi naj razumeli jezik manjšine. Madžarski jezik ima pravno enakopravni status na narodnostno mešanem območju, vendar se v praksi ni uveljavila družbeno enakovredna raba jezika manjšine, saj ga iz javnih in zasebnih govornih položajev izpodriva jezik večine. (Bernjak 2004: 15–16) Nevarnost za dvojezičnost na območju madžarske manjšine pomenijo tudi staranje prebivalstva, nizka rodnost in visoka smrtnost ter odseljevanje in velik delež mešanih porok. Zaradi teh razlogov število Madžarov vsakih deset let upade za okoli 10 %, to pa lahko privede do izumrtja te manjšine v Sloveniji. (Sajer 2003: 26–27)

Danes so pravice avtohtone madžarske manjšine v Republiki Sloveniji zagotovljene v 64. členu ustave (Ustava 1991); tam je zapisano, da je avtohtoni madžarski narodni skupnosti in njenim pripadnikom zagotovljena pravica do svobodne uporabe njihovih narodnih simbolov in da za ohranitev svoje narodne identitete ustanavljajo organizacije, razvijajo gospodarske, kulturne in znanstvenoraziskovalne dejavnosti. V skladu z zakonom ima ta narodna skupnost skupaj s svojimi pripadniki pravico do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku ter do oblikovanja in razvijanja te vzgoje in izobraževanja. Zakon določa območja, na katerih je

dvojezično šolstvo obvezno. Narodni skupnosti in njenim pripadnikom je zagotovljena pravica, da gojijo odnose s svojim matičnim narodom in njeno državo. Država moralno podpira uveljavljanje teh pravic. Narodna skupnost je neposredno zastopana v predstavniških organih lokalne samouprave in v državnem zboru. Zakoni, drugi predpisi in splošni akti, ki zadevajo uresničevanje v ustavi določenih pravic in položaja zgolj narodnih skupnosti, ne morejo biti sprejeti brez soglasja predstavnikov narodnih skupnosti.

Omenimo še dva zakona:

V Zakonu o samoupravnih narodnih skupnostih (Uradni list RS, št. 65/1994) je v 1. členu zapisano, da »[z]a uresničevanje posebnih pravic, ki jih zagotavlja ustava Republike Slovenije, za uveljavljanje svojih potreb in interesov in za organizirano sodelovanje pri javnih zadevah, ustanovijo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti na območjih, kjer avtohtono živijo, samoupravne narodne skupnosti«.

Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (ZPIMVI) ureja uresničevanje pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju predšolske vzgoje, osnovnega izobraževanja, nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja, srednjega tehniškega oziroma strokovnega izobraževanja in srednjega splošnega izobraževanja. V 6. členu je zapisano, da se pri vzgojno-izobraževalnem delu v dvojezični šoli uporabljajo učbeniki in učila v slovenskem in madžarskem jeziku oziroma dvojezični učbeniki in učila (Uradni list RS, št. 35/2001).

2.2.1 DVOJEZIČNO ŠOLSTVO V DELU PREKMURJA

V Prekmurju so dvojezično, tj. slovensko-madžarsko, izobraževanje uvedli v šolskem letu 1959/60. Zakon o osnovnih šolah v Socialistični republiki Sloveniji so sprejeli l. 1959 in »75. člen slednjega je omogočil ustanovitev dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih ustanov« (Varga 2002: 22): v slovensko-madžarske dvojezične šole na narodnostno mešanem območju so (bili) zajeti vsi učenci slovenske in madžarske narodnosti, pri pouku pa so se učenci učili (se učijo) oba jezika in spoznajo zgodovinske in kulturne dosežke obeh narodov (prav tam).

Ob uvedbi dvojezičnega izobraževanja je na dvojezičnem območju Prekmurja delovalo in še deluje 5 osnovnih šol, in sicer v Dobrovniku, v Genterovcih, v Prosenjakovcih in dve v Lendavi (ena izmed njiju je s prilagojenim programom vzgoje in izobraževanja) ter ena dvojezična srednja šola z različnimi izobraževalnimi programi v Lendavi (prav tam: 26).

Modela dvojezičnega izobraževanja na območju Prekmurja in slovenske Istre

Modela dvojezičnega izobraževanja, ki jih razvija Slovenija na narodno mešanih območjih (Prekmurje in slovenska Istra), sta nastala iz tradicije nacionalnega izobraževanja, zaradi gostote nacionalno naseljenega prostora ter zaradi umestitev nacionalnih in evropskih politik. Modela dvojezičnega šolstva in izobraževanja na narodnostno mešanih območjih Slovenije sta bila deležna različnih raziskovanj, kurikularne preнове in didaktičnih rešitev (Čok 2009: 25–26). Za pripadnike madžarske in italijanske narodne skupnosti sta vzgoja in izobraževanje integrirani del splošnega izobraževalnega sistema v Sloveniji. Poleg splošnih ciljev ima izobraževanje na etnično mešanih območjih še dodatne naloge in cilje, ki jih določa tudi zakonodaja. Oba modela bogatita etnično identiteto posameznika, njun družbeni cilj je medkulturni dialog oziroma kulturni pluralizem. (Novak Lukanovič 2009: 150)

Modela v slovenski Istri in na območju Prekmurja se razlikujeta predvsem glede jezikovne organizacije pouka. Na šolah v slovenski Istri poteka pouk v enem jeziku, na šoli s slovenskim učnim jezikom v slovenskem, na šoli z italijanskim učnim jezikom pa v italijanskem, medtem ko so na narodno mešanem območju Prekmurja šole dvojezične in pouk poteka v dveh jezikih, v slovenščini in madžarščini. Oba modela pa strmita k temu, da naj izobraževanje na narodno mešanih območjih v Sloveniji zagotovi podlago za enakovreden razvoj italijanske in madžarske skupnosti ter slovenskega naroda. Prilagoditve se kažejo pri izobraževalnih ciljih, učnih načrtih, katalogih znanj, izpitnih katalogih in vpisnih pogojih. Zaradi mešane sestave oddelkov se prekmurski model razlikuje od istrskega. Razlikujeta se glede števila učnih jezikov; glede števila jezikov, ki se poučujejo na ravni prvega/maternega jezika; glede organizacije pouka slovenskega jezika kot drugega jezika otrok z madžarskim maternim jezikom, pripadnikov manjšine, ki se poučuje kot drugi/jezik okolja samo v prvem triletju, nato pa vsi učenci delajo po programu slovenščine kot prvega jezika. Tovrstna organizacija pouka predstavlja učencem z madžarskim maternim jezikom večje zahteve kot za učence, ki se drugi/jezik okolja učijo po manj zahtevnem programu, kot je program prvega/maternega jezika. Razlikuje se tudi vidik družbene vloge jezikov, saj v dvojezičnih šolah na območju Prekmurja sta enakovredno sredstvo pisnega in ustnega sporazumevanja večinski in manjšinski jezik. V isti oddelek spadajo otroci s slovenskim in z madžarskim maternim jezikom, kar pomeni vsakodnevni neposredni stik pri pouku in zunaj njega. Otroci na etnično mešanih območjih v Prekmurju že od vrtca naprej živijo v dvojezičnosti in dvokulturnosti ali celo v večjezičnosti in večkulturnosti. Medtem ko je ta izkušnja učencem iz slovenske Istre poznana le iz širšega okolja, predvsem pa tistim, ki obiskujejo šolo s slovenskim učnim jezikom. (Nečak Lük 2009: 30–33)

V Beli knjigi (2011: 4–5) je zapisano, da devetletne dvojezične osnovne šole na območju Prekmurja zagotavljajo:

- slovenskim otrokom možnost enakovrednega izobraževanja v slovenskem jeziku,
- madžarskim otrokom pravico do izobraževanja v madžarskem jeziku,
- slovenskim in madžarskim učencem prijaznejši in kvalitetnejši model dvojezične osnovne šole, in sicer tako, da se v model dvojezične osnovne šole vnese večja možnost osebne izbire.

Analiza mednarodnih raziskav in modelov ter rezultati raziskovanj v Sloveniji kažejo, da sta slovenska modela ustrezna in primerljiva z dobro prakso v drugih državah. Družbene spremembe v Sloveniji in v svetu zahtevajo spremljanje učinkov obstoječih modelov, kar omogoča ugotoviti, v kakšni meri in kako bi bilo potrebno nadgraditi modele, ki se izvajajo na narodno mešanih območjih v Sloveniji, da bodo ohranili svoje poslanstvo in dosegli temeljne ciljne ohranitve ter razvoja manjšin. (Bela knjiga 2011: 11)

Cilji dvojezičnih osnovnih šol na območju Prekmurja

V Izvedbenih navodilih za izvajanje programa 9-letne dvojezične osnovne šole (2005: 4) poleg splošnih ciljev osnovnošolskega izobraževanja navajajo še nekatere cilje, ki jih dvojezična osnovna šola uresničuje:

- razvijanje zavesti o pripadnosti madžarski narodni skupnosti in razvijanje lastne kulturne tradicije;
- razvijanje védenja o zgodovinski, naravni in kulturni dediščini madžarskega naroda in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji;

- vzgoja za medsebojno spoštovanje, sprejemanje drugačnosti in sobivanje ljudi različnega etničnega porekla;
- seznanjanje s položajem slovenske in drugih narodnih skupnosti na Madžarskem in v drugih sosednjih državah;
- vzpostavljanje vezi s pripadniki in ustanovami teh skupnosti na Madžarskem.

A. Nećak Lük (2009: 105) navaja nekatere druge, socializacijske cilje. Programi osnovnošolskega izobraževanja na narodnostno mešanih območjih razvijajo:

- sporazumevalne zmožnosti v slovenskem in madžarskem jeziku na ravni vseh štirih jezikovnih spretnosti (branje, pisanje, sporočanje, razumevanje) ter s tem ustvarjajo pogoje za nadaljnje izobraževanje v obeh jezikih;
- zavest o funkcijah slovenskega in madžarskega jezika kot uradnih jezikov na narodnostno mešanem območju ter razvijajo vzorce sporazumevanja v jezikovno mešanem okolju;
- zavest o državni pripadnosti in narodni identiteti;
- zavest o povezanosti madžarske narodnostne skupnosti z njenim matičnim narodom.

Primerjava predmetnika za enojezično osnovno šolo in za dvojezično osnovno šolo na narodno mešanem območju Prekmurja

Predmetnika za enojezično osnovno šolo in za dvojezično osnovno šolo na narodno mešanem območju Prekmurja se deloma razlikujeta.

Preglednica 1: Predmetnik za enojezično osnovno šolo

	1. vzgojno-izobraževalno obdobje			2. vzgojno-izobraževalno obdobje			3. vzgojno-izobraževalno obdobje		
Predmeti	Razredi								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Slovenščina	6	7	7	5	5	5	4	3,5	4,5
Matematika	4	4	5	5	4	4	4	4	4
Tuji jezik		2	2	2	3	4	4	3	3
Likovna umetnost	2	2	2	2	2	1	1	1	1
Glasbena umetnost	2	2	2	1,5	1,5	1	1	1	1
Družba				2	3				
Geografija						1	2	1,5	2
Zgodovina						1	2	2	2
Domovinska in državljanska kultura ter etika							1	1	
Spoznavanje okolja	3	3	3						
Fizika								2	2
Kemija								2	2
Biologija								1,5	2
Naravoslovje						2	3		
Naravoslovje in tehnika				3	3				
Tehnika in tehnologija						2	1	1	
Gospodinjstvo					1	1,5			
Šport	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Izbirni predmeti							2/3	2/3	2/3

(Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport 2014)

Preglednica 2: Prilagojeni predmetnik za dvojezično osnovno šolo na narodno mešanem območju Prekmurja

Predmeti	1. vzgojno-izobraževalno obdobje			2. vzgojno-izobraževalno obdobje			3. vzgojno-izobraževalno obdobje		
	Razredi								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Slovenščina 1	6	6	6	5	5	5	4	3,5	4,5
Slovenščina 2	3	4	4						
Madžarščina 1	6	6	6	5	5	5	4	3,5	4,5
Madžarščina 2	3	4	4	5	5	5	4	3,5	4,5
Matematika	4	4	5	5	4	4	4	4	4
Tuji jezik		2	2	2	3	4	4	3	3
Likovna umetnost	2	2	1,5	1	1,5	1	1	1	0,5
Glasbena umetnost	2	2	2	1	1	1	1	1	0,5
Družba				1,5	2,5				
Geografija						1	2	1,5	2
Zgodovina						1	2	2	2
Domovinska in državljanska kultura ter etika							0,5	0,5	
Spoznavanje okolja	2	2	2,5						
Fizika								2	2
Kemija								2	2
Biologija								1,5	2
Naravoslovje						1,5	2,5		
Naravoslovje in tehnika				2,5	2,5				
Tehnika in tehnologija						1,5	1	1	
Gospodinjstvo					0,5	0,5			
Šport	3	3	3	2,5	2,5	2	2	2	2
Izbirni predmeti							2/3	2/3	2/3

(Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport 2014)

Glede na predmetnik za enojezično osnovno šolo in prilagojeni predmetnik za dvojezično osnovno šolo na narodno mešanem območju Prekmurja je število ur enako pri tujem jeziku, matematiki, zgodovini, geografiji, fiziki, kemiji in pri biologiji. Prav tako je enako tudi število tednov pouka in število ur dejavnosti (kulturni dnevi, naravoslovni dnevi, tehniški dnevi in športni dnevi).

Predmetnik dvojezične osnovne šole je dopolnjen še z naslednjimi predmeti: slovenščina kot drugi jezik v prvem triletju, madžarščina kot prvi/materni jezik in madžarščina kot drugi jezik. Zaradi dodatnih predmetov se spreminja tudi obseg ur iz temeljnega predmetnika (slovenščina kot materinščina, madžarščina kot materinščina, likovna umetnost, glasbena umetnost, družba, spoznavanje okolja, državljanska vzgoja in etika, naravoslovje, naravoslovje in tehnika, tehnika in tehnologija, gospodinjstvo, šport). (Izvedbena navodila 2005: 6)

Učenci v dvojezični osnovni šoli izbirajo dva izbirna predmeta, ker je obseg ur v predmetniku prilagojen. En izbirni predmet iz družboslovno-humanističnega sklopa ter enega iz naravoslovno-tehničnega. (prav tam)

Pri ocenjevanju znanja so učenci pri vseh predmetih, razen pri jezikih, ocenjeni v jeziku, ki ga sami izberejo, po navadi je to njihov materni jezik oziroma jezik, v katerem se lažje izražajo. Učitelji pa vsa pisna gradiva pri vseh predmetih, razen pri jezikih, pripravijo v slovenščini in madžarščini. (prav tam)

Slovenščina je kot materni jezik do 6. razreda prisotna vsak dan, v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju pa več kot eno uro dnevno. Le v prvi triadi se pojavi slovenščina kot drugi jezik, od drugega triletja naprej pa je slovenščina kot prvi jezik za vse učence. Od 4. do 9. razreda velja za dvojezične šole v Prekmurju enako število ur obeh slovenščin. (Starc 2009: 67)

Jezikovna organizacija pouka

Pri vseh nejezikovnih predmetih poteka pouk v slovenščini in madžarščini. Pri organizaciji pouka je ključnega pomena sporazumevalna zmožnost otrok ob vstopu v šolo, ki slovenščino in madžarščino različno obvladajo – ta odvisno od otrokovega maternega jezika. Pouk učnih jezikov je zasnovan tako, da omogoča optimalno razvijanje sporazumevalne zmožnosti otrok prvem/maternem jeziku, drugi jezik pa jim približa postopoma po ustreznih metodičnih poteh. (Izvedbena navodila 2005: 7)

Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje je določil, da je poučevanje urejeno z učnimi načrti za slovenščino in madžarščino kot prvi (SJ1 in MJ1) ter slovenščino in madžarščino kot drugi jezik (SJ2 in MJ2) (prav tam).

Slovenščina

V prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju poteka pouk slovenščine na dveh ravneh, kot SJ1 in SJ2 (SJ1: slovenščina kot materin jezik in SJ2: slovenščina kot drugi jezik). V drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju učenci postopno prehajajo od slovenščine kot J2 k slovenščini kot J1 in na enoten učni načrt za slovenščino kot prvi jezik. V 4. razredu je šola dolžna ponuditi učencem možnost obiskovanja dodatnega pouka slovenščine do dveh ur tedensko. Učenci se v dogovoru s starši prostovoljno odločijo za obiskovanje le-tega. V tretjem ocenjevalnem obdobju 4. razreda in v 5., 6. in 7. razredu poteka fleksibilna diferenciacija pri pouku slovenščine kot J1. V 8. in 9. razredu pa poteka pouk slovenščine kot

prvega jezika po modelu zunanje diferenciacije z delitvijo na nivojske skupine. (Nećak Lük 2009: 55–56)

Madžarščina

Pouk madžarščine poteka na dveh ravneh (MJ1: madžarščina kot materni jezik in MJ2: madžarščina kot drugi jezik) v vseh treh vzgojno-izobraževalnih obdobjih. Učenci, ki se učijo madžarski jezik kot J2, lahko na začetku drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja prehajajo od madžarščine kot drugega jezika k madžarščini kot prvemu jeziku. V tretjem ocenjevalnem obdobju 4. razreda in v 5., 6. in 7. razredu poteka fleksibilna diferenciacija pri pouku madžarščine kot J1. V 8. in 9. razredu pa poteka pouk madžarščine kot J1 po modelu zunanje diferenciacije z delitvijo na nivojske skupine. (Nećak Lük 2009: 56)

Madžarščino se na nižji zahtevnosti stopnji kot drugi jezik (J2) učijo učenci, katerih močnejši jezik je slovenščina (Nećak Lük 2009: 61).

Dvojezični pouk

Dvojezična osnovna šola ima prilagojen predmetnik in prilagojeno število ur pri nekaterih predmetih. Dvojezična šola mora realizirati predpisane cilje iz učnega načrta. Cilji učnih predmetov se uresničujejo z medpredmetno povezavo pri urah slovenskega in madžarskega jezika. Pri pouku nejezikovnih predmetov sta oba jezika učna jezika. Razmerje med jezikoma se prilagaja konkretnemu okolju in narodnostni sestavi učencev. (Izvedbena navodila 2005: 9)

Na enojezičnih osnovnih šolah lahko v 1. razredu hkrati poučujeta učitelj razrednega pouka in vzgojitelj predšolskih otrok. Ker program vzgojitelju ne dopušča samostojnega poučevanja, je treba na dvojezičnih šolah dodatno zagotoviti učitelja za poučevanje jezikov na dveh ravneh (J1 in J2). (prav tam: 9)

V prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju (na dvojezičnih osnovnih šolah v Prekmurju) sta tako prisotna dva pedagoga. Pedagoška delavca skupaj načrtujeta delo v razredu. Eden poučuje z visoko kompetenco v slovenskem, drugi pa v madžarskem jeziku. (prav tam)

Na razredni stopnji, od 1. do 5. razreda, je dvojezičnost popolna. Novo učno snov učitelj najprej razloži v slovenščini, nato pa še sledi madžarska razlaga, pri kateri se učitelj prepriča, v kolikšni meri so učenci razumeli slovensko razlago, nerazumljiv del spremeni v razumljivega in jezikovno pravilno oblikuje učno snov. Učitelj lahko tudi pripravi kratek pisni povzetek v obeh jezikih. Po načelu notranje jezikovne diferenciacije in individualizacije potekajo različne oblike urjenja, utrjevanja, poglobljanja in preverjanja. Učitelj mora upoštevati mentalno sposobnost učencev in njihovo poznavanje obeh jezikov. Pouk poteka na tej stopnji izobraževanja 75 % v maternem jeziku učenca. (Varga 2002: 24)

V drugem in tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju sta pri pouku nejezikovnih predmetov oba jezika učna jezika in prisoten je zgolj en pedagog, ki razmerje med jezikoma prilagaja konkretnemu okolju in narodnostni sestavi učencev (Izvedbena navodila 2005: 9).

Dvojezični pouk se izvaja po naslednjih metodah:

- Ciljno-vzporedna metoda – to je ciljno usmerjena, organizirana raba oz. menjava obeh učnih jezikov. V učno pripravi je zajet tudi delež pouka, ki se izvaja v posameznem jeziku.

- Za učinkovitejše razvijanje jezikovne zmožnosti v madžarskem oziroma slovenskem jeziku lahko šola pri določenih predmetih oblikuje učne skupine, v katerih poteka pouk pretežno v madžarščini oz. slovenščini. Učne skupine se lahko izvajajo kot jezikovne učne skupine z dvema učiteljema (Bela knjiga 2011: 5–6).

Na višji, predmetni stopnji, od 6. do 9. razreda, poteka poučevanje nejezikovnih predmetov v slovenščini, to je 80 % pouka. V preostalem času razložimo madžarske strokovne izraze. Snov, ki vsebuje madžarsko zgodovino in geografijo, učitelj poučuje v madžarščini ter jo dopolni s slovenskimi strokovnimi izrazi. (Varga 2002: 24–25)

Jezikovne učne skupine

Šola lahko pri določenih (nejezikovnih) predmetih oblikuje učne skupine, v katerih poteka pouk pretežno v slovenskem oziroma madžarskem jeziku. Učenci s tovrstno organizacijo lahko učinkovitejše razvijajo jezikovne zmožnosti bodisi v slovenskem bodisi v madžarskem jeziku. V drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju lahko šola oblikuje jezikovne učne skupine pri največ dveh predmetih, v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju pa pri treh predmetih, po eno učno uro na teden pri dveh/treh predmetih ali pa pri enem predmetu v obsegu vseh ur po predmetniku. Pri teh predmetih je lahko pouk dvojezičen v heterogenih matičnih oddelkih ter pouk lahko poteka v slovenskih oziroma madžarskih homogenih jezikovnih učnih skupinah, pretežno v slovenskem jeziku v slovenski skupini oziroma pretežno v madžarskem jeziku v madžarski skupini. (Izvedbena navodila 2005: 10)

Vsaka dvojezična osnovna šola izbere učne predmete na podlagi potreb učencev, kadrovskih možnosti šole in možnosti predmetnika (več kot 1,5 ur na teden) (prav tam).

Jezikovne učne skupine se oblikujejo na osnovi soglasja staršev. Če starši ne soglašajo s poučevanjem v jezikovnih skupinah, se učne skupine ne oblikujejo. Takrat vse ure pouka potekajo dvojezično. (prav tam)

2.2.2 OTROCI IN DVOJEZIČNOST

Otroci ob maternem jeziku pogosto usvajajo še en jezik v različnih okoljih – v družini, v igri z drugimi otroki, v ustanovi, v kateri govorijo različne jezike itd. Do usvajanja in uporabe dveh jezikov hkrati prihaja iz različnih razlogov:

- pripadnost otrokove družine skupini manjšinskega jezika (npr. otroci madžarskih staršev v Prekmurju ali italijanskih v Istri);
- življenje družine v tuji deželi zaradi dela, študija, političnega ali ekonomskega izseljevanja;
- mešani zakon, v katerem družina živi v državi enega od staršev, ali pa v državi, v kateri sta oba starša tujca (Prebeg - Vilke 1995: 60–61).

Število otrok, ki ob maternem jeziku usvajajo še drug jezik, narašča, ker so danes ljudje manj vezani na svoj rojstni kraj ali na prebivališče (prav tam: 61).

Usvajanje drugega jezika razlikujemo od učenja tujega jezika, saj drugi jezik usvajamo bolj v naravnem okolju – v družini ali v okolju, v katerem ga oče ali mati ali pa drugi otroci ali vzgojitelji govorijo kot materni jezik, ali pa je to jezik večinskega prebivalstva, medtem ko se tuj jezik uči v šoli ali specializirani ustanovi v okolju otrokovega maternega jezika. Drugi jezik otroci usvajajo zato, ker jih na to navajajo situacija in okoliščine, v kateri živijo. Učenje

tujega jezika pa največkrat poteka nenaravno, saj je omejeno na nekaj ur organiziranega tedenskega pouka. Učitelji se morajo pri tem potruditi, da učence motivirajo za učenje le-tega, ker otroci v njem ne vidijo neposredne koristi. Usvajanje drugega jezika po navadi vodi do dvojezičnosti ali bilingvizma že v otroštvu, medtem ko učenje tujega jezika v šoli vodi k bilingvizmu, ki ga nekateri učenci dosežejo do konca šolanja ali pa ga sploh ne dosežejo. (prav tam)

M. Prebeg - Vilke (1995: 62–69) je zapisala, da med otroki obstajajo individualne razlike, ki vplivajo na uspešnost usvajanja drugega jezika. Te razlike so:

- *otrokova starost*: Tisti, ki se začnejo učiti drugega jezika kot otroci, na koncu dosežejo boljše rezultate na vseh jezikovnih stopnjah, še posebej pa na stopnji izgovarjave. Otroci, ki se začnejo učiti drugega jezika pred šestim letom starosti, usvojijo ta jezik brez tujega naglasa oziroma dosežejo stopnjo izgovarjave izvirnega govorca.
- *motivacija*
- *inteligenca*: Pri usvajanju drugega jezika je manj pomembna, je pa odločilna za uspehe pri učenju tujega jezika, ki poteka v šoli s formalnimi metodami poučevanja.
- *»talent« za jezike*: Običajno govorimo o sposobnosti pomnjenja sekvenc tujega jezika. Na tem področju je potrebno še veliko raziskovanja, da bi lahko definicijo talenta za jezik vključila vse relevantne dejavnike.
- *značilnosti osebnosti*: Do sedaj še ni enotnega odgovora na vprašanje, katere osebne poteze ugodno vplivajo na usvajanje drugega jezika.

2.2.2.1 BILINGVIZEM

Kot je bilo že zapisano, dvojezičnost, pri kateri »obvladovanje dveh jezikov /.../ doseže enako kakovostno stopnjo«, imenujemo bilingvizem (Enciklopedija Slovenije 1988: 406).

Preklapljanje koda je izraz, ki označuje zavesten prehod iz jezika v jezik; to je lahko posledica nepoznavanja besed v enem izmed jezikov, želje, da se pojasni nesporazum itd. Gre za zavestno vedenje, ki ni omejeno samo na otroke in se uporablja v situacijah, ko sogovornik pozna drug jezik. (Prebeg - Vilke 1995: 76) Menjava koda pri dvojezičnem govorniku je odvisna od stopnje sporazumevalne zmožnosti v obeh jezikih in od dvojezičnega sogovornika. Do menjave kodov pa prihaja zaradi spremembe situacije (v javnih govornih položajih večinoma preklopijo v jezik večine, v zasebnih pa v jezik manjšine), zaradi solidarnosti z naslovnikom, menjava koda se pojavlja tudi zaradi izgubljanja kompetence v enem od jezikov dvojezičnega govornika ali zaradi spremembe teme pogovora. (Bernjak 2004: 37–38) Pri tem lahko pride tudi do interferenc. *Interferenca* je izraz, ki ga uporabljamo pri označevanju vpliva enega jezika na drugega in to po navadi tistega jezika, ki ga govorec pozna. To pa je podzavesten proces, ki se pojavlja na vseh jezikovnih ravneh. (Prebeg - Vilke 1995: 76)

M. Špes Skrbiš (2000: 26) omenja, da so bile v začetku 20. stoletja opravljene raziskave, ki so trdile, da je bilingvizem negativen in da so ljudje zmedeni, duševno prizadeti in omejeni zaradi znanja več kot enega jezika. Kasneje, v šestdesetih letih, so se začele pojavljati raziskave, ki pa so trdile ravno nasprotno – da ima bilingvizem pozitiven vpliv na kognitivni, socialni in psihološki razvoj ter na splošne intelektualne funkcije. Pozitivni učinki bilingvizma so merljivi in vidni na področju miselne fleksibilnosti, ustvarjalnega in logičnega mišljenja ter jezikovnega zavedanja o znamenju in pomenu. M. Špes Skrbiš (prav tam) poudarja, da pozitivne učinke lahko pričakujemo le pri osebah oz. otrocih, ki so razvili oba jezika vsaj do približno iste mere, govorimo o uravnoveženih bilingvalnih osebah. Raziskave

kažejo, da so takšni otroci boljši od svojih monolingvalnih vrstnikov v verbalno in neverbalno merjenem inteligenčnem kvocientu. K. Byers-Heinlein in Lew-Williams (2013: 98) poudarjata številne prednosti zgodnje dvojezičnosti, od znanja številnih jezikov, ki so ključna za potovanja, in možnosti zaposlitev do sklepanja prijateljstva iz različnih okolij.

Lauchlan (2014: 8) navaja, da obstajajo številne raziskave, ki kažejo na to, da bilingvizem ponuja veliko jezikovnih in spoznavnih prednosti. Lauchlan v svojem članku omenja, da sta Peal in Lambert (1962) v eni izmed prvih študij ugotovila možne koristi dvojezičnosti pri reševanju problemov in ustvarjalnosti, in sicer so dvojezični otroci opravili bolje besedne in nebesedne meritve od svojih enojezičnih vrstnikov (Lauchlan 2014: 10). Tudi metajezikovno zavedanje (sposobnost uporabiti znanje o jeziku) se je izkazalo za boljše med dvojezičnimi otroci (prav tam).

Leikin (2013: 431) omenja, da so glede na rezultate raziskav dvojezični otroci bolj ustvarjalni kot njihovi enojezični vrstniki. Nekateri raziskovalci uporabljajo za sinonim ustvarjalnosti izraze, kot so divergentno mišljenje ali fleksibilno razmišljanje (prav tam: 433). Sipra (2013: 63) zatrjuje, da je bilingvizem bistvenega pomena in je koristen. Ena izmed raziskav je pokazala tudi, da ima uporaba dvojezičnosti pomembno vlogo pri učenju in poučevanju drugega jezika (J2) (Sipra 2013: 63).

M. Špes Skrbiš (2000: 27) omenja različne dejavnike, ki vplivajo na razvoj bilingvizma pri posamezniku. Eden izmed pomembnejših je pripadnost določenemu družbenemu razredu. Ameriške študije so dokazale, da so ameriški nižji družbeni sloji depriviligirani na področju jezikovnega razvoja. Po navadi družbeni položaj pogojuje izobraževalne možnosti. Jezikovno neizobraženi sloji v glavnem ne spodbujajo svojih otrok pri izobraževanju in jezikovnem izpopolnjevanju. Pomemben dejavnik je tudi starost otrok v tujem jezikovnem okolju, kajti če otrok migrira po svojem 10. letu, se lahko odlično nauči drugega jezika, nikoli se pa ne more naučiti glasovne plasti jezika. Dejavniki, ki vplivajo na razvoj bilingvizma so še: način učenja in čas izpostavitve, kulturno in politično okolje (prav tam).

Glede na načina, na katerega otroci usvajajo svoja dva jezika, ločimo simultani in sukcesivni bilingvizem (Prebeg - Vilke 1995: 77). Zaenkrat se še ne ve, kateri bilingvizem je za otroka lažji, simultani ali sukcesivni, pa tudi ne, pri katerem bilingvizmu nastaja manjša interferenca ter kateri bilingvizem bolj pozitivno vpliva na otrokov razvoj (prav tam: 94). K. Byers-Heinlein in Lew-Williams (2013: 103) sta mnenja, da je koristneje, da se otrok uči obeh jezikov čim bolj zgodaj v življenju. Dvojezične otroke, ki se učijo obeh jezikov od rojstva, imenujemo sočasni (simultani) bilingvisti; otrokom, ki pa se najprej učijo en jezik in nato šele drugega, pa jim pravimo zaporedni (sukcesivni) bilingvisti. Dokazi tudi kažejo prednosti simultane bilingvizma pred sukcesivnim. Po navadi imajo simultani bilingvisti bolj raznoliko besedišče, višje slovnične zmožnosti, boljše obvladajo jezik in bolj naravno govorijo (z ustreznimi poudarki) (prav tam).

Simultani bilingvizem

Simultani bilingvizem nastane, ko je otrok izpostavljen dvema jezikoma oziroma sočasno usvaja dva jezika od rojstva ali pred tretjim letom starosti. Bilo je opravljenih veliko raziskav, pri katerih so opazovali otroke, ki so od rojstva usvajali dva jezika. Profesor nemškega jezika na ameriški univerzi, Leopold, je opravil eno izmed najbolj znanih raziskav o tem. Opisal je jezikovni razvoj svoje hčerke Hildegard, ki se je od rojstva učila angleškega in nemškega jezika. Živel je v ZDA, oče je bil Nemeč, mati pa Angležinja. Na začetku je oba jezika

mešala in ju kombinirala v en sistem. Ob koncu drugega leta je postopno začela ločevati nemščino od angleščine. Nato eden od dveh jezikov postane dominanten. Od drugega do petega leta je bil njen dominantni jezik angleščina. Takrat je imela težave z izgovarjavo nemških glasov in v nemščini je uporabljala enostavne slovnične oblike. Ko je pol leta preživela v Nemčiji, je imela težave z angleščino. Ob vrnitvi v ZDA pa se je njena angleščina povrnila, z nemščino pa je imela težave. Čez pol leta pa je že obvladala hitre spremembe in jezik prilagodila okoliščinam. (Prebeg - Vilke 1995: 77–78)

Naloge, ki jih mora opraviti tako bilingvistični kot monolingvistični otrok, so naslednje: mora se naučiti glasovnega sistema jezika, kako oblikovati besede in jih kombinirati v izjave, mora se naučiti pomena besed in kako uporabljati jezik, da bi komuniciral s svojo okolico. Bilingvistični otrok opravi vse te naloge v obeh jezikih, medtem ko monolingvistični otrok samo v enem jeziku. Nekateri menijo, da ima tako bilingvistični otrok več dela kot monolingvistični, vendar to zaradi različnih razlogov ne drži povsem. Večina bilingvističnih govorcev ne obvlada enako dobro obeh jezikov na vseh področjih, jeziki pa imajo tudi veliko skupnega, zato otrok, ki usvaja dva jezika, usvaja jezik z vsemi značilnostmi sistema, razlike pa se kažejo kot podsistemi. Res pa je, da se bilingvistični otrok mora naučiti razlikovati dva jezika in uporabljati elemente dveh jezikovnih sistemov. Zaradi razlikovanja teh dveh sistemov je usvajanje jezika za bilingvističnega otroka težavnejši proces od procesa usvajanja jezika pri monolingvističnem otroku. (prav tam: 79)

Prednost simultane bilingvizma je, da se otrok na začetku še ne zaveda izpostavljenosti dvema jezikoma, s tem pa se izognemo težavam, da bo otrok odklonil učenje novega jezika. Prednost je tudi ta, da simultani bilingvizem izkorišča prirojene sposobnosti otroka, da oblikuje različne glasove, preden izginejo iz njegovega glasovnega repertoarja in mu jih ni treba pri drugem jeziku znova usvojiti. (prav tam: 94–95)

Sukcesivni bilingvizem

Sukcesivni bilingvizem nastane, ko otrok od rojstva uporablja en jezik oz. je izpostavljen enemu jeziku, kasneje, po tretjem letu starosti, pa začne usvajati in se učiti še drug jezik. Npr. otrokovi starši govorijo jezik manjšine, jezik večinskega prebivalstva pa se otroci začnejo učiti v vrtcu, šoli ali v kateri drugi otroški ustanovi. Ali pa primer sukcesivnega bilingvizma, kadar se starši izselijo v drugo državo, potem ko so otroci že usvojili materni jezik (prav tam: 87). Mikolič idr. (2006: 56) pa imenujejo otroka, ki se nauči drugega jezika po tretjem letu, zaporedni dvojezični govorec.

Prednosti sukcesivnega bilingvizma so, da starejši otrok več ve o svetu, dalj časa pomni in bolje sprejema ter predaja informacije. Po drugi strani pa lahko pride do tega, da se otrok ne želi učiti še enega jezika, ker svoj prvi jezik obvlada in ga dobro uporablja (Prebeg - Vilke 1995: 95).

Jezikovni razvoj otrok, ki usvajajo drugi jezik po tretjem letu, poteka v petih fazah. Otrok sprva uporablja materinščino z vsakomer, tudi s posameznikom, ki le-te ne razume. Nato ob pomanjkanju odziva prekine rabo materinščine, to se na primer zgodi v okolju, v katerem se uporablja drugačen jezik od otrokovega prvega jezika. Sledi obdobje molka ali tiho obdobje, v katerem komunicira neverbalno, tiho ponavlja besede, ki jih sliši od drugih ter se igra z novimi glasovi. Otrok začne uporabljati novi jezik v enobesednih povedih, tem pa nato dodaja druge besede. Stopnjo produktivne rabe jezika pa doseže, ko sestavlja kratke povedi z

osebkom in povedkom. Povedi bo nadgrajeval in postopno razvijal svojo jezikovno sporazumevalno zmožnost. (Mikolič 2006: 56)

2.2.2.2 VLOGA STARŠEV PRI BILINGVIZMU

Otroka je mogoče naučiti materinščine v tujem jezikovnem okolju in ga vzgojiti bilingvalno, ko se oba starša že ob rojstvu otoka odločita in načrtujeta jezikovno vzgojo otroka. Pomembno je, da starši ali eden od staršev govorijo materinščino in dajo otroku vedeti, da je materinščina del njegove kulture, ki je v razmerju do staršev obvezna. Bistvenega pomena je vztrajnost in doslednost staršev, saj bo le-ta poplačana z otrokovo dvojezičnostjo. Starši ne smejo dovoliti jezikov mešati ali otroku celo govoriti v drugem jeziku. (Špes Skrbiš 2000: 27)

Vloge staršev so pri bilingvistični vzgoji otrok različne, prav tako so tudi različne situacije, v katerih se znajdejo starši in otroci. Bilingvizem je tako lahko odvisen tudi od okoliščin. Otroci lahko živijo v tuji državi ali pa v dvojezični družini, v kateri je eden od staršev tujec v deželi drugega in govori jezik večine v tej družbi, vendar pa to ni nujno. (Prebeg - Vilke 1995: 94–97)

Pojavljajo se dvomi in odprta vprašanja, kaj naj starši storijo v primeru, ko živijo v tujini, doma pa govorijo jezik manjšine. Ali se bodo zavzemali za to, da bo otrok najprej obvladal materni jezik in bo obiskoval otroško ustanovo, v kateri bo govoril materni jezik ali pa ga bodo vpisali v vrtec z jezikom države, v kateri družina živi. To je seveda odvisno tudi od časa, kako dolgo namerava družina ostati v tujini. Če gre le za kratko obdobje, potem si bodo starši prizadevali, da bo otrok dobil tem boljšo podlago v tujem jeziku; če pa nameravajo ostati dalj časa, je vsekakor pomembno, da se najhitreje integrira v širšo skupnost. Torej, če mora otrok v šolo v tujini in ne pozna dobro jezika, v katerem poteka pouk, bo imel posledično tudi veliko težav pri učenju in bo deležen različnih neuspehov. Mnogi strokovnjaki svetujejo staršem emigrantskih otrok, da naj čim prej začnejo z obema jezikoma, otrokom naj ponudijo dobre jezikovne modele, drugi jezik naj uvajajo postopoma, otrok naj komunicira z odraslimi in otroki, ki so izvirni govorci tega jezika ter med usvajanjem drugega jezika ne smemo zanemariti prvega/maternega jezika. (Prebeg - Vilke 1995: 95–97)

Starši v dvojezičnih družinah se morajo odločiti, katero strategijo bodo izbrali pri vzgoji otroka. M. Prebeg - Vilke (1995: 97–102) v svoji knjigi navaja naslednje strategije:

- **Kombinirana strategija:** Starši izmenično uporabljajo oba jezika. Po navadi eden od staršev, ki je tujec v državi, prehaja iz enega jezika v drugega, medtem ko drugi, rojeni govorec jezika, uporablja svoj jezik. Ta strategija je najbolj naravna, vendar obstaja nevarnost, da prevlada prvi/materni jezik, drug jezik pa zanemarijo.
- **En človek – en jezik:** Vsakdo od staršev govori z otrokom v svojem maternem jeziku. Zagovorniki te strategije so mnenja, da se bo otrok na ta način naučil jezik brez napora; jeziki se med seboj ne mešajo, saj je vsak jezik vezan na določeno osebo; vsak od staršev govori svoj materni jezik in tako vzpostavi naraven čustven odnos z otrokom. Pojavljajo se pa tudi nekatere težave, kot na primer, ko nista oba starša bilingvistična, zato je eden od njih občasno lahko izključen iz pogovora. Družine to rešujejo na različne načine. Lahko se eden od staršev, ki ni bilingvističen, nauči jezika svojega partnerja toliko, da razume govorico. Bistvenega pomena je, da so starši v času usvajanja temeljev dveh jezikov in v času, ko je otrok izpostavljen obema jezikoma, dosledni in vztrajni ter otroka ne smejo siliti, da naj govori določen jezik, ker to lahko pripelje do zavračanja tega jezika.

- **Na začetku en jezik:** Starši govorijo z otrokom prvi jezik, ker se bojijo, da bi majhnega otroka zmedli, če bi govorili oba jezika hkrati. Drugi jezik vpeljejo, ko se otrok nauči prvi jezik. Po navadi je to med tretjim in petim letom starosti. Raziskave pa niso pokazale, da bi simultani bilingvizem otroka zmedel. Če uvajanje drugega jezika prestavljamo na kasnejša leta, se zmanjšujejo otrokove možnosti, da bo postal bilingvističen.
- **Oba starša govorita z otroki jezik 2:** Pri tovrstni strategiji bo otrok motiviran do jezika 2 in se ga bo učil, vendar se tu pojavijo vprašanja v odnosu do jezika 1, ker veliko staršev ne zna jezika 1. (*Jezik 1* predstavlja jezik, ki ga izvirno govorijo v jezikovni skupnosti maternega jezika; *jezik 2* pa je jezik, s katerim govori eden od staršev, ki je tujec v določeni državi.)
- **Oba starša govorita z otroki jezik 1:** Ta strategija le redko pripelje otroke do bilingvizma. Uporabljajo jo, ker je eden od staršev (govorec jezika 2) več let preživel v skupnosti, v kateri so govorili jezik 1, in zato rad govori v tem jeziku ali pa ker so se starši bali, da bo otrok zbežan ob usvajanju in uporabi dveh jezikov hkrati. Strokovnjaki pa taka stališča zavračajo in trdijo, da če starši govorijo v jeziku 2, otroci aktivno poslušajo in shranjujejo informacije o jeziku. Ko bo otrok motiviran, da uporabi ta jezik, bo v njem tudi spregovoril.

Poznamo še druge oblike bilingvizma.

Pasivni bilingvizem

Otroci razumejo jezik 2, vendar ga ne govorijo. Eden od staršev, ki je izvirni govorec jezika 2, se z otrokom sporazumeva v tem jeziku. Otrok je pri tem nekaj časa izpostavljen predvsem poslušanju drugega jezika, vendar ga ne silimo h govorjenju, zato je bistvenega pomena motivacija otroka. Eden od staršev, ki pa je rojeni govorec jezika 1, z otrokom intenzivno govori v tem jeziku. (Prebeg - Vilke 1995: 103)

Aktivni bilingvizem

Ko otroci tudi govorijo jezik 2 in se v njem sporazumevajo, govorimo o aktivnem bilingvizmu. Oba starša govorita z otrokom jezik 2 ali pa le eden izmed njiju. Ker otrok usvoji in uporablja jezik 2 v zgodnjem obdobju, se njegova izgovorjava približa izvirnemu oziroma rojenemu govorniku jezika 2. (prav tam: 103–104)

Absolutni bilingvizem

Če se otrok v obeh jezikih približa standardu izvirnega govornika, govorimo o absolutnem bilingvizmu. Jezik 2 uporabljamo zelo intenzivno in hkrati veliko pozornosti namenimo tudi maternemu jeziku (pri branju, poslušanju zgodb, obisku prireditelj itd.). Otrok komunicira z ljudmi zunaj svojega doma v maternem jeziku (jezik 1) in mora imeti tudi stike z ljudmi v državi jezika 2, si z njimi dopisovati, brati knjige ipd. (prav tam: 104)

Oblike bilingvizma so bile opisane na primeru dvojezičnih družin. Pri enojezičnih družinah, ki živijo v tujini kot del manjšine, je situacija podobna, vendar je tu redkejši pasivni bilingvizem. Jezik manjšine se v enojezični družini redno uporablja, jezik večine pa otroci usvajajo v vrtcu in šoli ter pri druženju z vrstniki. Za enojezične družine sta značilna bolj aktivni in absolutni bilingvizem. (prav tam)

2.2.2.3 MEDKULTURNA VZGOJA

Z izrazom medkulturnost označujemo situacijo, v kateri sočasna prisotnost več kultur omogoča in zahteva konkretne, stalne oblike povezovanja. Medkulturnost si prizadeva ustvariti večkulturno družbo, v kateri različne narodne, kulturne in verske skupnosti sobivajo druga ob drugi in so v stalni interakciji. Medkulturno ozaveščenost je mogoče doseči z medkulturno vzgojo v družini in v šoli. (Mikolič idr. 2006: 38)

Cilj medkulturne vzgoje je zavest, vedenje o lastni in drugih kulturah, sposobnost vživljanja oz. empatije vanje na osnovi poznavanja le-teh in na osnovi sprejetih skupnih kulturnih vrednot. Otrok, ki že od otroštva živi v narodnostno mešanih okoljih, je v neposrednem stiku z vrstniki, z vključevanjem v različne dejavnosti, ki v prepletanju jezikov in kultur oblikujejo kontekst njihovega odraščanja, spontano vzgajajo za sožitje in sprejemanje drugačnosti. Najgloblja medkulturna vzgoja seže na področje učenja jezika in njegove rabe. Najbolje se bomo približali in prodrli v kulturo narodne skupnosti tako, da se bomo naučili njenega jezika. (prav tam: 40–42)

Otroci hitro opazijo razlike med jeziki, zaznajo elemente narodne identifikacije (himne, zastave). Otroke spodbujamo k vzgoji za dobre odnose s sebi neenakimi, to so lahko tujci, pripadniki manjšine in vsi, ki ravnajo drugače z jezikovnimi, vedenjskimi in kulturnimi pravili. V veliki meri je od staršev odvisno, ali si bo otrok razvil pozitivna stališča do drugačnosti v svetu, kajti sprejemanje ali zavračanje drugačnosti v družini vpliva na oblikovanje stališč že v zgodnjem otroštvu. (prav tam: 44)

Državlјanska in s tem tudi medkulturna vzgoja sta v šolah v Sloveniji zajeti v predmet državljanska vzgoja in etika, in sicer v 7. in 8. razredu devetletke. Vključeni pa sta še tudi v druge predmete, kot je spoznavanje okolja in družba na razredni stopnji, slovenščina, drugi/tuji jezik, zgodovina, geografija na predmetni stopnji osnovne šole. Razvijati ju je mogoče pri medpredmetnem povezovanju in v obliki različnih izvenšolskih dejavnosti. Oblikujejo pa se tudi različni projekti, ki vključujejo medkulturnost v šolski pouk. (prav tam: 50)

2.3 UČNI NAČRT ZA SLOVENŠČINO V ENO- IN DVOJEZIČNI OSNOVNI ŠOLI

Za pouk slovenščine v enojezični in dvojezični osnovni šoli obstajata različna učna načrta, vendar le za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje, »v drugem in tretjem [triletnju] pa poteka pouk slovenščine [v dvojezičnih šolah] po učnem načrtu za slovenščino v enojezičnih šolah s slovenskim učnim jezikom« (Dvojezična osnovna šola. Slovenščina kot drugi jezik. Učni načrt 2011: 4). V slovensko-madžarskih osnovnih šolah »se v pouk slovenščine kot drugega jezika vključujejo učenci, pri katerih poteka začetno opismenjevanje na ravni materinščine v madžarščini« (prav tam). Tudi obseg ur se v eno- in dvojezični osnovni šoli razlikuje. Na dvojezični osnovni šoli imajo pri slovenščini kot drugem jeziku v 1. razredu 105 ur, v 2. in v 3. pa 140 ur slovenščine, na dvojezični osnovni šoli pa imajo pri slovenščini kot prvem jeziku v 1., 2. in 3. razredu 210 ur, v 4. in 5. razredu pa 175 ur. Na enojezični osnovni šoli imajo v 1. razredu 210 ur, v 2. in 3. 245 ur ter v 4. in 5. razredu 175 ur slovenščine, kar pomeni, da imajo učenci na enojezičnih osnovnih šolah do 5. razreda 70 ur slovenščine več kot učenci pri slovenščini kot prvem jeziku na dvojezičnih osnovnih šolah (Program osnovna šola. Slovenščina. Učni načrt 2011).

Operativni cilji v učnem načrtu za slovenščino v eno- in dvojezični osnovni šoli v 1. triletju so enaki, le znotraj posameznega cilja se pojavljajo nekatere razlike. Npr. pri individualiziranem, postopnem in sistematičnem razvijanju zmožnosti branja in pisanja neumetnostnih besedil se v dvojezičnih osnovnih šolah bolj posvečajo znakom, glasom in sklopom, ki so značilni za slovenščino (č, ž, š, s, a, nj, lj), posebej vadijo branje črk e, o, a, l, r, v, vidno razločujejo črke, ki jih v prvem jeziku niso spoznali ter pišejo pisane črke, ki se v slovenščini razlikujejo od zapisa v madžarščini (č, z, š, s, a). V dvojezični osnovni šoli pri slovenščini kot drugem jeziku učenci spoznajo enake jezikoslovne izraze kot na enojezični, vendar izraza pripoved in novica še ne spoznajo pri slovenščini kot drugem jeziku v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju. (Program osnovna šola. Slovenščina. Učni načrt 2011 in Dvojezična osnovna šola. Slovenščina kot drugi jezik. Učni načrt 2011)

Standardi znanja so enaki v obeh primerih, vendar se nekateri minimalni standardi razlikujejo v eno- in dvojezični osnovni šoli, in sicer pri slovenščini kot drugem jeziku (npr. določitev sporočevalčevega namena, teme besedila, pisanje nikalnice ne ločeno od glagola itd. so minimalni standardi v učnem načrtu za slovenščino v enojezični OŠ v 1. triletju, medtem ko teh navedenih minimalnih standardov v dvojezični OŠ v 1. triletju pri slovenščini kot drugem jeziku še ni, so pa zapisani zgolj kot standardi znanja). (prav tam)

Seveda pa je v obeh učnih načrtih za slovenščino enoten temeljni cilj, tj. razvijanje sporazumevalne zmožnosti v slovenščini.

2.3.1 SPORAZUMEVALNA ZMOŽNOST

»Sporazumevalna zmožnost je zmožnost kritičnega sprejemanja besedil raznih vrst ter zmožnost tvorjenja ustreznih, razumljivih, pravih in učinkovitih besedil raznih vrst.« (Bešter Turk, Križaj Ortar 2009: 4) Učenci pri predmetu slovenščina tvorijo (govorijo, pišejo) in sprejemajo (poslušajo, berejo) ter razčlenjujejo neumetnostna in umetnostna besedila, ki ustrezajo njihovi starosti, sporazumevalnim in domišljajskim zmožnostim ter izkušnjam in zanimanju (Program osnovna šola. Slovenščina. Učni načrt 2011).

Državljeni RS večinoma razvijajo sporazumevalno zmožnost v slovenščini najprej v svojem družbenem okolju (npr. v družini, med vrstniki ...), kasneje pa v informacijskem okolju (npr. ob medijih, javnih napisih, knjigah, časopisih ...) in v izobraževalnem okolju (npr. v šoli, na tečajih, krožkih ...) (Križaj Ortar 2006: 70).

Gradniki/sestavine sporazumevalne zmožnosti

Sporazumevalna zmožnost se sestoji iz naslednjih gradnikov oz. sestavin:

- »iz motiviranosti za sprejemanje in sporočanje;
- iz stvarnega znanja prejemnika in sporočevalca;
- iz jezikovne zmožnosti prejemnika in sporočevalca;
- iz zmožnosti nebesednega sporazumevanja prejemnika in sporočevalca;
- iz pragmatične/slogovne zmožnosti prejemnika in sporočevalca;
- iz metajezikovne zmožnosti prejemnika in sporočevalca« (Bešter Turk, Križaj Ortar 2009: 4).

Motiviranost za sporočanje/sprejemanje je želja oz. hotenje po sporočanju/sprejemanju besedila. Sporazumevanje je namerno dejanje. Sporočevalec mora vedeti, čemu sporoča (tj. kaj želi doseči pri naslovniku) in s katerimi jezikovnimi znamenji bo to izrazil. Prejemnik besedila pa mora vedeti, čemu sprejema besedilo (torej kaj želi od sporočevalca) in iz katerih jezikovnih znamenj bo to prepoznal. Sprejemanje in tvorjenje besedila lahko poteka le, če se posameznik zanj odloči, torej mora imeti željo/hotenje po sporazumevanju. (prav tam)

Stvarno znanje sporočevalca/prejemnika je rezultat prejemnikovih/sporočevalčevih izkušenj, interesov, spoznavne zmožnosti ipd. (prav tam: 5).

Tretja sestavina je *jezikovna zmožnost sporočevalca/prejemnika*. Človek je edino bitje, ki se sporazumeva z besednim jezikom. Bistvenega pomena je obvladanje danega besednega jezika in jezikovna zmožnost je zgrajena iz poimenovalne/slovarske, upovedovalne/skladenjske/slovnične, pravorečne in pravopisne zmožnosti. Poimenovalna/slovarska zmožnost pomeni za prejemnika zmožnost razumevanja besed in besednih zvez, za sporočevalca pa zmožnost poimenovanja/ubesedovanja bitij, stvari, lastnost itd. Upovedovalna/skladenjska/slovnična zmožnost je za prejemnika zmožnost razumevanja logičnih razmerij v povedi, v zvezah povedi in v zvezah replik, za sporočevalca pa zmožnost tvorjenja in izražanja teh razmerij. Pravorečna zmožnost pomeni zmožnost knjižnega/zbornega govorjenja in sprejemanje knjižne/zborne izreke. Sporočevalec in prejemnik naj bi obvladala knjižno izreko, njena pravila in prvine. Pravopisna zmožnost pa pomeni obvladanje prvin in pravil pisanja danega jezika (prav tam). Pri slednji gre za zmožnost pisca, da pretvarja glasove, besede, povedi itd. iz slišnega v vidni prenosnik, in zmožnost bralca, da obvlada branje besed, povedi, besedil, in sicer tako, da pretvarja črke, besede, povedi iz vidnega v slušni prenosnik (Bešter Turk 2011: 123).

Zmožnost nebesednega sporazumevanja je zmožnost tvorjenja nebesednih sporočil in ustrezne uporabe nebesednih spremljevalcev govorjenja/pisanja ter zmožnost prepoznavanja vloge in pomena nebesednih sporočil in nebesednih spremljevalcev govorjenja/pisanja (Bešter Turk, Križaj Ortar 2009: 5).

Pragmatična/slogovna zmožnost je zmožnost prepoznavanja okoliščin sporočanja in ustreznega odzivanja nanje. Prejemnik oz. sporočevalec mora pri sprejemanju/tvorjenju besedila razmišljati tudi o okoliščinah, v katerih je besedilo nastalo oz. v katerih bo besedilo sprejeto ter se mora nanj ustrezno odzvati. (prav tam) Sporočevalec mora obvladati sopomenske besede/besedne zveze, socialne zvrsti in poznati njihovo slogovno vrednost. Prejemnik pa mora poznati vlogo okoliščin pri tvorjenju/sprejemanju besedila in mora imeti čim več sporazumevalnih izkušenj. (Bešter Turk 2011: 123)

Zadnji gradnik sporazumevalne zmožnosti je *metajezikovna zmožnost sporočevalca/prejemnika*. Metajezikovna zmožnost je zmožnost tvorjenja in razumevanja strokovnih besedil ter je zmožnost jezikoslovnega poimenovanja vrst sporazumevanja besedil, besed, povedi; navajanja lastnosti in sestave sporazumevanja; navajanja slovničnih, pravorečnih, pravopisnih in slogovnih pravil; razumevanja jezikoslovnih izrazov. (Bešter Turk, Križaj Ortar 2009: 6)

2.4 BESEDILO

»/.../ [B]esedilo je tisto besedno sporočilo, iz katerega lahko zaradi njegove urejenosti prepoznamo, čemu je nastalo in o čem govori (prepoznamo namen in temo), v katerem se povedi smiselno navezujejo druga na drugo in v katerem ne manjka noben za razumevanje bistveni podatek.« (Bešter Turk idr. 2004: 63)

2.4.1 MERILA BESEDILNOSTI

Besedilo mora ustrezati določenim merilom, ki zagotavljajo obstoj besedila.

Besedilo je ubeseditiv dejanskosti, zato mora biti z njo skladno, to je *sovisno oz. koherentno*. Besedilno koherenco dosežemo z upoštevanjem pomenske zamejenosti s temo (Rajh 2013: 66–67).

Besedilo mora predstavljati pomensko in slovnično povezanost jezikovnih sestavin skozi besedilno *kohezijo*. Povezanost jezikovnih prvin se v besedilih pojavlja na različne načine, pomembne pa so:

- ponovitve (lahko so neposredne, posredne v obliki nad- in podpomenk, zaimenske ali opisovalne oz. parafrazne);
- napovedovanja in navezovanja kot pomenske povezanosti med posameznimi deli besedila, tako da eden napoveduje drugega (t. i. katafora) ali pa se del besedila navezuje na predhodnega (t. i. anafora);
- medbesedna in medstavčna vezniška sredstva;
- ujemanje slovničnih kategorij;
- verižna povezanost posameznih členitev po aktualnosti (prav tam: 67–68).

Besedilo mora biti *informativno*, da vedno pove nekaj, kar naslovniku še ni znano oz. česar še ne ve. Ima tudi *namen*: teh je lahko več. Nobeno besedilo ne more biti povsem samostojno, ampak se navezuje na druga oz. predhodna besedila. Torej je t. i. *medbesedilnost* bistvenega pomena za celostno razumevanje besedil. (prav tam: 68–69)

2.4.2 TVORJENJE BESEDILA

Tvorjenje besedil ali sporočanje je dejanje sporočevalca. Ta je lahko govorec ali pisec ter tvori besedilo z znamenji besednega jezika v slušnem ali vidnem prenosniku. (Bešter Turk idr. 2004: 27) »Tvorjenje besedila je zapletena dejavnost.« (Toporišič 1996: 180) Tvorjenje besedil je zavestno besedno dejanje, ki ga sporočevalec opravlja z določenim namenom, ob določeni temi in za določenega naslovnika (Cajhen idr. 2010: 47). Sporočanje je lahko sprotno ali pa traja dlje časa. Sproti ga tvorimo pri vsakdanjem pogovarjanju ali pri pisanju pisma, dlje časa pa pišemo razpravo ali povest. (Žagar 2010: 191)

Dejavniki tvorjenja besedil

M. Bešter Turk idr. (2004: 28–42) navajajo naslednje dejavnike sporočanja oz. tvorjenja besedil: okoliščine, namen, tema, jezik, prenosnik, besedilo.

Okoliščine sporočanja

Sporočevalec oz. tvorec besedila je oseba, ki sporoča. Naslovnik je pa tisti, ki mu je besedilo namenjeno. Pri sporočanju smo tudi pozorni na kraj in čas sporočanja. Torej k okoliščinam sporočanja spada sporočevalec, naslovnik ter kraj in čas sporočanja.

Namen sporočanja

Sporočevalec sporoča z določenim namenom oz. ciljem, ker želi pri naslovniku nekaj doseči. Svoj namen lahko izraža na neposredni ali posredni način. Posrednejši način izražanja je vljudnejši, zato ga izberemo za nadrejenega naslovnika.

Tema

Tema je to, o čemer govorimo ali pišemo, vsebina pa je to, kar o tem povemo.

Jezik

Besedila tvorimo z besednim jezikom, ki ga po navadi spremljajo nebesedne prvine, pri govorjenju npr. glasnost, hitrost, melodija govora, kretnje in mimika, drža telesa, pri pisanju pa oblika in velikost črk, fotografije, preglednice, grafi ipd. Za uspešno sporazumevanje je nujno, da sporočevalec in prejemnik obvladata isti jezik.

Prenosnik

Besede kot prvine besednega jezika izgovarjamo ali zapisujemo. Za zvok pravimo, da je slušni prenosnik, ker se po zvočnem valovanju besede prenašajo do poslušalčevih ušes, svetloba pa je vidni prenosnik, ker se po svetlobnem valovanju prenašajo do bralčevih oči.

Besedilo

Besedilo je zadnji dejavnik tvorjenja besedil in je rezultat sporočanja.

Faze tvorjenja besedila

Pri tvorjenju besedila mora sporočevalec skozi naslednje korake/faze:

- *iznajdba ali invencija*: Sporočevalec si napiše dispozicijske točke ali naredi miselni vzorec s ključnimi besedami in bistvenimi podatki, pri pisanju si lahko pomaga z različnimi priročniki ali z drugimi viri. Pred pisanjem pa premisli o tem, kaj bi rad dosegel pri naslovniku, o čem bo sporočal.
- *urejanje ali dispozicija*: Ob zapisanih dispozicijskih točkah oz. miselnem vzorcu sporočevalec razmišlja, kako naj razvrsti zbrano gradivo ter si označi zaporedje; če tvori pripovedovalno besedilo razmišlja še o tem, kaj bo v uvodu in s čim ga bo končal, torej kaj bo v zaključku ter si to označi na ustreznem mestu ob dispozicijskih točkah ali ob miselnem vzorcu.
- *ubesediljenje ali elokucija*: Sporočevalec pretvori načrt, ki ga je oblikoval v 2. fazi, v besedilo. Pri tem udejanja svojo poimenovalno, skladijsko, slogovno in pravopisno

zmožnost. Torej poimenuje prvine predmetnosti, besede oz. besedne zveze sklada v povedi in povedi v zveze povedi, izbira okoliščinam ustrezne besede, besedne zveze in povedi ter jih zapiše. V tej fazi tvori prvo različico besedila.

- *poprava osnutka prve različice besedila*: Sporočevalec večkrat prebere besedilo, odpravi morebitne napake, presoja ustreznost, razumljivost, pravilnost in učinkovitost svojega besedila. Svoje besedilo lahko da prebrati še komu drugemu.
- *prepis popravljenega osnutka prve različice besedila*: Sporočevalec prepíše popravljen prvo različico besedila, odpravlja svoje napake, piše čim bolj čitljivo in pazi na estetskost pisave. Če bo besedilo govorno predstavljeno, potem sporočevalec izdelava še vidna ponazorila, pozoren je na rabo nebesednih spremljevalcev govorenja in si skuša besedilo čim bolj zapomniti. (Cajhen idr. 2010: 47–48)

Bistvenega pomena je, da sporočevalec upošteva tudi naslednja načela uspešnega sporočanja:

- »Sporočamo le o tem, kar dobro poznamo.
- Upošteevamo okoliščine sporočanja.
- Upošteevamo prvine in pravila danega besednega jezika.
- Upošteevamo oz. posnemamo značilno zgradbo izbrane besedilne vrste.
- Upošteevamo prednosti in pomanjkljivosti prenosnika.« (Bešter Turk idr. 2004: 44)

2.4.3 SPREJEMANJE BESEDILA

Sprejemanje besedil je dejanje prejemnika. Prejemnik sprejema besedilo, ki je poslano po slušnem ali vidnem prenosniku, skratka, da posluša ali bere. Med tem prepozna sporočevalčev namen in bistvene podatke besedila. (prav tam: 57)

Med poslušanjem si lahko tudi kaj zapišemo in si tisto lažje zapomnimo. Po poslušanju si lahko izdelamo miselni vzorec ali napišemo oporne točke, ker to nam lahko pomaga pri pomnjenju besedila. (prav tam)

Med branjem pa si lahko bistvene podatke podčrtamo, ob besedilu si zapišemo ključne besede, vprašanja ali pripombe. Po branju si lahko tudi naredimo miselni vzorec ali pa napišemo povzetek prebranega. (prav tam: 58)

Faze sprejemanja besedil

Sprejemanje besedil poteka v treh fazah, in sicer:

- dejavnosti pred sprejemanjem: V tej fazi učence umirimo in motiviramo za poslušanje oz. branje (npr. napovemo temo besedila, se pogovarjamo o učenčevih izkušnjah ipd.);
- dejavnosti med sprejemanjem: Tu se učenci osredotočijo na besedilo, poskušajo si zapomniti čim več podatkov in oblikujejo svoje stališče do besedila. V 3. vzgojno-izobraževalnem obdobju pa si med poslušanjem oz. branjem poskušajo narediti zapiske;
- dejavnosti po sprejemanju: Učenci razčlenjujejo besedilo in potek sprejemanja (Bešter Turk, Križaj Ortar 2009: 9–10). V tej fazi tudi obnovijo in vrednotijo poslušano/prebrano besedilo, predstavljajo svoje doživljanje besedila, vrednotijo svojo

zmožnost kritičnega poslušanja oz. branja enogovornih neumetnostnih besedil in izdelajo načrt za razvijanje te zmožnosti ter se pripravijo na tvorjenje govornega ali zapisanega podobnega besedila (Program osnovna šola. Slovenščina. Učni načrt 2011).

2.4.4 VRSTE BESEDIL

Poznamo razne vrste besedil glede na naslednja merila: na temo, na sporočevalčev namen, na način razvijanja teme, na tipične jezikovne prvine, na prenosnik in na razkrivanje sporočevalca (Bešter Turk idr. 2004: 72):

- umetnostna in neumetnostna (merila delitve so preverljivost podatkov, praktični namen in lepota vloga besedila);
- govornjena in zapisana (delitev glede na prenosnik);
- enogovorna in dvogovorna (delitev glede na besedni odziv);
- subjektivna in objektivna (delitev glede na razodevanje sporočevalca);
- zasebna in javna (merilo delitve je izbrani krog naslovnikov);
- uradna in neuradna (delitev glede na družbeno razmerje med sporočevalcem in prejemnikom);
- praktičnosporazumevalna, uradovalna, strokovna in publicistična (delitev glede na družbeno vlogo sporočevalca in prejemnika);
- prikazovalna, zagotavljalna, vrednotenjska, čustvena, poziva, poizvedovalna, povezovalna in izvršilna (merilo delitve je sporočevalčev namen);
- obveščevalna, opisovalna, pripovedovalna, razlagalna in utemeljevalna (delitev glede na način razvijanja teme).

Glede na način razvijanja teme ločimo torej obveščevalna, opisovalna, pripovedovalna, razlagalna in utemeljevalna besedila. *Obveščevalna besedila* so tista, v katerih sporočevalec sporoča, da se nekaj dogaja ali da nekaj obstaja oz. da se bo nekaj zgodilo. Taka besedila so npr. sezname za nakupovanje, jedilni list, telefonski imenik, urnik, javni napisi ... Besedila, v katerih navedemo lastnosti, delovanje, sestavo, položaj živega bitja, predmeta ali kraja, so *opisovalna*. Opisujemo lahko še dejavnosti, dogajanje v naravi ipd. *Pripovedovalna besedila* so tista, v katerih sporočevalec predstavlja, kar se je zgodilo ali kar je doživel. Besedila, v katerih sporočevalec sporoča o vzročnih in drugih razmerjih med pojavi, so *razlagalna*. O *utemeljevalnih besedilih* govorimo, kadar presojamo svet okrog sebe, sporočamo, ali nam je kaj všeč ali ne ipd. ter hkrati svoje sodbe pojasnjujemo. (prav tam: 88–90)

Glede na besedni odziv prejemnika besedila, ločimo *enogovorna* in *dvogovorna besedila*.

Ko sporočevalec naslovniku le posreduje svojo vednost, prepričanje, mnenje, doživljanje, govorimo o **enogovornih** besedilih. Pri njih sporočevalec ne pričakuje naslovnikov odziv na besedilo. Enogovorna besedila ne predvidevajo neposrednega odziva naslovnika. (Bešter Turk idr. 2004: 77) Enogovorno sporočanje je na primer: govorno nastopanje, pisanje doživljajskega spisa, časopisnega članka, znanstvene razprave, zapisnika, življenjepisa ipd. (Cajhen idr. 2010: 47). Pri enogovornem sporočanju mora sporočevalec sam tvoriti ustrezno, razumljivo, pravilno in učinkovito besedilo, zato mora svoje dejanje ustrezno načrtovati in ga izvajati po določenih korakih: iznajdba, urejanje, ubesediljenje, poprava osnutka prve različice besedila in prepis popravljenega osnutka prve različice besedila (prav tam: 47–48).

Ko sporočevalec pričakuje naslovnikov odziv na svoje besedilo oz. se sam odziva na besedilo, govorimo o **dvogovornih** besedilih. Pisec dvogovornih besedil naslovnika poziva k odzivu ali pa se odziva na prejšnje besedilo svojega naslovnika. Dvogovorna besedila so različna, lahko so odzivna, pobudna ali pa je znotraj dvogovornega besedila oboje, tako pobuda kot odziv. (Bešter Turk idr. 2004: 77) K dvogovornim besedilom spada: pisanje čestitke, voščila, pisma, anketa ipd. (Cajhen idr. 2010: 47).

Glede na prenosnik, ločimo *govorjena* in *zapisana besedila*.

Ko sporočevalec pošilja naslovniku besedila po slušnem prenosniku, torej v ustni obliki, imenujemo taka besedila **govorjena**. Za govornjena besedila je značilna spontanost (izjema so le besedila, ki se jih naučimo na pamet in se nanj posebej pripravimo). Govorec se sproti odziva na naslovnika, se popravlja, dopolnjuje. Lahko pa se tudi ponavlja, ne dokonča misli ali skače s teme na temo. (Bešter Turk idr. 2004: 75–76)

O **zapisanih** besedilih govorimo, ko sporočevalec pošilja naslovniku besedila po vidnem prenosniku oz. v pisni obliki. Zapisano besedilo je po navadi v knjižnem jeziku in sporočevalec ima čas za pripravo na pisanje in popravljanje besedila. Dober pisec upošteva pravopisna pravila in nebesedne prvine pisnega jezika, da postane besedilo za naslovnika razumljivejše in privlačnejše. (prav tam)

2.5 PRIPOVEDOVALNO BESEDILO

Kadar sporočevalec predstavlja naslovniku to, kar se je zgodilo ali kar je sam doživel, tvori pripovedovalno besedilo (Bešter Turk idr. 2004: 90).

Pripovedovalno besedilo je besedilo, v katerem prikazujemo enkratni pretekli dogodek. Torej nekaj, kar se je zgodilo nam ali drugim ljudem, zato so glagoli v pretekliku (Cajhen idr. 2010: 38), ob njih pa so navadno še časovni prislovi (npr. najprej, potem ...) oz. časovne prislovnodoločilne zveze (Bešter Turk idr. 2004: 102). Tovrstno besedilo je večinoma napisano v 1. glagolski osebi, kar pomeni, da je pisec hkrati udeleženec dogajanja, ki na živahen način upodablja preteklo dogajanje (Žagar 2002: 18). Vsak dogodek je sestavljen iz več dejanj, ki so med seboj časovno povezana, zato morajo biti ta dejanja pravilno razvrščena (Cajhen idr. 2010: 38).

Zgradba pripovedovalnega besedila

Po navadi je vsako pripovedovalno besedilo sestavljeno iz treh sestavnih delov, to so uvod, jedro in zaključek. (Pavlin Povodnik 1996: 74)

Uvod: Uvod uvaja naslovnika v temo, ki jo sporočevalec želi razviti v nadaljevanju (Pavlin Povodnik 1996: 74). V njem napovemo dogodek, o katerem bomo pisali in omenimo, komu, kdaj in kje se je to zgodilo (Cajhen idr. 2010: 39). Žagar (1996: 173) navaja, da naj bo uvod kratek.

M. Pavlin Povodnik (1996: 74) je izpostavila, da v uvodu lahko:

- povemo, o čem bomo sporočali;
- dogajanje umestimo v prostor in čas;

- predstavimo udeležence, ki se pojavijo v jedru pripovedi;
- podamo osnovno usmeritev, ki nam je bila v oporo pri pisanju;
- zapišemo kratko razmišljanje o problemu, ki ga bomo obravnavali;
- podamo splošno mnenje o problemih iz vsebine, kar bomo kasneje razčlenili.

Jedro: Jedro je osrednji del besedila, zato je tudi najobširnejši. Kar smo v uvodu nastavili, v jedru to razrešujemo, dokazujemo in razglabljammo (Pavlin Povodnik 1996: 74). Jedro je lahko razčlenjeno še na odstavke (Cajhen idr. 2010: 39). V jedru upoštevamo časovno zaporedje; se držimo vzročno-posledičnega razvoja dogodkov; besedilo zapišemo tako, da postopoma stopnjujemo napetost dogajanja; temeljimo na primerjanju (izražanje uporabnosti, zmožnosti, logične zgrajenosti, iskanje prednosti ali pomanjkljivosti itd.); predstavimo tisto, kar je novo in bi zanimalo tudi druge (Pavlin Povodnik 1996: 74). Žagar (2002: 8) poudarja, da jedro kljub dolžini ne sme biti napolnjeno z nepomembnim gradivom ter pisec mora biti pozoren, da šele po zapletih razkrije razplet.

Zaključek: V zaključku sporočevalec zaključi besedilo. Po navadi povzema bistvo jedra. Lahko pa so zaključki tudi drugačni in na primer: preskočimo daljše časovno obdobje in navedemo, kako se je kaj končalo; povemo, kaj smo se naučili ob dogajanju iz jedra; izrazimo svoja mnenja ali predvidevanja v zvezi z vsebino; podana je drugačna, nenavadna možnost rešitve problema iz jedra; s pregovorom posplošimo prej povedano; povabimo naslovnika, da razpravlja z nami o problemu (Pavlin Povodnik 1996: 74). V zaključku povzamemo glavno zanimivost ali napovemo nadaljevanje dogodka ipd. (Cajhen idr. 2010: 39).

2.5.1 DOŽIVLJAJSKI SPIS

Pripovedujemo lahko pisno ali ustno. Zapisanim pripovedovalnim besedilom v šoli pogosto pravimo »doživljajski spisi« (Žagar 1996: 173, Cajhen idr. 2010: 39). Žagar (1992: 100) omenja, da je doživljajski spis besedilo, v katerem pisec na osebni način podaja začetek, potek in konec dogajanja, v katerem je bil pripovedovalec udeležen.

Žagar (1992: 101) poudarja, da je doživljajski spis tisti spis, v katerem posameznik podoživlja svojo preteklost. V doživljajskem spisu je potrebno razkriti svoja čustva, odzive drugih oseb. Pomemben je vtis, ki ga doživetje naredilo na pisca doživljajskega spisa (Pavlin Povodnik 1996: 203–204). Žagar (2002: 23) mdr. še navaja, da je potrebno pripovedovati nazorno in živo ter premisliti, kje je vrh zgodbe, in tega oblikovati tako, da naredi vtis. Žagar (1992: 115) je mnenja, da doživljajski spis naredi močan vtis na bralca, če je zgrajen po naslednjem vzorcu: v uvodu pritegnemo bralca oz. poslušalca, v glavnem delu sledi zaplet in stopnjevanje, prikaz vrha ter razplet in prekinitvev in v zadnjem delu oz. na koncu izzvenevanje.

M. Pavlin Povodnik (1996: 204) in Žagar (1996: 173) opozarjata, da je doživljajski spis zanimiv, če pisec:

- podrobno predstavi le en doživljaj in tega izčrpno;
- pripoveduje v časovnem zaporedju;
- dogajanje postopoma odkriva, saj na ta način bo napetost bralca naraščala do konca spisa;
- pripoveduje nazorno in živo;
- pripoveduje o svojih mislih, čustvih, predvidevanjih, bojaznih;

- pripoveduje v pretekliku; izjemoma lahko napetost dogajanja stopnjuje z rabo sedanjika (dramatični sedanjik);
- uporablja premi govor; s tem dogajanje približa bralcu in ga naredi bolj zanimivo.

Nekateri učenci imajo pri pisanju svojih doživljajev težave. Večinoma so to naslednje:

- Doživljaj razumejo kot doživetje pomembnega dogodka (pustolovščine, nesreče, nasilja). Če tega niso doživeli, si izmišljajo dogodke ter jih ne znajo prikazati na prepričljiv način.
- Ko jim učitelj poda naslov spisa, mislijo, da še nikoli niso doživeli tega. Učitelj ne misli samo na velike dogodke, ampak tudi na majhne, vsakdanje stvari.
- Veliko učencev poroča o vrsti dogodkov, kar se jim je dogajalo od jutra do večera. Učenci so pogosto razočarani, kajti kljub daljšemu spisu ni nujno, da je ta tudi tako kvalitetno zapisan.
- Učitelj težko izbere temo, ki bi vsakemu učencu posebej ustrezala. V okviru, ki ga učitelj poda, vsak učenec poišče osebni doživljaj, o katerem bo pisal. (Žagar 1992: 116)

2.5.1.1 VREDNOTENJE DOŽIVLJAJSKEGA SPISA

Iz strokovne literature (Bešter Turk, Križaj Ortar 2009: 19) je znano, da učitelj preverja in ocenjuje sporazumevalno zmožnost ob neznanih/novih primerih. To pomeni, da preverja oz. ocenjuje kritično razumevanje ter tvorjenje dvogovornih in enogovornih besedil ter razvitost sestavin sporazumevalne zmožnosti.

Pri preverjanju/ocenjevanju zmožnosti kritičnega razumevanja enogovornih in dvogovornih besedil učencem damo neznana besedila. V njih prepoznajo okoliščine, v katerih je besedilo nastalo, sporočevalčev namen, temo, ključne besede in bistvene podatke, napovedo nadaljevanje oz. konec, preoblikujejo besedila, presojujejo ustreznost, resničnost, zanimivost in razumljivost besedila ter nebesedne prvine besedila. Danemu besedilu določijo tudi besedilno vrsto in svojo odločitev utemeljijo. (prav tam: 20)

Zmožnost tvorjenja enogovornih in dvogovornih besedil preverjamo tako, da učenci tvorijo besedilo dane vrste. Pri njihovem besedilu vrednotimo jezikovne (poimenovalne, slovnične pravopisne, pravorečne) pravilnosti besedil, njihovo razumljivost (smiselnost, sovisnost, zaokroženost), ustreznost dani besedilni vrsti, resničnost. Pozorni smo tudi na to, ali si povedi in zveze povedi logično sledijo, ali se besede/besedne zveze ponavljajo, ali ima besedilo značilno zgradbo dane besedilne vrste, ali vsebuje resnične podatke itd. (prav tam: 21)

Žagar (1992: 222) omenja, da učitelji pri popravljanju besedil učencev ugotavljajo raznovrstne napake, npr.: slovnične, pravopisne in pisne napake; slogovne slabosti; kompozicijska zmeda in vsebinske pomanjkljivosti. Različne napake oz. slabosti zahtevajo tudi različno obravnavo. Pri slovničnih, pravopisnih in pisnih napakah nad prečrtano napako lahko napišemo popravek ali pa napako samo podčrtamo in naj učenec sam ugotovi, kaj je nepravilno in popravi. Pri slogovnih slabostih ne govorimo o razmerju med napačnim in pravilnim, temveč o razmerju med slabšim in boljšim. (prav tam: 223)

Bistvenega pomena je, da si učitelj izpisuje napake učencev v vsakem posameznem razredu in pri posameznih učencih. Te si zapisuje in sproti ureja. Napake razčlenjuje po jezikovnih ravneh (glasovi in črke, ločila, besede in zgradba povedi), po vzrokih (napake zaradi

površnosti, večjezičnosti, slabo osvojenega znanja ipd.) ali po možnostih za njihovo odpravljanje (s pomočjo pravila). Učitelji na ta način ugotavljajo pogostost napake, njen vzrok in z upoštevanjem učenčevih napak potem organizirajo delo za njihovo odpravo. (prav tam: 226)

Ocenjevanje spisov povzroča mnogim učiteljem velike preglavice, ker ne more biti tako objektivno kot na primer ocenjevanje znanja poštevanke. Objektivnost pa lahko zmanjšuje razpoloženje učitelja, zunanji videz spisa (pisava, slog, jezik ...) in splošen vtis o avtorju spisa. Tem dejavnikom, ki zmanjšujejo objektivnost pri ocenjevanju spisov, se izognemo tako, da spise beremo v presledkih (zjutraj, opoldne, zvečer), ko smo različno razpoloženi. Nečitljiv spis damo na stran in ga poskušamo razbrati, ko smo bolj spočiti. Haloefektu se izognemo tako, da ne vemo, čigav spis popravljamo in ocenjujemo oz. ne pogledamo imena učenca, ki je spis napisal. (prav tam: 227)

Ocenjujemo pa lahko tudi po vnaprej postavljenih merilih/kriterijih. Učitelji v nižjih razredih osnovne šole večinoma upoštevajo naslednja dva vidika:

- vsebina (skladnost naslova in spisa, izražanje lastnega mnenja) in
- oblika (pisava, urejenost zvezka, pravopisna pravilnost) (prav tam: 228).

V višjih razredih pa se ocenjevanje razširi še na druge vidike:

- vsebina (skladnost spisa z naslovom, izvornost),
- oblika (zunanja in notranja kompozicija),
- slog (ustrezen izbor besed, skladnost jezikovnih sredstev z besedilno vrsto) in
- slovnična in pravopisna pravilnost (prav tam).

P. Križaj (2007) se je v svojem diplomskem delu ukvarjala z vrednotenjem pripovedovalnega besedila učencev. Merila, ki jih je uporabila za vrednotenje doživljajskega spisa, so bila: upoštevanje vrste besedila – pripovedi, upoštevanje naslova, zanimivosti enkratnega dogodka, rabe preteklika, osebnega pripovedovanja, časovnega zaporedja, stopnjevanja dogajanja, členjenja besedila (na uvod, jedro in zaključek), logičnosti besedila, upoštevanje jezikovne pravilnosti in sloga, upoštevanje besednih/slovničnih/pravopisnih prvin slovenskega knjižnega jezika (SKJ), upoštevanje sloga. (Križaj 2007: 130)

Tudi A. Smole (2012: 97–99) se je ukvarjala z vrednotenjem besedil, vendar opisovalnih. Opisovalno besedilo je analizirala po naslednjih merilih: zgradba besedila (pravilne ključne besede za opis živali, nepravilna tridelnost besedila, nepravilna subjektivnost, glagoli v sedanjiku), vsebina, jezikovna in slogovna pravilnost.

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Eden izmed temeljnih ciljev pouka slovenščine je mdr. tvorjenje neumetnostnih besedil (Program osnovna šola. Slovenščina. Učni načrt 2011). Ta cilj ne velja le za učence na enojezičnih osnovnih šolah po Sloveniji, temveč tudi za dvojezične šole na narodnostno mešanem območju v Prekmurju. Obstaja učni načrt za slovenščino kot drugi jezik (v dvojezični osnovni šoli), vendar zgolj za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje, »v drugem in tretjem [triletju] pa poteka pouk slovenščine po učnem načrtu za slovenščino v enojezičnih šolah s slovenskim učnim jezikom« (Dvojezična osnovna šola. Slovenščina kot drugi jezik. Učni načrt 2011: 4). V slovensko-madžarskih osnovnih šolah »se v pouk slovenščine kot drugega jezika vključujejo učenci, pri katerih poteka začetno opismenjevanje na ravni materinščine v madžarščini« (prav tam). Tudi obseg ur slovenščine kot prvega jezika se na eno- in dvojezični osnovni šoli razlikuje, in sicer imajo učenci do 5. razreda v enojezičnih osnovnih šolah 70 ur slovenščine več kot učenci pri slovenščini kot prvem jeziku v dvojezičnih osnovnih šolah v delu Prekmurja (Program osnovna šola. Slovenščina. Učni načrt 2011).

V magistrskem delu želimo raziskati razlike pri pisnem izražanju v slovenščini, in sicer med prekmurskimi učenci v eno- in dvojezični osnovni šoli (v slednji med učenci, ki so glede na prvi/materni jezik Slovenci ali Madžari).

3.2 CILJI RAZISKAVE in RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Cilji magistrskega dela so:

- ugotoviti, ali se kakovost pripovedovalnih besedil (doživljajskih spisov) v slovenščini razlikuje pri učencih 4. razreda iz eno- in dvojezične OŠ oz. med učenci z madžarskim prvim jezikom in učenci s slovenskim prvim jezikom;
- z analizo pripovedovalnih besedil ugotoviti, katere pomanjkljivosti imajo besedila slovenskih učencev z eno- in dvojezične osnovne šole ter katere besedila madžarskih učencev z dvojezične osnovne šole;
- ugotoviti, ali je raba jezika zunaj pouka povezana s kakovostjo besedil učencev v slovenščini.

Raziskovalna vprašanja so:

- Ali se pojavljajo razlike v kakovosti pripovedovalnih besedil (doživljajskih spisov), ki jih tvorijo prekmurski učenci 4. razreda, katerih prvi jezik je slovenski in obiskujejo enojezično OŠ, in učenci v dvojezični OŠ, katerih prvi jezik je slovenski ali madžarski?
- Katere so tipične pomanjkljivosti besedil navedenih treh skupin učencev?
- Ali je kakovost slovenskih besedil učencev povezana z rabo jezika zunaj pouka?

3.3 METODA IN RAZISKOVALNI PRISTOP

V raziskavi smo uporabili deskriptivno in kavzalno neeksperimentalno metodo pedagoškega raziskovanja. Prevladoval je kvalitativni raziskovalni pristop, ki pa smo ga kombinirali s kvantitativnim.

3.3.1 VZOREC

Način vzorčenja je bil neslučajnostni, namenski. Vzorec je zajemal 46 spisov in anketnih vprašalnikov učencev iz štirih oddelkov 4. razreda OŠ, starih 9 ali 10 let. Polovica učencev je bila iz enojezične šole (23 učencev, katerih prvi jezik je slovenski, in obiskujejo enojezično OŠ), polovica pa iz dvojezične (18 učencev, katerih prvi jezik je prav tako slovenski in obiskujejo dvojezično OŠ ter 5 učencev, katerih prvi jezik je madžarski in obiskujejo dvojezično OŠ). Sodelovanje so omogočile naslednje osnovne šole: DOŠ I Lendava, DOŠ Genterovci, OŠ Črenšovci in OŠ Beltinci.

3.3.2 OPIS POSTOPKA ZBIRANJA PODATKOV

Najprej smo stopili v stik z ravnateljicami 4 osnovnih šol, ki so nam omogočile sodelovanje, nato smo poslali soglasje za starše, da učenci lahko sodelujejo v raziskavi, potem smo se za termin izvajanja poskusa dogovorili z učitelji/-icami posameznega razreda. Učenci so pod našim vodstvom rešili anketni vprašalnik, ki smo ga sestavili za potrebe naše raziskave. Anketni vprašalnik je anonimen in vsebuje 9 vprašanj. V njem smo spraševali o prvem/maternem jeziku, o rabi jezika v domačem okolju, v šoli in s prijatelji zunaj šole ter o jeziku, v katerem berejo in gledajo televizijo ter o tem, v katerem jeziku imajo po njihovem mnenju boljše razvito sporazumevalno zmožnost. Nato so učenci še napisali doživljajski spis (vsi z istim naslovom). Vse skupaj je trajalo približno 45 minut.

3.3.3 POSTOPKI OBDELAVE PODATKOV

Zastavljeni cilji so bili doseženi z analizo doživljajskih spisov po določenih merilih, izhajajočih iz značilnosti pripovedovalnega besedila (po Križaj 2007), in z analizo anketnih vprašalnikov. Kakovost besedil smo vrednotili s točkami.

Preglednica 3: Merila za vrednotenje doživljajskih spisov v raziskavi

MERILA	PODROBNOSTI
A) Zgradba besedilne vrste <ul style="list-style-type: none"> • smiselna vsebina glede na temo/naslov • kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj 	

<p>preteklega dogodka</p> <ul style="list-style-type: none"> • tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek) • glagoli v pretekliku 	
<p>B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost</p> <ul style="list-style-type: none"> • pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/... • upoštevanje slovničnih pravil • ustrezna dolžina besedila • skladijsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom) • upoštevanje pravopisnih pravil 	<p>Brez napake = 1 T; od 1 napake do 3 napak = 0,5 T; več kot 3 napake = 0 T. Za 1 napako štejemo ponovitev iste napake.</p> <p>Brez napake = 1 T; od 1 napake do 3 napak = 0,5 T; več kot 3 napake = 0 T. Za 1 napako štejemo ponovitev iste napake.</p> <p>15 povedi in več = 1 T; od 8 povedi do 14 povedi = 0,5 T; 7 povedi in manj = 0 T.</p> <p>8 ali več dvo-/večstavčnih povedi = 1 T; od 3 do 7 dvo-/večstavčnih povedi = 0,5 T; 2 ali manj dvo-/večstavčnih povedi ali samo enostavčne povedi = 0 T.</p> <p>Brez napake = 1 T; od 1 napake do 3 napak = 0,5 T; več kot 3 napake = 0 T. Če učenci pravopisnega pravila v 4. r. še niso obravnavali, smo to popravili, a nismo šteli za napako.</p>

Pri razvrščanju napak iz besedil smo uporabili odprti način kodiranja, saj smo napake učencev uvrstili v skupine po določenih merilih. Pri interpretaciji rezultatov in pri iskanju morebitnih vzrokov za težave so nam bili v pomoč anketni vprašalniki o rabi jezika posameznega učenca.

3.4 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

3.4.1 VREDNOTENJE DOŽIVLJAJSKIH SPISOV IN ANALIZA ANKETNIH VPRAŠALNIKOV

3.4.1.1 SPISI IZ DVOJEZIČNE OSNOVNE ŠOLE

Spis 1

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	1
Glagoli v pretekliku	1
SKUPAJ	4

Vsebina je smiselna glede na naslov.

Pretekli dogodki oz. dejanja preteklega dogodka so predstavljeni kronološko.

Besedilo je razdeljeno na tri dele – na uvod, jedro in zaključek. Tovrstna delitev je pravilna za besedilno vrsto, kot je doživljajski spis. Avtorica spisa je besedilo ustrezno členila na odstavke in upoštevala, da je jedro najobsežnejši del besedila.

V besedilu so glagoli rabljeni v pretekliku. Omenjena raba je značilna za pripovedovalno besedilo, saj v pripovedovalnem besedilu pisec predstavlja pretekli dogodek.

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačni besedni red: <i>V soboto sem se zjutraj zbudila zelo srečna.</i> Napačna oblika glagola v dv.: <i>S prijateljico Ano sve se šle kopat na kopališče v Lendavi.</i>
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 9 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0	V besedilu sta dve dvo- ali večstavčni povedi.

Upoštevanje pravopisnih pravil	1	Manjkata vejici: Če je začetek slab ne pomeni, da bo nadaljevanje slabše. Ko smo prispeli, smo imeli nekaj težav z omaricami, ker je Ana prej zaprla omarico jaz pa sem imela še vse pripomočke razen torbe zunaj omarice. ¹
SKUPAJ	3	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši ter s sestrami in brati se pogovarja v slovenščini in madžarščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. S starimi starši po mamini strani se pogovarja v madžarščini, po očetovi strani pa v slovenščini. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini ter ima boljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini. Meni tudi, da bere besedila in se pogovarja enako dobro v obeh jezikih.

Spis 2

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	Samo en odstavek (jedro), uvod je nakazan v prvi povedi. Zaključka ni.
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Neppravilna beseda: <i>se počuskala</i> .
Upoštevanje slovničnih pravil	0	Napačni besedni red: <i>Šli smo se kopat ko je bilo poletje v terme Lipa</i> . Velikokrat se pojavi beseda <i>in</i> , kljub še drugačnim možnostim izražanja. Napačna oblika glagola in zaimka: <i>Z atijem sem se igrala da on je krokodil in jaz sem mogel bežati od nje, z družino smo prišli iz vode, in smo šli na sladoled</i> . Napačna raba dvojine: <i>dve kepice</i> . Napačna oblika besede morati v pretekliku: <i>mogel sem bežati od nje</i> .
Ustrezna dolžina besedila	0	Besedilo ima 7 povedi.

¹ Napake, ki smo jih popravili, vendar jih nismo upoštevali pri vrednotenju, smo zaznamovali z rumeno.

Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0	Povedi niso skladenjsko zahtevne.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Manjkajo pike kot končno ločilo: <i>Zjutraj smo se kopali zelo je bilo vroče, dolsem se počuskala po toboganu v vodo z sestro sem se igrala v vodi odbojko z žogo.</i> Niso ustrezno postavljene pike in vejice: <i>Z atijem sem se igrala da on je krokodil in jaz sem mogel bežati od nje, z družino smo prišli iz vode, in smo šli na sladoled. Prav tako: Jaz sem jedla dve kepice sladoleda, šli smo se stuširat, in smo se oblekli in smo šli domov in sem v avtu zaspala.</i> Napačna raba vejice: [...] <i>stuširat, in smo se oblekli [...].</i> Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>dolsem.</i> Napačna raba predloga: <i>z sestro.</i>
SKUPAJ	0,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka pravi, da je njen materni jezik madžarščina; to se opazi tudi pri nekaterih napakah (npr. ker madžarski jezik ne loči spolov, Madžari, ki tvorijo besedila v slovenščini, lahko zamenjujejo spol; uporabila je besedo *se počuskala*, ki pomeni, da se je spustila). S starši in s starimi starši po mamini strani se pogovarja v madžarščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole. S sestrami in brati ter s sošolci pa se pogovarja v slovenščini in madžarščini. Večinoma bere in gleda televizijo v madžarščini ter meni, da ima boljše razvito sporazumevalno zmožnost v madžarščini.

Spis 3

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Nepravilna beseda: <i>je žažgela, pazebno.</i>
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna raba nedoločnika: <i>smo se šli kopati.</i>

		Napačni besedni red: [...] med kopanjem me je meduza žažgela.
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 11 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0	Povedi niso skladenjsko zahtevne.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Manjkajo pike kot končno ločilo in vejice: Tam smo se kopali hodili na sladoled Ko smo pojedli sladoled smo se šli kopati med kopanjem me je meduza žažgela. Ati me je odpeljal u lekarno tam smo kupili pazebno mazilo proti meduzi. Vrnili smo se na plažo tam sta naju čakala mama in bratec. Napačen zapis predloga: u lekarno.
SKUPAJ	1,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši ter s sestrami in brati se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. S starimi starši po mamini strani se pogovarja v hrvaščini, po očetovi strani pa v slovenščini. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini ter meni, da ima boljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 4

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	Nejasno nakazani odstavki.
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Nepravilna beseda: baki.
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Nepravilna raba naglasne oblike osebnega zaimka: Meni so počitnice minile [...].
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 9 povedi.

Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0	V besedilu sta dve dvo- ali večstavčni povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0,5	Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>ona dva</i> . Napačni zapis besede (zvočniški sklop lj): <i>najbolše</i> . Napačna raba predloga: <i>z psom</i> .
SKUPAJ	2	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši se pogovarja v slovenščini in madžarščini, s sestrami in brati v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole ter s sošolci v šoli. S starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini. Bere v slovenščini, televizijo pa gleda v nemščini ter meni, da ima boljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 5

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	Dva odstavka. Brez uvoda.
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	1	
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 13 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu so tri dvo- ali večstavčni povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0,5	Napačna raba vejice: [...] <i>in zato, sem bila ponosna.</i> Napačna raba povratnega svojilnega zaimka: [...] <i>k moji prijateljici Luciji.</i>
SKUPAJ	3,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši ter s sestrami in brati se pogovarja v slovenščini in madžarščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole ter s sošolci v šoli. S starimi starši po mamini strani se pogovarja v madžarščini, po očetovi strani pa v slovenščini. Večinoma bere v slovenščini, televizijo pa gleda v slovenščini in angleščini ter meni, da ima boljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini. Meni tudi, da bere besedila in se pogovarja enako dobro v obeh jezikih.

Spis 6**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	Dva odstavka. Brez zaključka.
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Napačna beseda: [...] <i>sem prvič naredila</i> [...].
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Velikokrat se pojavi besedna zveza <i>po učenju</i> in beseda <i>raje</i> . Napačni besedni red: <i>Med zimskimi počitnicami mi je bilo najboljše</i> . Napačna raba namenilnika: [...] <i>sem se začela učiti</i> .
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 11 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu je pet dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0,5	Napačna raba vejic: <i>Po učenju, sem šla gledat risanke. Po učenju, sem šla v kuhinjo pojest svoj zajtrk. Po zajtrku, pa sem šla gledat televizijo</i> . Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>zmano</i> .
SKUPAJ	2,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka pravi, da je njen materni jezik madžarščina. S starši ter s sestrami in brati se pogovarja v slovenščini in madžarščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole ter s sošolci v šoli. S starimi starši po mamini strani se pogovarja v slovenščini in madžarščini, po očetovi strani pa v madžarščini. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini in madžarščini ter meni, da ima sporazumevalno zmožnost razvito enako dobro v obeh jezikih.

Spis 7**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna oblika besede: <i>Popoldan sem šla [...]</i> .
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 12 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu so tri dvo- ali večstavčni povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0,5	Manjkata vejici: <i>Zjutraj ko sem se zbudila sem šla odprt darilo.</i> Napačni zapis predloga: <i>u snegu, u hišo.</i>
SKUPAJ	3	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši ter s sestrami in brati se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole ter s sošolci v šoli. S starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini ter meni, da ima boljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 8**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek.
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna raba nedoločnika: [...] <i>sem se šla stuširati</i> . Napačna oblika besede: [...] <i>hotel lipo</i> .
Ustrezna dolžina besedila	0	Besedilo ima 5 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0	Povedi niso skladenjsko zahtevne.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0,5	Napačna raba male začetnice: <i>hotel lipo</i> . Manjkata vejici: <i>Ko sem prišla domov sem se šla stuširati. Ko sem se stuširala sem se šla učit matematiko in naravoslovje.</i>
SKUPAJ	2	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole ter s sošolci v šoli. S starimi starši po mamini strani se pogovarja v romščini, po očetovi strani pa v slovenščini. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini ter meni, da ima boljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 9**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0,5	Slogovno slab zaključek (ponavljanje podatkov).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3,5	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna raba oziralnega zaimka: <i>Prišla sva do omarice, kjer nam ključ ni šel ven.</i> Napačen besedni red: <i>Prosila sva teto da nama naj da kartico, da vzameva ven ključ. Tako sem preživel svoje zimske počitnice v soboto.</i>
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 10 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu so štiri dvo- ali večstavčne povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0,5	Napačni zapis ure: <i>Ob 22.⁰⁰ uri [...].</i> Manjka vejica: <i>Prosila sva teto da nama naj da kartico, da vzameva ven ključ.</i>
SKUPAJ	3	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole ter s sošolci v šoli. S starimi starši po mamini strani se pogovarja v madžarščini, po očetovi strani pa v slovenščini. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini ter meni, da ima boljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 10**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna raba namenilnika: [...] <i>se je Lea nehala kolesarit [...].</i> Napačen predlog: [...] <i>sem skočil iz treh stopnic [...].</i>
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 10 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu je sedem dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Manjkajo vejice in končna ločila (pika): <i>Svoje zimske počitnice sem preživel tako, da sem prvo sredo šel k mojemu bratrancu Timu tam smo se igrali vojake.</i> <i>Že trikrat sva zmagala in še to je pomenilo da imava 15 točk.</i> <i>Ampak ko smo šli za hišo sem skočil iz treh stopnic in sem naredil en preval kot jih naredijo pravi vojaki.</i> <i>Lea me je vprašala kako mi je to uspelo.</i> <i>Jaz sem ji rekel da z malo sreče.</i> <i>Naslednji dan smo se z mojim prijateljem Nikolajem in z Leo kolesarili na dvorišču potem se je Lea nehala kolesarit in z Nikolajem sva se zmenila da pride po kosilu.</i> <i>Ko je Nikolaj prišel sva se kolesarila na 100 metrski cesti potem naju je iskala Lea, iti smo morali domov.</i> <i>Napačni zapis pridevnika: meterski.</i> <i>Manjka stični vezaj: 100 meterski.</i>
SKUPAJ	2,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši ter s sestro se pogovarja v slovenščini in madžarščini, prav tako tudi s starimi starši po mamini in očetovi strani ter s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere v slovenščini, televizijo pa gleda v slovenščini, madžarščini in v angleščini. Meni, da ima boljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini. Meni pa tudi, da poslušča besedila enako dobro v obeh jezikih.

Spis 11**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Neppravilna beseda: <i>tak</i> (<i>poletne počitnice sem tak preživel [...]</i>).
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna raba predloga: <i>v Hrvaško</i> . Napačna oblika besede: <i>[...] me je valov odnesel [...], naslednjo jutro</i> .
Ustrezna dolžina besedila	1	Besedilo ima 16 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	1	V besedilu je enajst dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačni zapis besede (zvočniški sklop lj): <i>najbolše</i> . Napačni zapis glasov na koncu besede: <i>vstav, domol</i> . Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>[...] med tem ko sem plaval [...]</i> . Manjkajo vejice in končna ločila (pika), odvečna vejica: <i>Ko smo prišli v hotel smo si pripravili postelje za spanje. Ko sem plaval pod vodo sem našel eno veliko skalo. Ko sem šel dalje sem pod vodo videl eno ribo zgrabil sem jo, ko sem se z njo fotografiral sem jo spustil nazaj v vodo. Ponoči se je naša učiteljica zbudila in je prižgala luč in nas je pogledala kako spimo dva fanta poleg mene sta spala na tleh, jaz pa sem na postelji klečal, punce pa so lepo mirno spale. Ko smo šli proti domu me je mama klicala po mobilnem telefonu in mi je rekla da ko pridem domol bo me čakalo presenečenje. Ko sem prišel domol sem videl eno črno</i>

		<i>mačko.</i>
SKUPAJ	3	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši ter s sestrami in brati se pogovarja v slovenščini in italijanščini, s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli pa v slovenščini. S starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini. Večinoma bere v slovenščini, televizijo pa gleda v italijanščini. Meni, da ima sporazumevalno zmožnost razvito enako dobro v obeh jezikih.

Spis 12

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	<i>Nepravilna oblika pridevnika: celi teden.</i> Napačna raba kazalnega zaimka: [...] so mi bile te zadnje.
Ustrezna dolžina besedila	0	Besedilo ima 7 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0	V njem sta dve dvo- ali večstavčni povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>nakoncu.</i> Napačen zapis besede (zvočniški sklop lj): <i>dalše.</i> Napačen zapis besede: <i>krčki.</i> <i>Manjka vejica: Ob 4.00 se je na trgu na Ptujju začelo rajanje kjer so [...].</i>
SKUPAJ	1,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši se pogovarja v slovenščini in madžarščini, s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli pa v slovenščini. S starimi starši po mamini strani se pogovarja v madžarščini, po očetovi strani pa v slovenščini. Večinoma bere v slovenščini, televizijo pa gleda v madžarščini, angleščini in slovenščini. Meni, da ima bolj razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini, je pa mnenja tudi, da se pogovarja in posluša besedila enako dobro v obeh jezikih.

Spis 13**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna raba predloga: [...] iz 5-metrске skakalnice [...]. Napačna raba oblike osebnega zaimka: [...] po mene.
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 9 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0	V besedilu je ena dvostavčna poved.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0,5	Napačna raba male začetnice: rimske terme. Neustrezna raba velikih črk: MORAVSKE TOPLICE. Manjka vejica: Svoje najboljše počitnice sem preživel poleti ko sem šel v rimske terme.
SKUPAJ	2,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši ter s sestrami in brati se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli ter s starimi starši po mamini in očetovi strani. Večinoma bere v slovenščini, televizijo pa gleda v angleščini in slovenščini. Meni, da ima bolj razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 14**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Nepravilna oblika pridevnika: <i>zimski počitnice</i> .
Ustrezna dolžina besedila	0	Besedilo ima 7 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0	V besedilu je ena dvostavčna poved.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0,5	Napačna raba predloga: <i>z sestrico</i> . Manjkajo vejice: <i>Z sestrico sva naredila snežaka potem sva ga pa podrla.</i> <i>Ko smo prišli domov smo se pol ure kepali.</i> <i>Zvečer smo gledali Mi gremo po svoje drugi del.</i> Odvečna vejica: <i>Meni so bile počitnice zelo, zelo dobre.</i>
SKUPAJ	2	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši se pogovarja v slovenščini in madžarščini, s sestrami in brati pa samo v slovenščini, prav tako tudi s starimi starši po mamini in očetovi strani. Raba madžarščine se najverjetneje opazi tudi pri napaki – *zimski počitnice* v besedilu (npr. ker madžarski jezik ne loči spolov, lahko pridevnik postavijo v neustrezno obliko in se le-ta ne ujema s samostalnikom). S prijatelji (zunaj šole), ki so Slovenci, se pogovarja slovensko, z Madžari pa madžarsko, tako tudi s sošolci v šoli. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da bere besedila, govorno nastopa in se pogovarja enako dobro v obeh jezikih, medtem ko je mnenja, da piše besedila in jih posluša bolje v slovenščini.

Spis 15

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0	Nepravilne besede: <i>te, pzzo, bus, čisbureg</i> .
Upoštevanje slovničnih pravil	0	Napačni besedni red: <i>Ko je bilo konec šolskega leta za par dni smo šli v Baško iz Lendave.</i> <i>Te smo šli se kopat [...].</i> <i>[...] so že nas starši čakali mene in mojega brata.</i> Ponavljanje: <i>Te smo šli [...]. IN Ko smo šli [...].</i> Napačna oblika besede ali besedne zveze: <i>Po kopanjem [...].</i> <i>Pili smo oazo ati in brat pa ora.</i> <i>Ta dan nikoli v življenju [...].</i> Napačna raba oziralnega zaimka: <i>Potem smo šli v hišo kjer smo spali.</i> Napačna oblika glagola v dv.: <i>[...] so že nas starsi čakali mene in mojega brata.</i> Odvečno ponavljanje: <i>Ta dan nikoli v življenju ne bom pozabila in nikoli nismo pozabili ta dan.</i>
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 14 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu je šest dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Manjka črka na koncu besede: <i>hamburge</i> . Napačna črka v besedah: <i>peljaji, šolskega leta</i> . Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>Po tem smo šli [...].</i> Manjkajo vejice: <i>Ko je bilo konec šolskega leta za par dni smo šli v Baško iz Lendave.</i> <i>Ko smo se peljaji na busu smo se igrali jaz</i>

		<p><i>in moja prijateljica. Ko smo prišli v Baško smo šli v naše sobe.</i></p> <p><i>Ko smo šli v vodo smo se dosti zabavali, plavali igrali, počivali.</i></p> <p><i>In smo šli en dan na pzzo smo jedli sirovo pzzo in pili kokakolo.</i></p> <p><i>Potem smo šli v hišo kjer smo spali.</i></p> <p><i>Pili smo oazo ati in brat pa ora.</i></p> <p>Manjka končno ločilo (pika):</p> <p><i>Po tem smo šli na plažo voda je bila mrzla.</i></p> <p>Manjka končno ločilo (pika) in vejica:</p> <p><i>Naslednji dan pa smo šli domov te ko smo prispeli do Špara so ze nas starsi čakali mene in mojega brata.</i></p>
SKUPAJ	1	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka pravi, da je njen materni jezik madžarščina; to se opazi tudi pri nekaterih napakah v besedilu (npr. napačen zapis nekaterih besed, napačna oblika besed, raba nepravilnih besed, raba množine namesto dvojine, saj madžarski jezik le-te nima ipd.). S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v madžarščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole. S sošolci v šoli pa se pogovarja v madžarščini in slovenščini. Večinoma bere v slovenščini in madžarščini, televizijo pa gleda v madžarščini. Meni, da ima sporazumevalno zmožnost razvito enako dobro v obeh jezikih.

Spis 16

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Nepravilna beseda: <i>prvič ko smo [...]</i> (namesto <i>najprej</i>).
Upoštevanje slovničnih pravil	0	Ponavljjanje: <i>Potem [...]. IN Šli smo [...].</i> Napačna raba namenilnika: <i>[...] moramo vse pospravljat v hišo.</i> Napačni besedni red: <i>Vsak dan sem šla spat</i>

		z bratom Denisom in z sestro Suziko ob 9 uri. [...] ob 4. smo se vstali popoldan. Napačna raba nedovršnega glagola: [...], da moramo vse pospravljati v hišo.
Ustrezna dolžina besedila	1	Besedilo ima 16 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu je pet dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačni zapis glasu na koncu besede: <i>domol</i> . Napačni zapis besede: <i>im</i> (namesto <i>in</i>), <i>nalo</i> (namesto <i>malo</i>). Manjka črka v besedi: <i>vidli, it, mo</i> (namesto <i>smo</i>). Napačna raba predloga: <i>z sestro</i> . Napačen zapis besede (zvočniški sklop <i>lj</i>): <i>najbolše</i> . Manjka pika za številko: [...] ob 9 uri. [...] ob 4 smo [...]. Manjkajo vejice: <i>Prvič ko mo prispeli sem hotela it na plažo</i> . <i>Mama je rekla da moramo vse pospravljat v hišo</i> . <i>Manjka končno ločilo (pika): Potem smo šli nazaj in smo šli počivat ob 4 smo se vstali popoldan</i> . <i>Odvečno končno ločilo (pika): Potem smo vse pospravili v hišo. Im smo šli na plažo [...]</i> .
SKUPAJ	2	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši ter s sestrami in brati se pogovarja v slovenščini in v madžarščini, prav tako tudi s sošolci v šoli. S prijatelji zunaj šole pa se pogovarja v madžarščini. Večinoma bere v slovenščini, televizijo pa gleda v slovenščini, v madžarščini, v angleščini in v nemščini. Meni, da bolje bere besedila v slovenščini, govorno nastopa in se pogovarja bolje v madžarščini, piše in posluša besedila pa enako dobro v obeh jezikih.

Spis 17

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0	Nepravilne besede: <i>tolko, se kolesal, novo koleso, pospričal</i> (namesto <i>poškropil, gorplazil</i> (namesto <i>gor plezal</i>).
Upoštevanje slovničnih pravil	0	Napačni besedni red: <i>Sem šel na morje in sem plaval.</i> <i>In sem odnesel mojemu bratcu čokolado.</i> Nepravilna poved: <i>Meni je bil najboljši počitnice je mi bil poletje.</i> Napačna oblika glagola in napačna oblika pridevnika: <i>Ko je bil poletje tolko sem skočil v bazen, da sem nojega bratca se pospričal.</i> <i>Doma sem se kolesal in sem se udaril moj koleno.</i> <i>Sem gorplazil na drevo, in moj brat.</i> Napačna oblika samostalnika: <i>5 dan smo tam bli in smo prišli domov.</i> <i>Moj brat je dobil novo koleso, in jaz sem dobil en novo torbo.</i>
Ustrezna dolžina besedila	0	Dolžina besedila bi bila ustrezna, vendar je v njem preveč napak.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0	Povedi niso skladenjsko zahtevne.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Manjka črka v besedi: <i>bli, se</i> (namesto <i>vse</i>). Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>gorplazil.</i> Napačen zapis besede: <i>nojega.</i> Odvečna vejica: <i>Moj brat je dobil novo koleso, in jaz sem dobil en novo torbo.</i>
SKUPAJ	0	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec pravi, da je njegov materni jezik madžarščina; to se opazi tudi pri nekaterih napakah v besedilu (npr. raba nepravilnih oblik slovenskih besed (*koleso*, namesto *kolo*), neupoštevanje slovničnih pravil npr. [...] *ko je bil poletje* [...]); ker madžarski jezik ne loči spolov, Madžari, ki tvorijo besedila v slovenščini, lahko zamenjujejo spol ipd.). Pravi, da se s starši pogovarja v madžarščini, slovenščini in v nemščini, s sestrami in brati pa le v madžarščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole. S sošolci pa se pogovarja v slovenščini in v madžarščini. Večinoma bere in gleda televizijo v madžarščini. Meni, da bolje bere in piše besedila v slovenščini, govorno nastopa in se pogovarja enako dobro v obeh jezikih, besedila pa poslušata tudi enako dobro v obeh jezikih.

Spis 18**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	0	Predstavitev dejanj preteklega dogodka ni kronološka. Dejanja se mešajo eno čez drugo.
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	2	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna oblika besede: <i>Poleti ko smo se šli kopat na Hrvaškem</i> . Napačni besedni red: [...] <i>v jezeru, vozil sem se s pedolinom</i> [...].
Ustrezna dolžina besedila	0	Besedilo bi bilo ustrezno dolgo, vendar končna ločila niso pravilno postavljena.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0	Povedi niso skladenjsko zahtevne. V besedilu je ena večstavčna poved.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Manjka velika začetnica na začetku povedi: [...] <i>na Hrvaškem. v jezeru</i> [...]. Manjka končno ločilo (pika) in odvečni vejici: [...] <i>v jezeru, vozil sem se s pedolinom, jedel sem pico bilo je zelo lepo, veliko sem se sončil</i> . Napačni zapis besede: <i>s pedolinom</i> (namesto <i>s pedalinom</i>).

SKUPAJ	1,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši ter s sestrami in brati in s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini in v romščini. S prijatelji zunaj šole in s sošolci pa se pogovarja v slovenščini. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima boljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 19

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	0	Učenka pripoveduje o rojstnem dnevu in ne o najboljših počitnicah.
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	2	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Nepravilna beseda: <i>promfi</i> (namesto <i>pomfri/-t</i>).
Upoštevanje slovničnih pravil	0	Napačna oblika časovnega prislova: <i>V poleti [...]</i> . Napačna oblika samostalnika v dv.: <i>dve torte</i> . Ponavljjanje: <i>[...] sem imela 22. agusta sem imela rojstni dan</i> . Napačni besedni red: <i>[...] sem bila tri dni tam</i> .
Ustrezna dolžina besedila	0	Besedilo ima 3 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0	Povedi niso skladenjsko zahtevne in so enostavčne.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačen zapis besede (zvočniški sklop lj): <i>najbolše</i> . Izpuščena črka: <i>agusta</i> (namesto <i>avgusta</i>). Manjka končno ločilo (pika): <i>In sem jedla torto, [...], promfi imela sem dve torte ena je bila čokoladna druga pa breskova torta [...]</i>

		<i>darila.</i> Manjka končno ločilo (pika) in vejica: <i>Sem plavala sem jedla sladoled, promfi sem bila tri dni tam.</i>
SKUPAJ	0,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka pravi, da je njen materni jezik madžarščina. Tudi anketni vprašalnik je reševala v madžarščini. S starši ter s sestrami in brati, s prijatelji zunaj šole in s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v madžarščini. S sošolci pa se pogovarja v slovenščini in madžarščini. Zaradi večje rabe madžarskega jezika so vidne tudi nekatere napake v besedilu in predvsem težave z izražanjem ter skromen besedni zaklad v slovenščini. Večinoma bere v madžarščini, televizijo pa gleda v slovenščini, madžarščini, angleščini, nemščini in v češčini. Meni, da ima boljše razvito sporazumevalno zmožnost v madžarščini. Meni pa tudi, da se pogovarja in posluša besedila enako dobro v obeh jezikih.

Spis 20

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Neustrezne slovenske besede: <i>fini, dudika.</i>
Upoštevanje slovničnih pravil	0	Napačni besedni red: [...] <i>sem si izbrala črnega [...].</i> Ponavljanje: [...] <i>šli smo v Ljubljano v trgovino smo šli [...].</i> Napačna oblika glagola: <i>Moje najboljše počitnice so bili [...].</i> Manjka oziralni zaimek (<i>ki</i>) in osebni zaimek (<i>jo</i>): [...] <i>vidla sem liziko dudika mi je teta kupila.</i>
Ustrezna dolžina besedila	0	Končna ločila niso pravilno postavljena (učenka je tvorila le 3 povedi).
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr.	0	V besedilu je pet dvo- ali večstavčnih

dvostavčne s časovnim odvisnikom)		povedi, vendar so vse tvorjene skoraj enako.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Manjka črka v besedi: <i>vidla, bli</i> . Odvečna črka v besedi: <i>semo</i> (namesto <i>smo</i>). Napačen zapis besede: <i>Muler</i> . Manjkajo končna ločila (pika): <i>Moje najboljše počitnice so bili v Litiji pri moji teti šli smo v Ljubljano v trgovino smo šli in sem vidla konjičke sem si izbrala črnega peljala sem se okoli trgovin ko je bil konec semo šli v Müller vidla sem liziko dudika mi je teta kupila. Naslednji dan smo šli domov in smo se ustavili v Trojanah kupili smo krofe, ki so bli zelo fini.</i>
SKUPAJ	0,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši ter s sestrami in brati se pogovarja v slovenščini in v nemščini. S starimi starši po mamini strani se pogovarja v madžarščini in v slovenščini, po očetovi strani pa le v slovenščini. S prijatelji zunaj šole in s sošolci se tudi pogovarja v slovenščini. Večinoma bere v slovenščini, televizijo pa gleda v nemščini. Meni, da ima boljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini ter je mnenja, da govorno nastopa enako dobro v obeh jezikih.

Spis 21

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	Dva odstavka. Manjka uvod.
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačni besedni red: <i>Prišel je k meni prijatelj.</i>
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 13 povedi.

Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0	V besedilu je ena dvostavčna poved.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0,5	Manjka končno ločilo (pika): <i>Moje najboljše počitnice sem preživela lani 1. 7. 2013 šla sem v Baško.</i> Manjka vejica: <i>Ko sem prišla iz Baške sem bila lepe rjave barve.</i> Napačni zapis besede (zvočniški sklop lj): <i>najbolše.</i> Napačna raba klicaja: <i>Moje počitnice so mi zato všeč, ker so bile vroče in dobre!</i>
SKUPAJ	2,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s sošolci in s prijatelji zunaj šole. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima boljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini ter je mnenja, da govorno nastopa in se pogovarja enako dobro v obeh jezikih.

Spis 22

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna raba predloga: <i>[...] smo skakali na skakalnici.</i> Napačna raba oziralnega zaimka: <i>Po tem smo se vozili s pedolinojem, kjer sem se spuščal po toboganu.</i> Napačna oblika besede: <i>s pedolinojem.</i>
Ustrezna dolžina besedila	0	Besedilo ima 6 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu so štiri dvo- ali večstavčne

dvostavčne s časovnim odvisnikom)		povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačna raba predloga: z <i>čolnom</i> . Manjka vejica: <i>Ko sem prišel nazaj smo skakali na skakalnici.</i> <i>Vlekel sem ga, ati pa mi je mahal naj se vrnem nazaj [...].</i> Odveč beseda: [...] <i>naj se vrnem nazaj [...].</i> Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>Po tem smo se vozili [...].</i> Napačni zapis besede: <i>s pedolinojem</i> (namesto <i>s pedalinom</i>).
SKUPAJ	2	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši ter s starimi starši po mami strani se pogovarja v slovenščini in v madžarščini, prav tako tudi s sošolci. S starimi starši po očetovi strani ter s sestrami in brati ter s prijatelji zunaj šole pa se pogovarja v slovenščini. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima boljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini ter je mnenja, da govorno nastopa in se pogovarja enako dobro v obeh jezikih.

Spis 23

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	0	Dogodki niso predstavljeni kronološko.
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	2	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Nepravilne slovenske besede: <i>fejst</i> , <i>z kroserem</i> .
Upoštevanje slovničnih pravil	0	Nepravilna poved: <i>Moje najlepše počitnice poletje [...].</i> Napačna raba nedoločnika: [...] <i>smo se šli kopati [...], smo šli skakati [...].</i> Neustrezna končnica: <i>z prijateljimi</i> .
Ustrezna dolžina besedila	0	Besedilo ima 3 povedi. Učenec končnih ločil

		ni postavljaj.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0	Besedilo ni skladenjsko zahtevno.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Manjkajo končna ločila (pika) in vejice: <i>Moje najlepše počitnice poletje smo se šli kopati smo plavali smo šli skakati v vodo zato so mi ble počitnice lepe ker je bilo fejest vroce vreme sem igrau z prijateljimi nogomet sem se vozil z kroserem</i> Izpuščena črka v besedi: <i>ble</i> . Napačen zapis glasov v besedi: <i>igrau</i> . Napačna raba predloga: <i>z prijateljimi</i> .
SKUPAJ	0,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini strani se pogovarja v slovenščini in v romščini. S starimi starši po očetovi strani pa v hrvaščini. S prijatelji zunaj šole in s sošolci pa se pogovarja v slovenščini. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini in v hrvaščini. Meni, da ima boljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

3.4.1.2 SPISI IZ ENOJEZIČNE OSNOVNE ŠOLE

Spis 24

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Nepravilna beseda (glede na sobesedilo): <i>Ura je minevala in bilo je kosilo [...]</i> (namesto <i>Ura je tekla in bilo je kosilo [...]</i>).
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna raba namenilnika: <i>[...] smo se začeli kopat [...]</i> .
Ustrezna dolžina besedila	1	Besedilo ima 22 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	1	V besedilu je 16 dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačni zapis glasov v besedi: <i>batminton</i> . Napačno deljenje besede: <i>lunapa-rk</i> . Manjkajo končna ločila (pika) in vejice: <i>Ko smo prišli smo se začeli kopat bilo je zabavno. Bilo je kosilo po kosilu pa lučke. Ko smo se spočili smo se šli kopat v vodi smo bili do večera. Ko je bila še tema smo odšli v hotel.</i> <i>Ko smo vstali je ati šel v trgovino. Ko je prišel smo imeli zajtrk.</i> <i>Ura je minevala in bilo je kosilo po kosilu pa spet lučke ko smo pojedli smo igrali batminton, potem smo se šli kopat. Ko je bila tema smo odšli v hotel spat.</i> <i>Naslednji dan, ko je bila noč smo šli v lunapark, tam smo se igrali, igrali namizni nogomet in vozili avtomobile. Potem smo šli dalje da mi je ati kupil dres.</i> <i>Ko je bil deseti dan smo odšli domov bila je dolga pot. To so bile moje počitnice</i> Odvečna vejica: <i>Za nekaj časa smo odšli na</i>

		<i>plažo, in se kopali.</i>
SKUPAJ	3	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najbolje razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 25

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna raba predloga: <i>na gornjo bistrico</i> . Napačna oblika besede: <i>Naslednji dan smo šli po dve mucì eni je bilo ime Miša drugemu pa Muri</i> .
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 12 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0	V besedilu sta dve dvo- ali večstavčni povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačni zapis naselbinskega zemljepisnega lastnega imena: <i>gornja bistrica</i> . Napačni zapis nenaselbinskega zemljepisnega lastnega imena: <i>mura</i> . Napačni zapis stvarnega lastnega imena: <i>terme 3000</i> . Napačni zapis besede (zvočniški sklop lj): <i>najbolše</i> . Manjkajo končna ločila (pika): <i>Bili smo na</i>

		<p>morju v Piranu tam smo se kopali, spali, delali gradove.</p> <p>Šli smo tudi v terme 3000 na rumeni tobogan bil je grozen. Potem smo šli k babici na gornjo bistrico peljali smo se po muri z brodom.</p> <p>Manjkajo vejice: Naslednji dan smo šli po dve mucì eni je bilo ime Miša drugemu pa Muri.</p> <p>Ko smo prišli domov smo šli spat, gledat televizijo in računalnik.</p>
SKUPAJ	2	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere v slovenščini, televizijo pa gleda v slovenščini in v angleščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 26

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačni besedni red: <i>Poletne počitnice sem jih preživel tako [...]; [...] pomil z babico posodo [...] IN [...] nato sem šel ven se igrat [...].</i>
Ustrezna dolžina besedila	0	Besedilo ima 5 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu so štiri dvo- ali večstavčne povedi.

Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačni zapis besede (zvočniški sklop lj): <i>najbolše.</i> Napačni zapis besede (zvočniški sklop nj): <i>nasledni.</i> Manjkajo končna ločila (pika) in vejice: <i>Poletne počitnice sem jih preživel tako, da sem zjutraj vstal se najedel gledal TV nato sem šel ven se igrat kasneje je še k meni prišel prijatelj in sva igrala nogomet. Zvečer sem gledal film sem pojedel večerjo si umil zobe in šel spat. Nasledni dan sem z atijem pobarval stene pomil z babico posodo in šel igrat nogomet.</i>
SKUPAJ	2	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 27

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Odveč beseda: <i>pojesti si.</i> Napačni zapis besedne zveze: <i>igral računalnik.</i>
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 12 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu je osem dvo- ali večstavčnih povedi.

Upoštevanje pravopisnih pravil	0	<p>Napačna raba velike začetnice: [...] <i>k Prijatelju Alanu [...]; Novo leto; Novo letne počitnice.</i></p> <p>Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>Novo letne počitnice.</i></p> <p>Manjka črka: <i>spa</i> (namesto <i>spat</i>).</p> <p>Odvečna črka: <i>nasljednji</i>.</p> <p>Napačni zapis ure: <i>ob uri 00:00.</i></p> <p>Manjkajo vejice: <i>Tam sem se igral nato pa sem šel spat.</i></p> <p><i>Ko sem pa prišel domov sem pa gledal TV nato pa sem si nekaj pojedel in se šel umiti, ko sem pa se umil pa sem šel spat.</i></p> <p><i>Potem, ko je minila noč sem se pa igral [...].</i></p> <p>Manjkajo končno ločilo (pika) in vejica: <i>Naslednji dan sem odšel k Prijatelju Alanu tam sem se igral, ko je pa prišla pome mama sem pa z njo odšel domov.</i></p>
SKUPAJ	2,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 28

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	1
Glagoli v pretekliku	1
SKUPAJ	4

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	<p>Napačna oblika glagola in samostalnika: <i>Ko je bilo polnoči [...].</i></p> <p>Napačna oblika samostalnika: <i>do avtoja.</i></p> <p>Neustrezna raba veznika <i>če</i>: [...] <i>in jo</i></p>

		<i>prisili, če smo lahko tukaj.</i> Napačna raba nedoločnika: [...] <i>smo šli jesti kosilo.</i>
Ustrezna dolžina besedila	1	Besedilo ima 19 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	1	V besedilu je dvanajst dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Manjka končnica: <i>po stopnica.</i> Manjka črka v besedi: <i>skbnica, skrbica.</i> Napačna črka v besedi: [...] <i>in jo prisili [...]</i> (namesto <i>prosili</i>). Manjka velika začetnica (začetek povedi): <i>Počivali smo in ko je bil večer smo odšli v mesto. kupila sem si plišastega psička nato smo odšli.</i> Manjkajo vejice: <i>Ko je bilo polnoči me je mama zbudila in rekla naj grem na vece se najem preoblečem in pripravim za odhod na morje. Ko sem se pripravljala je mama zbudila mojega brata Andreja in mojo sestrico Ano. Ko sta se zbudila smo potihoma odšli po stopnica do avtoja.</i> <i>Že, ko smo prišli na plažo sem jaz že skočila v vodo. Čez pol ure me je mama poklicala naj pridem malo iz vode.</i> <i>Počivali smo in ko je bil večer smo odšli v mesto. kupila sem si plišastega psička nato smo odšli.</i> Manjkajo končna ločila (pika) in vejica: <i>Čez šest ur smo bili že tam poiskali smo skbnico doma in jo prisili, če smo lahko tukaj skrbica tega doma nam je dovolila šli smo v hišo in pripravili stvari ko smo pripravili smo šli jesti kosilo najedli smo se in odpravili na plažo.</i> <i>Jaz pa nisem hotela nenadoma je zapihal veter in me je postalo mrzlo.</i> <i>Mama mi je dala brisačo obrisala sem se in smo šli domov.</i>
SKUPAJ	3,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. S starši se pogovarja v narečju – v prekmurščini. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najbolj razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 29**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	Ni uvoda.
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Neustrezna beseda: <i>prišparala</i> .
Upoštevanje slovničnih pravil	0	Napačni besedni red: [...] <i>upam da jih še bom kdaj doživela</i> . Napačna oblika glagola v dv.: [...] <i>sve se imele zelo lepo</i> . [...] <i>sve šle z mamó [...]</i> . Ponavljjanje: <i>Preživela sem jih z dosti presenečenj, ker je bil božič, z dosti darili</i> .
Ustrezna dolžina besedila	0	Besedilo ima 9 povedi, vendar manjkajo končna ločila.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V njem je pet dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačen zapis besede: <i>lefon</i> (namesto <i>telefon</i>). Manjkajo končna ločila (pika) in vejice: <i>Na drugi dan sem si prišparala nekaj denarja in zato sve šle z mamó v nakupovalni center tam sem si kupila hlače majice obleke čevlje in še bi lahko naštela ... To so bile moje najljubše počitnice upam da jih še bom kdaj doživela</i> .
SKUPAJ	1	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 30**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	1	
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 11 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu je sedem dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačen zapis besede: <i>računalnišče igrice</i> . Napačen zapis besede (zvočniški sklop lj): <i>pribolške</i> . Manjkata vejici: <i>Ko smo prišli domov sem prespala pri babici in dedku, kar je bilo zabavno saj sta nas [...]</i> . <i>Obiskali smo trgovine v katerih smo se [...]</i> . Odvečni vejici: <i>V Avstrijo smo prišli pozno popoldne, in tam so se [...]</i> . <i>[...] šli prek posebnega mosta, in obiskali [...]</i> . Napačna raba klicaja: <i>V Avstrijo smo prišli pozno popoldne, in tam so se začele najboljše počitnice!</i> <i>Cele počitnice so bile posebne!</i>
SKUPAJ	3	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 31**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna oblika glagola v dv.: [...] sve z Julijo delale [...]. Napačna oblika glagola: se oblečiti. Napačna oblika besede: Imele smo samo tri dneve [...]; čez tri dneve [...]; [...] te tri dneve smo [...].
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 14 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu je šest dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačen zapis besede: vroge (namesto vroče). Napačno pisanje skupaj oz. narazen: z večer. Manjka črka: ošle (namesto odšle). Manjkajo vejice: Drugi dan so prišle sestrične to so Julija, Alja in Hana. Ko so Maja moja sestrice in Alja in Hana ošle iz bazena [...]. Ko se je končala modna revija smo šle spat. Manjka končno ločilo (pika) in odvečna vejica: Zunaj je bilo vroge in imeli smo bazen, ko je minila štiri ura, smo se šle s sestričnimi kopat.
SKUPAJ	2,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini in tudi v narečju (prekmursko). S prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli se

pogovarja v slovenščini. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najbolj razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 32

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	0	Dogodki niso predstavljeni kronološko.
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	2	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna raba predloga: <i>v hrvaško</i> .
Ustrezna dolžina besedila	0	Besedilo ima 5 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu so tri dvo- ali večstavčne povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačen zapis besede (zvočniški sklop lj): <i>najbolše, prijateljico</i> . Napačen zapis besede: <i>vedlo</i> (namesto <i>vedno</i>). Napačen zapis glasov v besedi: <i>k detku</i> . Napačna raba predloga: <i>z prijateljico</i> . Napačna začetnica pri nenaselbinskem zemljepisnem imenu: <i>v hrvaško</i> . Napačna začetnica pri lastnem imenu: <i>s psom reksom</i> . Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>koje</i> . Manjkajo končna ločila (pika) in vejice: <i>Bilo mi je tudi lepo ko smo šli k detku v hrvaško tam sem se igrala s psom reksom in z prijateljico Ano z bratom sva se tudi lovila po goricah ter poskušala žogo spraviti gor a se je nama vedlo odkotalila dol.</i>
SKUPAJ	2	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 33**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Nepravilna beseda: <i>si razpakirat, [...] ko je kričala očka [...] (namesto [...] ko je poklicala očka [...]).</i>
Upoštevanje slovničnih pravil	1	
Ustrezna dolžina besedila	1	Besedilo ima 21 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	1	V besedilu je dvanajst dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačna raba vezaja: 3 - 4 ure. Manjkajo vejice: <i>Bil je dolgčas toda sem zaspala.</i> <i>Pred spanjem sem zagledala neko živalco toda mama se je zelo ustrašila.</i> <i>Ko smo pozajtrkovali smo spet šli na plažo.</i> <i>Neki stric je mene in očka peljal po morju saj je imel čoln.</i> <i>Ko smo se vrnili so po steni [...].</i> <i>Ko smo spet šli na plažo je bilo res zabavno.</i> <i>Tokrat smo šli spat drugo jutro pa smo se vrnili domov.</i> Manjka črka: <i>vdeli.</i> Napačni zapis besede: <i>jakto.</i> Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>Po tem smo šli [...].</i> Manjka velika začetnica na začetku povedi:

		<i>Po tem smo šli na kosilo. po kosilu [...]. Odveč končno ločilo (pika): <i>Bilo je res zabavno. Toda vse je bilo mokro.</i></i>
SKUPAJ	3,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 34

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna oblika besede: <i>z avtobusem</i> . Ponavljjanje: <i>Med poletnimi počitnicami sem šel na morje v Ankaran. Z avtobusem smo se peljali v Ankaran. Približno štiri ure smo se peljali v Ankaran.</i>
Ustrezna dolžina besedila	1	Besedilo ima 15 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu je šest dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0,5	Napačen zapis besede: <i>stoširali</i> . Odvečna črka: <i>smo prišli</i> . Manjka črka: <i>odnesl</i> . Manjka vejica: <i>Ko smo prišli iz vode smo imeli kosilo.</i> <i>Preden smo odšli na obalo smo imeli [...].</i>

SKUPAJ	3,5
--------	-----

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Pravi, da bere redko (manj kot enkrat mesečno). Večinoma pa bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najbolj razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 35

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	1
Glagoli v pretekliku	1
SKUPAJ	4

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Neppravilna beseda: <i>smo razpakirali</i> .
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna raba oziralnega zaimka: [...] <i>na vrh, katera je bila pripeta [...]</i> Napačna oblika besede: [...] <i>en dan pa smo se zvečer šli [...]</i> . Ponavljjanje: [...] <i>pa smo srečali zelo bogate na krovu velike jahte na krovu sta bila tudi otroka</i> .
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 9 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu je šest dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>s kateri mi, nebom, mije</i> . Napačna raba predloga: <i>z prijatelji</i> . Manjkajo končna ločila (pika) in vejice: Ko smo prišli na morje smo razpakirali jaz sem najprej računalnik, ker mije bilo ta glavno kasneje se je pripeljal še naš čoln tedaj smo prišli v apartma razgledali in se šli kopat najraje sem s pomola delal salte a moral

		<i>sem zelo paziti saj sem enkrat skočil na vrh katera je bila pripeta za čoln a enkrat se je zgodila nesreča voznik našega čolna se je poškodoval a je zdržal do konca počitnic en dan pa smo se zvečer šli peljat s čolnom pa smo srečali zelo bogate na krovu velike jahte na krovu sta bila tudi dva otroka. Bilo je zelo lepo še posebej ko sem ribil in ujel eno ribo tega nebom nikoli pozabil ker je bilo lepo.</i>
SKUPAJ	2	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 36

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	Dva odstavka. (samo jedro in zaključek).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Nepravilna slovenska beseda: <i>njiva pa sta odšla</i> (namesto <i>onadva pa sta odšla</i>).
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna oblika besede: <i>z bratcom, na drugi dan</i> .
Ustrezna dolžina besedila	1	Besedilo ima 30 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	1	V besedilu je dvanajst dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačen zapis besede (zvočniški sklop nj): <i>bližni</i> .

		<p>Napačen zapis besede: <i>ubuli smo se, na Koglo</i> (namesto <i>na Roglo</i>).</p> <p>Napačen zapis ure: <i>do 19.00 ure, ob 20.05 uri.</i></p> <p>Manjkajo vejice: <i>Malo smo se ulegli potem pa smo šli smučat.</i></p> <p><i>Ko smo se najedli je bilo smučišče že zaprto zato smo se odšli kopat v bližni hotel.</i></p> <p><i>Ko smo se najedli smo šli smučat.</i></p> <p><i>Odšli smo v apartma se preoblekli in šli na pijačo.</i></p> <p><i>Ko smo se zbudili smo morali pospraviti in se izseliti iz apartmaja.</i></p> <p><i>Jaz sem plaval v mrzlem bazenu mama, oče [...].</i></p>
SKUPAJ	3	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere v slovenščini, televizijo pa gleda v angleščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 37

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	1
Glagoli v pretekliku	1
SKUPAJ	4

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna raba predloga: <i>Po zimskimi počitnicami smo [...], na Cerknjo.</i>
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 10 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr.	0,5	V besedilu je šest dvo- ali večstavčnih

dvostavčne s časovnim odvisnikom)		povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>med tem ko smo se peljali [...]</i> . Napačna začetnica: [...] <i>na progo po imenu modra enka</i> . Napačna raba predloga: <i>z starši, s atijem, z štirisedežnico</i> . Odvečna črka: <i>nasljednjič</i> . Manjkajo vejice: <i>Ko smo prišli smo vstopili v hotel Cerčno.</i> <i>Ker smo bili utrujeni smo odšli v sobe.</i> <i>[...] ko sem s atijem in Tajem prišel dol smo se z štirisedežnico odpeljali na vrh.</i>
SKUPAJ	2,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 38

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna oblika glagola (manjka <i>se</i>): <i>sem zaljubil</i> .
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 12 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu je šest dvo- ali večstavčnih povedi.

Upoštevanje pravopisnih pravil	0,5	Manjkajo vejice: <i>Moje najboljše počitnice so bile ko sem bil na morju. Bil sem vesel ko smo prišli na Vir.</i> <i>Ko pa je moj prijatelj šel domov pa sem bil žalosten.</i> <i>Ko smo prišli nazaj smo se kopali.</i> <i>Potem sem zaljubil v devetletno deklico ki ji je ime Klara. Ko sva se srečala sva šla gledat ladjo.</i>
SKUPAJ	3	

Ugotovitev o rabi jezika učenca (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenec obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njegov materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere v slovenščini, televizijo pa gleda v angleščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 39

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	1
Glagoli v pretekliku	1
SKUPAJ	4

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0	Napačna oblika glagola v dv.: <i>sva obiskovale, nisve imeli.</i> Napačna oblika besede: <i>s Filipem.</i> Ponavljanje: <i>[...] potem potem pa sta me ati in mama odpeljala v Ankaran.</i> Napačna oblika besede: <i>po taborju.</i>
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 14 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu je šest dvo- ali večstavčnih povedi.

Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačen zapis besede (zvočniški sklop nj): <i>nasledji</i> . Napačen zapis besede: <i>razboljive</i> (namesto <i>razburljive</i>), <i>k mini</i> (namesto <i>k meni</i>). Odvečna črka: <i>po taborju</i> . Manjkajo vejice: <i>Ko so se začele počitnice sem bila zelo vesela [...]</i> . <i>Ko se je začelo temniti so na žalost odšli domov [...]</i> .
SKUPAJ	2	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 40

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	1
Glagoli v pretekliku	1
SKUPAJ	4

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Nepravilna beseda: <i>smo razpakirali</i> .
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna oblika glagola v dv.: [...] <i> sva z Ano odšle [...]</i> . Ponavljjanje: [...] <i> ko smo smo se odpravljali [...]</i> .
Ustrezna dolžina besedila	1	Besedilo ima 20 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	1	V besedilu je enajst dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačni zapis besede (zvočniški sklop lj/nj): <i>najbolših, nasledni</i> .

		<p>Napačna raba predloga: <i>z starši, z prijatelji, z pomola.</i></p> <p>Napačen zapis besede: <i>otrujeni.</i></p> <p>Napačna raba velike začetnice: <i>[...] smo srečali Prijatelje [...].</i></p> <p>Manjkajo vejice in končna ločila (pika): <i>Ko smo prišli smo najprej pozdravili lastnico tega stanovanja pokazala nam je sobo v kateri smo bili. Potem smo razpakirali stvari ki smo jih imeli s sabo. Malo smo se ulegli ker smo bili otrujeni od dolge vožnje. Ko smo vstali smo se odšli kopat zunaj je bilo zelo vroče bilo je 37 stopinj. Tam smo srečali Prijatelje z njimi je bila tudi prijateljica Ana. Naslednji dan smo se prebudili ob 8.00 ker smo se z prijatelji odpravili z ladjo na peščeno plažo tam smo se zelo zabavali ko smo smo se odpravljali nazaj smo skakali z pomola. Zvečer pa sva z Ano odšle v lunapark tam sva skakali na trampolinu se vozili z avtom in šli sva na vlak.</i></p> <p><i>Našli smo zelo veliko lepih velikih školjk.</i></p>
SKUPAJ	3	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 41

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Nepravilna beseda: <i>na potače</i> .
Upoštevanje slovničnih pravil	0	Napačna oblika besede: <i>z receptorom, na drugi dan, prvo smo šli [...]</i> . Napačna oblika glagola: <i>In smo mogli iti nazaj na ladjo</i> . Napačni oziralni zaimek: <i>In potem smo šli nazaj v tisto državo, ki smo bili najprej</i> .
Ustrezna dolžina besedila	1	Besedilo ima 24 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	1	V besedilu je dvanajst dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Manjka črka v besedi: <i>jes</i> (namesto <i>jest</i>), <i>zapesnico</i> . Napačen zapis glasov s črko: <i>use, ušeč</i> . Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>izpristanišča, smose</i> . Manjkajo vejice: <i>Ko so se začele moje poletne počitnice smo šli na morje z družino.</i> <i>Ko smo se pripeljali do ladje so nas pregledali tisti, ki so bili zaposleni za to.</i> <i>Soba ni bila velika zato smo vzeli kar dve.</i> <i>Šli smo se peljat z vlakom ki je bil na potače.</i> <i>Tam na tej veliki ladji sploh nismo vedeli kam iti zato ker je bila tako zelo velika.</i>
SKUPAJ	2,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 42**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov	1	

ali dejanj preteklega dogodka		
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	Dva odstavka (jedro in zaključek).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna oblika pridevnika v ž. sp.: <i>bolana</i> .
Ustrezna dolžina besedila	1	Besedilo ima 16 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	1	V besedilu je dvanajst dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačen zapis besede (zvočniški sklop lj): <i>najbolše</i> . Manjkajo črke v besedi: <i>k veterarju</i> . Napačen zapis besede: <i>vzdravela, postili</i> (namesto <i>pustili</i>). Manjkajo vejice: <i>Ko smo prišli domov mi je Kiti v rokah zaspala komaj smo jo prebudili.</i> <i>Ko je bila zelo zdrava smo jo postili ven zelo je bila vesela ko sem ji podarila igračo Hello Kiti.</i> <i>Zelo sem bila presenečena ko mi jo je babica podarila.</i> Manjkajo končna ločila (pika): <i>Ampak bila je hudo bolana zato smo jo z mamom in babico odpeljali k veterarju vprašal me je kako ji bo ime rekla sem, da bo Kiti veterinar se je nasmehnil, ker je že mislil, da bo Kiti.</i>
SKUPAJ	3,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 43**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	1
Glagoli v pretekliku	1
SKUPAJ	4

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Nepravilna slovenska beseda: <i>Midvi z mojo sestrico [...]</i> .
Upoštevanje slovničnih pravil	0,5	Napačna oblika glagola v dv.: <i>sve delale, sve šle, sve priplavali</i> .
Ustrezna dolžina besedila	0,5	Besedilo ima 13 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	1	V besedilu je devet dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0,5	Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>odšlikopat</i> . Manjkajo vejice: <i>Ko smo prispeli je mama odšla na recepcijo</i> . <i>Nato ko sve priplavali nazaj smo šli po sladoled</i> .
SKUPAJ	3	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 44**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	1
Glagoli v pretekliku	1
SKUPAJ	4

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	0,5	Neppravilna slovenska beseda: <i>prvivi</i> .
Upoštevanje slovničnih pravil	0	Napačna oblika glagola v dv.: <i>sve šle</i> . Napačni besedni red: [...] <i>ker pa jaz nisem znala se kartati</i> [...]. Napačna oblika glagola: [...] <i>veliko ljudi, ki se je kopalo v morju</i> (namesto [...] <i>veliko ljudi, ki so se kopali v morju</i>). [...] <i>preoblečt</i> [...]. Napačna oblika besede: <i>Prvo smo šli</i> [...].
Ustrezna dolžina besedila	1	Besedilo ima 16 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	1	V besedilu je enajst dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	1	Manjkajo vejice: Prvo smo šli v Njivice kjer smo se peljali z veliko ladjo. Ustavili smo se v lepem kraju kjer je bilo veliko ljudi, ki se je kopalo v morju. Ko smo prišli v hotel smo si pakirali kovčke za domov. Ko smo prišli domov smo šli gledat televizijo. Jaz sem bila že zelo zaspana zato sem si šla umit zobe, preoblečt v pižamo in spat.
SKUPAJ	3,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. V družini se pogovarjajo v

narečju (prekmursko). Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 45

A) Zgradba besedilne vrste

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	0	En odstavek (samo jedro).
Glagoli v pretekliku	1	
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	1	
Ustrezna dolžina besedila	1	Besedilo ima 15 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	0,5	V besedilu je šest dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>več krat</i> . Napačna raba predloga: <i>z psičko</i> . Manjkajo vejice: <i>Tam sem plavala se potapljala skakala v vodo</i> . <i>Jedla sem piščančje medaljone pomfri in solato</i> . <i>V vodi sva z dedijem tekmovala kateri hitreje plava, enkrat sem zmagala jaz nato pa dedi pridružila se nama je babica in nikoli ni zmagala</i> . <i>Ko smo šli domov smo se ustavili na kosilu</i> .
SKUPAJ	3,5	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere v slovenščini, televizijo pa gleda v angleščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Spis 46**A) Zgradba besedilne vrste**

Smiselna vsebina glede na temo/naslov	1	
Kronološka predstavitev preteklih dogodkov ali dejanj preteklega dogodka	1	
Tridelnost besedila (uvod – jedro – zaključek)	1	
Glagoli v pretekliku	0	Nekateri glagoli so v prihodnjiku.
SKUPAJ	3	

B) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Pravilna slovenska (v knjižnem jeziku) poimenovanja za osebe/dejanja/...	1	
Upoštevanje slovničnih pravil	0	Napačna raba predloga: <i>iz blazin, na Budimpešti, priprave z judom.</i> Napačna oblika glagola: <i>smo šli tečt, se preoblečt, [...] da bo se kmalu pričel trening, ki bo ob 10:00 [...] nisem morala več trenirati [...].</i> Napačna oblika časovnega prislova: <i>Potem večer še en trening [...].</i> Ponavljjanje: <i>Potem pa sem zaspala do konca treninga, potem pa sem se prebudila.</i> Napačen besedni red: <i>V poletnih počitnicah sem doživela prve priprave z judom, na madžarskem en teden. [...] da bo se kmalu pričel trening [...].</i>
Ustrezna dolžina besedila	1	Besedilo ima 16 povedi.
Skladenjsko zahtevnejše povedi (npr. dvostavčne s časovnim odvisnikom)	1	V besedilu je osem dvo- ali večstavčnih povedi.
Upoštevanje pravopisnih pravil	0	Napačno pisanje skupaj oz. narazen: <i>nebom.</i> Napačna začetnica pri nenaselbinskem zemljepisnem lastnem imenu: <i>na madžarskem.</i> Manjka črka na koncu besede: <i>šl.</i> Napačen zapis simbola in številke: 42 ^(C) <i>stopinj.</i> Napačen zapis besede: <i>brsnil v gleženj.</i> Odvečna vejica: <i>Drugi dnevi so šli tako hitro, in že je bilo konec priprav.</i>
SKUPAJ	3	

Ugotovitev o rabi jezika učenke (s pomočjo anketnega vprašalnika):

Učenka obiskuje enojezično osnovno šolo. Pravi, da je njen materni jezik slovenščina. S starši, s sestrami in brati ter s starimi starši po mamini in očetovi strani se pogovarja v slovenščini, prav tako tudi s prijatelji zunaj šole in s sošolci v šoli. Večinoma bere in gleda televizijo v slovenščini. Meni, da ima najboljše razvito sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

3.4.2 ODGOVORI NA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Preden predstavimo odgovore na raziskovalna vprašanja, si oglejmo preglednici, v katerih so zapisane točke, s katerimi smo vrednotili 46 spisov prekmurskih učencev 4. razreda, ki obiskujejo eno- ali dvojezično osnovno šolo. V zadnjih dveh stolpcih sta pri vsakem spisu napisana podatka iz ankete, in sicer o tem, kateri jezik ima učenec za svoj materni jezik, in o tem, katere jezike uporablja.

Dvojezična osnovna šola

Preglednica 4: Točke spisov učencev iz dvojezične osnovne šole ter podatka o maternem jeziku učenca in rabi jezikov zunaj pouka

SPIS	SKUPAJ ŠTEV. DOSEŽENIH TOČK	DOSEŽENE TOČKE		ODLOČITEV ZA MATERNI JEZIK	RABA JEZIKOV
		MERILO A)	MERILO B)		
1	7	4	3	slovenščina	madžarščina, slovenščina
2	3,5	3	0,5	madžarščina	madžarščina, slovenščina
3	4,5	3	1,5	slovenščina	slovenščina, hrvaščina
4	5	3	2	slovenščina	slovenščina, madžarščina, nemščina
5	6,5	3	3,5	slovenščina	slovenščina, madžarščina, angleščina
6	5,5	3	2,5	madžarščina	slovenščina, madžarščina
7	6	3	3	slovenščina	slovenščina
8	5	3	2	slovenščina	slovenščina, romščina

SPIS	SKUPAJ ŠTEV. DOSEŽENIH TOČK	DOSEŽENE TOČKE		ODLOČITEV ZA MATERNI JEZIK	RABA JEZIKOV
		MERILO A)	MERILO B)		
9	6,5	3,5	3	slovenščina	slovenščina, madžarščina
10	5,5	3	2,5	slovenščina	slovenščina, madžarščina, angleščina
11	6	3	3	slovenščina	slovenščina, italijanščina
12	4,5	3	1,5	slovenščina	slovenščina, madžarščina, angleščina
13	5,5	3	2,5	slovenščina	slovenščina, angleščina
14	5	3	2	slovenščina	slovenščina, madžarščina
15	4	3	1	madžarščina	slovenščina, madžarščina
16	5	3	2	slovenščina	slovenščina, madžarščina, nemščina, angleščina
17	3	3	0	madžarščina	madžarščina, slovenščina, angleščina
18	3,5	2	1,5	slovenščina	slovenščina, romščina
19	2,5	2	0,5	madžarščina	madžarščina, slovenščina, angleščina, nemščina, češčina

SPIS	SKUPAJ ŠTEV. DOSEŽENIH TOČK	DOSEŽENE TOČKE		ODLOČITEV ZA MATERNI JEZIK	RABA JEZIKOV
		MERILO A)	MERILO B)		
20	3,5	3	0,5	slovenščina	slovenščina, nemščina, madžarščina
21	5,5	3	2,5	slovenščina	slovenščina
22	5	3	2	slovenščina	slovenščina, madžarščina
23	2,5	2	0,5	slovenščina	slovenščina, romščina, hrvaščina

Enojezična osnovna šola

Preglednica 5: Točke spisov učencev iz enojezične osnovne šole ter podatka o maternem jeziku učenca in rabi jezikov zunaj pouka

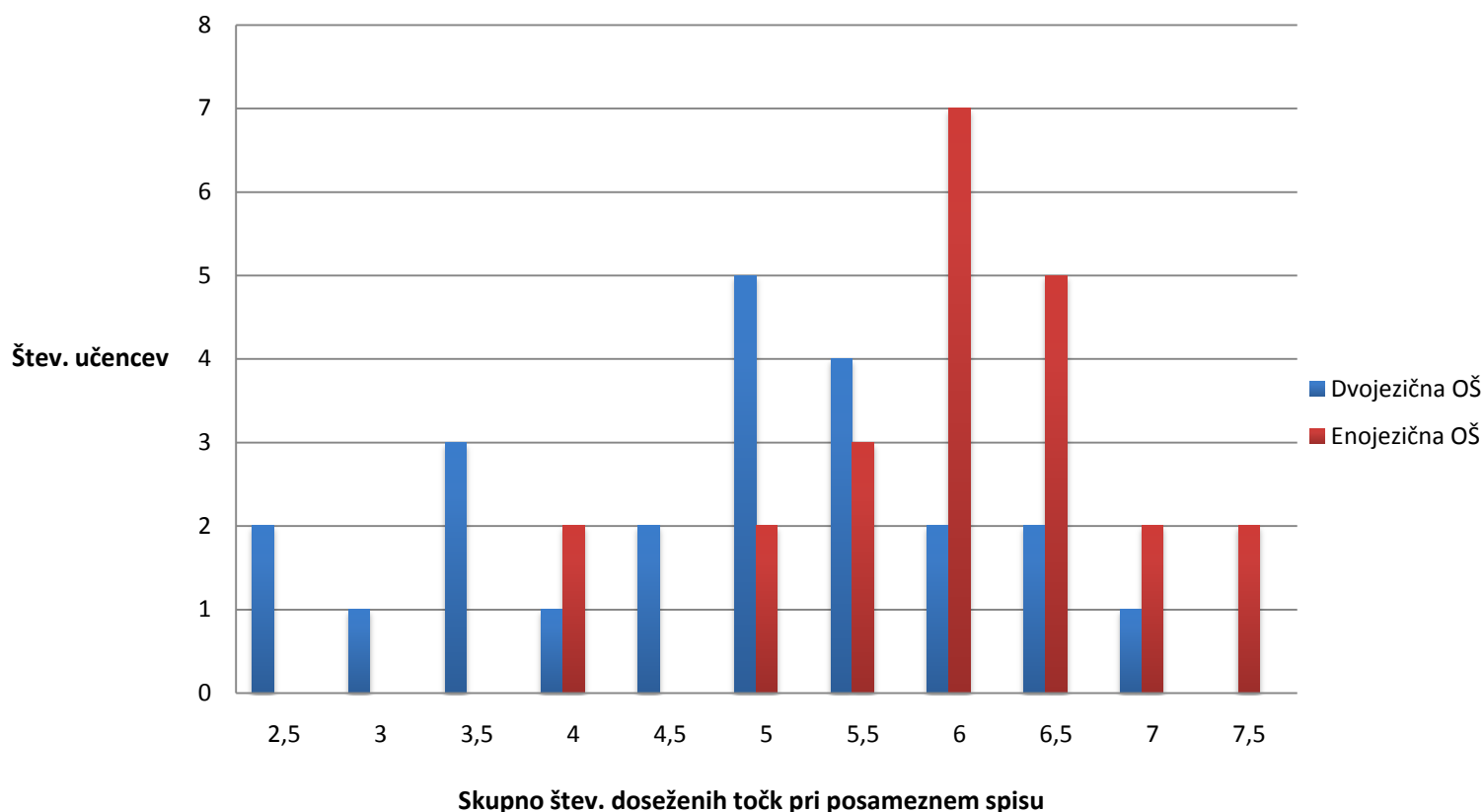
SPIS	SKUPAJ ŠTEV. DOSEŽENIH TOČK	DOSEŽENE TOČKE		ODLOČITEV ZA MATERNI JEZIK	RABA JEZIKOV
		MERILO A)	MERILO B)		
24	6	3	3	slovenščina	slovenščina
25	5	3	2	slovenščina	slovenščina, angleščina
26	5	3	2	slovenščina	slovenščina
27	5,5	3	2,5	slovenščina	slovenščina
28	7,5	4	3,5	slovenščina	slovenščina
29	4	3	1	slovenščina	slovenščina
30	6	3	3	slovenščina	slovenščina
31	5,5	3	2,5	slovenščina	slovenščina

SPIS	SKUPAJ ŠTEV. DOSEŽENIH TOČK	DOSEŽENE TOČKE		ODLOČITEV ZA MATERNI JEZIK	RABA JEZIKOV
		MERILO A)	MERILO B)		
32	4	2	2	slovenščina	Slovenščina
33	6,5	3	3,5	slovenščina	slovenščina
34	6,5	3	3,5	slovenščina	slovenščina
35	6	4	2	slovenščina	slovenščina
36	6	3	3	slovenščina	slovenščina, angleščina
37	6,5	4	2,5	slovenščina	slovenščina
38	6	3	3	slovenščina	slovenščina, angleščina
39	6	4	2	slovenščina	slovenščina
40	7	4	3	slovenščina	slovenščina
41	5,5	3	2,5	slovenščina	slovenščina
42	6,5	3	3,5	slovenščina	slovenščina
43	7	4	3	slovenščina	slovenščina
44	7,5	4	3,5	slovenščina	slovenščina
45	6,5	3	3,5	slovenščina	slovenščina, angleščina
46	6	3	3	slovenščina	slovenščina

- *Ali se pojavljajo razlike v kakovosti pripovedovalnih besedil (doživljajskih spisov), ki jih tvorijo prekmurski učenci 4. razreda, katerih prvi jezik je slovenski in obiskujejo enojezično OŠ, in učenci v dvojezični OŠ, katerih prvi jezik je slovenski ali madžarski?*

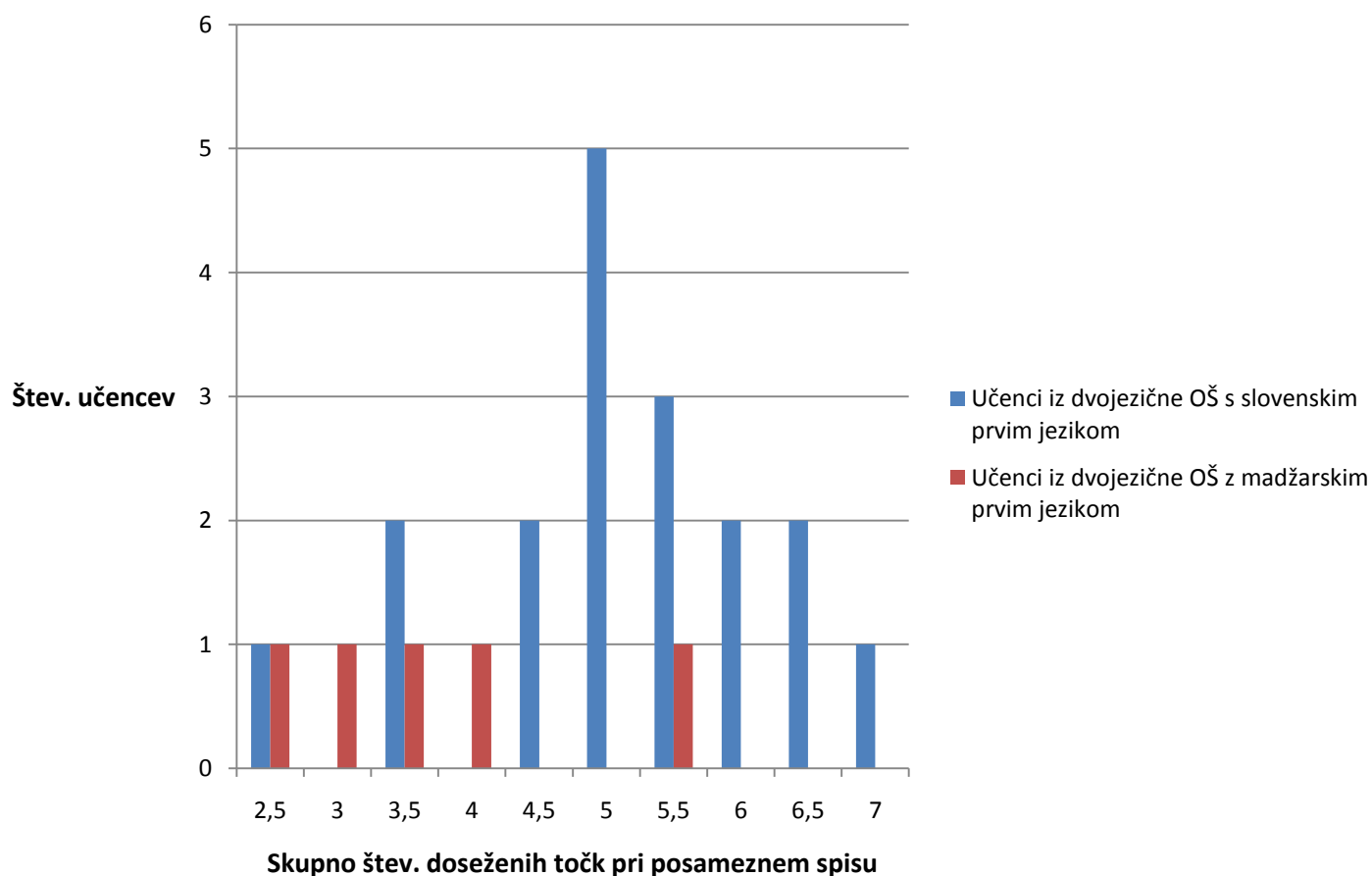
V raziskavi smo ugotovili, da se pojavljajo razlike v kakovosti pripovedovalnih besedil, ki jih tvorijo prekmurski učenci 4. razreda, katerih prvi jezik je slovenski in obiskujejo enojezično OŠ, in učenci v dvojezični OŠ, katerih prvi jezik je slovenski ali madžarski.

Graf 1: Število učencev (iz eno- oz. dvojezične OŠ) glede na skupno število doseženih točk pri doživljajskem spisu

V dvojezični OŠ so učenci dosegli povprečno 4,8 točke. Največ učencev je doseglo 5 točk (5 učencev) in 5,5 točke (4 učenci). Dva učenca sta dosegla 2,5 točke, eden 3 točke, trije 3,5 točke, eden 4 točke in dva 4,5 točke. Dva učenca sta dosegla 6 točk, dva 6,5 točke in eden 7 točk.

Graf 2: Število učencev iz dvojezične OŠ, katerih prvi jezik je slovenski ali madžarski, glede na skupno število doseženih točk pri doživljajskem spisu

Učenci s slovenskim prvim jezikom iz dvojezične OŠ so dosegli povprečno 5,1 točke. En učenec je dosegel 2,5 točke, dva 3,5 točke, dva 4,5 točke, pet 5 točk in trije 5,5 točke. Dva učenca sta dosegla 6 točk, dva 6,5 točke in eden 7 točk.

Učenci z madžarskim prvim jezikom iz dvojezične OŠ so dosegli povprečno 3,7 točke. Ti učenci so pri spisih dosegli naslednje število točk: 2,5 točke, 3 točke, 3,5 točke, 4 točke in 5,5 točke.

Učenci iz dvojezične OŠ, katerih prvi jezik je slovenski, so glede na merilo A) (zgradba besedilne vrste = možne so bile 4 točke) povprečno dosegli 3 točke, podrobneje pa naslednje število točk: dva učenca 2 točki, štirinajst učencev 3 točke, eden 3,5 točke in en učenec 4 točke. Glede na merilo B) (jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost = možnih je bilo 5 točk) pa so povprečno dosegli 2,1 točke, podrobneje pa naslednje število točk: dva učenca 0,5 točke, trije 1,5 točke, pet 2 točki, trije 2,5 točke, štirje 3 točke in eden 3,5 točke.

Učenci iz dvojezične OŠ, katerih prvi jezik je madžarski, so glede na merilo A) (zgradba besedilne vrste) povprečno dosegli 2,8 točke, podrobneje pa naslednje število točk: en učenec je dosegel 2 točki in štirje 3 točke. Glede na merilo B) (jezikovna pravilnost in slogovna

ustreznost) so povprečno dosegli 1 točko, podrobneje pa je en učenec dosegel 0 točk, dva 0,5 točke, eden 1 točko in eden 2,5 točke.

V enojezični OŠ so učenci dosegli povprečno 6 točk. Največ učencev je doseglo 6 točk (7 učencev) in 6,5 točke (5 učencev). Dva učenca sta dosegla 4 točke, dva 5 točk, trije 5,5 točke in dva 7 točk. Največ točk sta dosegla dva učenca iz enojezične OŠ, in sicer 7,5 točke.

Učenci iz enojezične OŠ, katerih prvi jezik je slovenski, so glede na merilo A) (zgradba besedilne vrste) povprečno dosegli 3,3 točke, podrobneje pa naslednje število točk: en učenec je dosegel 2 točki, petnajst 3 točke in sedem učencev 4 točke. Glede na merilo B) (jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost) so povprečno dosegli 2,7 točke, podrobneje pa je en učenec dosegel 1 točko, pet 2 točki, štiri 2,5 točke, sedem 3 točke in šest učencev 3,5 točke.

- *Katere so tipične pomanjkljivosti besedil navedenih treh skupin učencev?*

Tipične pomanjkljivosti besedil učencev iz dvojezične OŠ z madžarskim prvim jezikom so: zamenjava spola (ker madžarski jezik ne loči spolov, Madžari, ki tvorijo besedila v slovenščini, zamenjujejo spol), uporaba napačnih oz. nepravilnih besed (npr. *se počuskala*; namesto *se je spustila*; *kolesal* itd.), napačna oblika besed (npr. *po kopanjem*; *Ko je bil poletje [...]*; *5 dan smo tam bli [...]*; *Pili smo oazo ati in brat pa ora.*), raba množine namesto dvojine (npr. *[...] so že nas starsi čakali mene in mojega brata.*), napačna oblika samostalnika v dvojini (npr. *dve torte*) ipd.

Tipične pomanjkljivosti besedil učencev iz dvojezične OŠ s slovenskim prvim jezikom so: raba nepravilnih besed (npr. *fejst*), napačna raba nedoločnika/namenilnika, napačna raba predloga (npr. *v Hrvaško*), napačna oblika besede (npr. *[...] smo se šli kopat na Hrvaškem.*), napačni besedni red, napačni zapis predloga (*u snegu*), napačni zapis glasu na koncu besede (npr. *domol, igrau*), manjkajoče končno ločilo (pika) in vejice.

Tipične pomanjkljivosti besedil učencev iz enojezične OŠ s slovenskim prvim jezikom so: raba narečnih oblik besede (npr. *njiva pa sta odšla*, namesto *onadva pa sta odšla*), napačni besedni red, napačna oblika glagola v dvojini (npr. *sve se imele zelo lepo*), napačna oblika besede (npr. *z avtobusem*), napačna raba predloga (npr. *z starši, z prijatelji*), napačni zapis besede (zvočniški sklop lj/nj), napačni zapis naselbinskega zemljepisnega lastnega imena (npr. *gornja bistrica*), manjkajoče končno ločilo (pika) in vejice.

- *Ali je kakovost slovenskih besedil učencev povezana z rabo jezika zunaj pouka?*

Iz Preglednice 4 in Preglednice 5 je razvidno, da so največ točk pri tvorjenju doživljajskega spisa v enojezični šoli dosegli učenci, ki zunaj pouka uporabljajo samo slovenščino. Ti učenci so pri doživljajskem spisu dosegli od 4 točk do 7,5 točke. V dvojezični šoli pa sta najmanj točk (2,5 točke) dosegla učenca, ki sta navedla, da zunaj pouka uporabljata več jezikov (prvi uporablja slovenščino, romščino in hrvaščino, drugi pa slovenščino, madžarščino, nemščino, angleščino in češčino).

4 ZAKLJUČEK

V magistrskem delu smo raziskovali možnost tvorjenja pripovedovalnega besedila (doživljajskega spisa) pri prekmurskih učencih 4. razreda, in sicer pri tistih, ki obiskujejo dvojezično ali enojezično osnovno šolo.

Zavedamo se, da rezultatov ne moremo posplošiti na celotno generacijo prekmurskih četrtošolcev, saj je vzorec zajemal samo 46 učencev oz. njihovih pripovedovalnih besedil. Z analizo doživljajskih spisov in anketnih vprašalnikov smo ugotovili, da se pojavljajo razlike v kakovosti pripovedovalnih besedil, ki jih tvorijo prekmurski učenci 4. razreda, katerih prvi jezik je slovenski in obiskujejo enojezično OŠ, in učenci v dvojezični OŠ, katerih prvi jezik je slovenski ali madžarski. Ugotovili smo tudi, da ima vsaka skupina učencev, ki smo jih navedli, različne tipične pomanjkljivosti v besedilih. Nekatere pomanjkljivosti so pa tudi enake (npr. napačni besedni red). Učenci z madžarskim prvim jezikom imajo npr. težave pri zamenjavi spola, medtem ko teh težav nimajo učenci s slovenskim prvim jezikom. Ugotavljali smo tudi, ali je kakovost besedil učencev povezana z rabo jezika/jezikov zunaj pouka; besedila učencev, ki zunaj pouka uporabljajo samo slovenščino, so boljša, besedila, ki so jih napisali učenci, ki zunaj pouka uporabljajo več jezikov, so se v večini pokazala za slabša. Ugotovili smo tudi, da so učenci iz enojezične OŠ napisali daljša besedila (v povprečju 147 besed) kot učenci iz dvojezične OŠ (v povprečju 86 besed) oz. učenci iz enojezične OŠ skladijsko zahtevnejša besedila (v povprečju 8,1 zloženih povedi) kot učenci iz dvojezične OŠ (v povprečju 3,2 zloženih povedi).

Pri raziskovanju smo spoznali, da je pomembno, da učitelj najprej natančno oblikuje merila za vrednotenje določene vrste besedil; le tako so ta lahko objektivno ovrednotena. Zavedeli pa smo se tudi, da mora učitelj skušati ugotoviti tudi vzrok učenčevih težav/pomanjkljivosti ter nato načrtovati delo z učenci tako, da bi se te odpravile. Želimo, da bi v magistrskem delu navedene tipične napake prekmurskih učencev pri tvorjenju pripovedovalnega besedila (doživljajskega spisa) koristile njihovim učiteljem.

5 LITERATURA IN VIRI

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Bernjak, E. (2004). *Slovenščina in madžarščina v stiku. Sociolingvistične in kontrastivne študije.* Maribor: Zora.

Bešter Turk, M. (2011). Sporazumevalna zmožnost – eden izmed temeljnih ciljev pouka slovenščine. *Jezik in slovstvo*, 56 (3–4), 111–130.

Bešter Turk, M., Križaj Ortar, M., Končina, M., Bavdek, M., Poznanovič, M., Ambrož, D. in Židan, S. (2004). *Na pragu besedila 1. Učbenik za slovenski jezik v 1. letniku gimnazij, strokovnih in tehniških šol.* Ljubljana: Rokus.

Bešter Turk, M., Križaj Ortar, M. (2009). *Priročnik za učitelje – uvod – za slovenščino v 4., 5., 6., 7., 8. in 9. razredu osnovne šole.* Ljubljana: Rokus Klett.

http://www.devletka.net/resources/files/doc/test/OS_slovenscina/4.%20razred/Prirocniki_priprave/PR%20za%20ucitelje%20UVOD.pdf (Dostop 10. 7. 2014.)

Byers-Heinlein, K., Lew-Williams, C. (2013). Bilingualism in the Early Years: What the Science Says. *Learning Landscapes*, 7 (1), 95–112.
https://psych.princeton.edu/psychology/research/lew_williams/pubs/Byers-Heinlein_Lew-Williams2013.pdf (Dostop 9. 9. 2014.)

Cajhen, N., Drusany, N., Kapko, D., Križaj Ortar, M. in Bešter Turk, M. (2010). *Gradim slovenski jezik 5. Priročnik - predstavitev učnih enot za slovenščino v 5. razredu osnovne šole.* Ljubljana: Rokus Klett.

http://www.devletka.net/resources/files/doc/test/OS_slovenscina/5.%20razred/Prirocniki_priprave/Gradim_slovenski_jezik_5_posodobljena_izdaja_2010_prironik_za_uitelja_uvod.pdf (Dostop 7. 7. 2014.)

Čok, L. (2009). Izobraževanje za dvojezičnost v kontekstu družbenega sobivanja in raziskovanja. V L. Čok (ur.), *Izobraževanje za dvojezičnost v kontekstu evropskih integracijskih procesov: učinkovitost dvojezičnih modelov izobraževanja v narodnostno mešanih okoljih Slovenije.* Koper: Založba Annales. 11–26.

Dvojezična osnovna šola. Slovenščina kot drugi jezik. *Učni načrt.* (2011). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina_DOS.pdf (Dostop 19. 9. 2014.)

Enciklopedija Slovenije: 2. zvezek: Ce–Ed. (1988). Ljubljana: Mladinska knjiga.

Hussain, L., Ghias, F., Khan, U. (2013). The Comparative Effectiveness of Achievement in Mother Tongue and National Language in Arts and Science Subjects at Primary School Level. *Journal of Gender & Social Issues*, 12 (2), 21–31.

<http://eds.a.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=d355054a-d5e5-4d73-b7a2-15d08875c685%40sessionmgr4004&vid=5&hid=4211> (Dostop 7. 9. 2014.)

Izvedbena navodila za izvajanje programa 9-letne dvojezične osnovne šole (2005). Ljubljana. http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmetnik_i/Dvojezicna_OS_Prekmurje.pdf (Dostop 22. 5. 2014.)

Križaj Ortar, M. (2006). Učenčeva sporazumevalna zmožnost v slovenščini. *Vzgoja in izobraževanje*, 37 (1), 69–71.

Križaj, P. (2007). *Vrednotenje pripovedovalnega besedila v petem razredu devetletne osnovne šole* (Diplomsko delo). Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Ljubljana.

Lauchlan, F. (2014). The nature of bilingualism and implications for educational psychologists. *Educational & Child Psychology*, 31 (2), 8–20. <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=631a4707-c4c2-4b74-8a20-00d533a5b636%40sessionmgr114&vid=14&hid=115> (Dostop 5. 9. 2014.)

Leikin, M. (2013). The effect of bilingualism on creativity: Developmental and educational perspectives. *International Journal of Bilingualism*, 17 (4), 431–447. <http://eds.a.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=d355054a-d5e5-4d73-b7a2-15d08875c685%40sessionmgr4004&hid=4211> (Dostop 6. 9. 2014.)

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (2014). Republika Slovenija. http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_pedsolsko_vzgojo_in_osnovno_solstvo/osnovno_solstvo/program/ (Dostop 12. 10. 2014.)

Mikolič, V., Pertot, S., Zudič Antonič, N. (2006). *Med kulturami in jeziki = Tra lingue e culture*. Koper: Založba Annales.

Nećak Lük, A. (2009a). Primerjava različic izobraževalnih modelov v etnično mešanih okoljih: Primerljivost neprimerljivega. V L. Čok (ur.), *Izobraževanje za dvojezičnost v kontekstu evropskih integracijskih procesov: učinkovitost dvojezičnih modelov izobraževanja v narodnostno mešanih okoljih Slovenije*. Koper: Založba Annales. 29–37.

Nećak Lük, A. (2009b). Sporazumevalna zmožnost in socializacija v etnično mešanih okoljih. V L. Čok (ur.), *Izobraževanje za dvojezičnost v kontekstu evropskih integracijskih procesov: učinkovitost dvojezičnih modelov izobraževanja v narodnostno mešanih okoljih Slovenije*. Koper: Založba Annales. 51–63.

Nećak Lük, A. (2009c). Učenci o svojem jeziku in o jeziku drugega. V L. Čok (ur.), *Izobraževanje za dvojezičnost v kontekstu evropskih integracijskih procesov: učinkovitost dvojezičnih modelov izobraževanja v narodnostno mešanih okoljih Slovenije*. Koper: Založba Annales. 105–116.

Novak-Lukanovič, S. (2009). Stališča učencev do modelov izobraževanja. V L. Čok (ur.), *Izobraževanje za dvojezičnost v kontekstu evropskih integracijskih procesov: učinkovitost dvojezičnih modelov izobraževanja v narodnostno mešanih okoljih Slovenije*. Koper: Založba Annales. 149–171.

Pavlin Povodnik, M. (1996). *Sporočanje za šolo in vsakdanjo rabo*. Ljubljana: Rokus.

Prebeg - Vilke, M. (1995). *Otrok in jeziki: materinščina in drugi jeziki naših otrok*. Ljubljana: Sanjska knjiga.

Program osnovna šola. Slovenščina. *Učni načrt*. (2011). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/slovenscina_OS.pdf (Dostop 22. 5. 2013.)

Rajh, B. (2013). *Govoriti in povedati: uvod v študij (slovenskega) jezika*. Maribor: Založba Aristej.

Sajer, I. (2003). *Zweisprachigkeit gestern-heute-morgen. Kétnyelvűség tegnap-ma-holnap. Dvojezičnost včeraj-danes-jutri*. Bad Radkersburg: BORG; Lendava: Dvojezična srednja šola Lendava; Gyöngy: Tolnai Lajos Kéttannyelvű és Nemzetiségi Gimnázium.

Sipra, M. A. (2013). Contribution of Bilingualism in Language Teaching. *English Language Teaching*, 6 (1), 56–66.

<http://www.ccsenet.org/journal/index.php/elt/article/view/23043/14793> (Dostop 10. 9. 2014.)

Slovar slovenskega knjižnega jezika. (2005). Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Smole, A. (2012). *Vrednotenje opisovalnih besedil pri pouku slovenščine v 4. razredu osnovne šole* (Magistrsko delo). Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Ljubljana.

Starc, S. (2009). Slovenski jezik v šolah na narodnostno mešanih območjih v Sloveniji. V L. Čok (ur.), *Izobraževanje za dvojezičnost v kontekstu evropskih integracijskih procesov: učinkovitost dvojezičnih modelov izobraževanja v narodnostno mešanih okoljih Slovenije* Koper: Založba Annales. 65–74.

Špes Skrbiš, M. (2000). Sodobni pogled na dvojezičnost. *Otrok in družina*, 9 (12), 26–27.

Toporišič, J. (1996). *Slovenski jezik in sporočanje 2*. Maribor: Založba Obzorja.

Toporišič, J. (2007). *Slovenski pravopis*. Ljubljana: Založba ZRC.

Ustava Republike Slovenije. (1991). Uradni list RS, št. 33/1991.

<http://www.uradni-list.si/1/content?id=61579&part=&highlight=ustava+republike+slovenije> (Dostop 3. 7. 2014.)

Varga, J. (2002). Dvojezično šolstvo v Sloveniji. V R. Gábor (ur.) *Nemzetiségi iskolák – Kétnyelvű oktatás. Narodnostne šole – Dvojezično izobraževanje. Minderheitenschulen – Zweisprachiger Unterricht*. Konferenca v Monoštru. Pilisvörösvár: Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület, Graz: Artikel-VII-Kulturverein für Steiermark. 21–31.

Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (ZPIMVI). (2001). Uradni list RS, št. 35/2001.

<http://www.uradni-list.si/1/content?id=31136&part=&highlight=zakon+o+posebnih+pravicah+italijanske+in+mad%C5%BEarske+narodne+skupnosti> (Dostop 4. 7. 2014.)

Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih. (1994). Uradni list RS, št. 65/1994.

<http://www.uradni-list.si/1/content?id=70304&part=&highlight=zakon+o+samoupravnih+skupnostih> (Dostop 4. 7. 2014.)

Žagar, F. (1992). *Šolske besedilne vrste*. Maribor: Založba Obzorja.

Žagar, F. (1996). *Didaktika slovenskega jezika v osnovni šoli*. Maribor: Založba Obzorja.

Žagar, F. (2002). *Od pripovedi do eseja in govora: priročnik za profesorje slovenščine, mentorje, starše in vedoželjne učence za delo v zadnjem triletju osnovne šole*. Ljubljana: Vija.

Žagar, F. (2010). *Slovenska slovnica za vsak dan*. Celje: Društvo Mohorjeva družba.

6 PRILOGE

6.1 PRILOGA 1: Anketni vprašalnik za učence na enojezični osnovni šoli

Anketni vprašalnik

Pozdravljen učenec, pozdravljena učenka!

Sem Leona Brodar, študentka 2. stopnje magistrskega programa, smer Poučevanje na razredni stopnji, na Pedagoški fakulteti v Ljubljani in v okviru svojega magistrskega dela delam raziskavo o pisnem izražanju učencev enojezične in dvojezične osnovne šole.

Prosim te, da izpolniš anketni vprašalnik, ki mi bo pomagal pridobiti potrebne podatke za raziskavo. Vprašalnik je anonimen in rezultate bom uporabila zgolj v raziskovalne namene.

Zahvaljujem se ti za sodelovanje.

Leona Brodar

1. IZPOLNI PODATKE. *Obkroži črko pred odgovorom.*

SPOL

- a) Moški.
- b) Ženski.

KATERO OSNOVNO ŠOLO OBISKUJEŠ?

- a) Enojezično.
- b) Dvojezično.

2. KATERI JE TVOJ PRVI JEZIK (to je jezik, ki se ga po navadi naučimo kot prvega v družini, v katerem najlažje razmišljamo, čustvujemo, doživljamo in razumevamo sebe in druge)? *Obkroži črko pred odgovorom.*

- a) Slovenski.
- b) Madžarski.
- c) Drugo: _____

3. V KATEREM JEZIKU (KATERIH JEZIKIH) SE V GLAVNEM POGOVARJATE DOMA/V DRUŽINI? *Odgovore napiši na črto.*

S starši se pogovarjam v: _____

S starimi starši po mamini strani se pogovarjam v: _____

S starimi starši po očetovi strani se pogovarjam v: _____

S sestrami in brati se pogovarjam v: _____

4. V KATEREM JEZIKU (KATERIH JEZIKIH) SE POGOVARJAŠ S PRIJATELJI ZUNAJ ŠOLE? *Obkroži črko pred odgovorom.*

- a) V slovenskem.
- b) V madžarskem.
- c) S Slovenci v slovenskem, z Madžari v madžarskem.
- č) Drugo: _____

- 4.1. V KATEREM JEZIKU (KATERIH JEZIKIH) SE POGOVARJAŠ S SVOJIMI SOŠOLCI V ŠOLI? *Obkroži črko pred odgovorom.*

- a) V slovenskem.
- b) V madžarskem.
- c) S Slovenci v slovenskem, z Madžari v madžarskem.
- č) Drugo: _____

5. ALI RAD/RADA BEREŠ? *Obkroži črko pred odgovorom.*

- a) Da.
- b) Ne.

5.1. KAJ BEREŠ? *Obkrožiš lahko več možnosti.*

- a) Leposlovne knjige.
- b) Revije, časopise.
- c) Stripe.
- č) Strokovne knjige (npr. o naravi, o živalih ...).
- d) Drugo: _____

6. KOLIKO BEREŠ? *Obkroži črko pred odgovorom.*

- a) Vsak dan.
- b) Vedno, ko imam čas.
- c) Približno enkrat tedensko.
- č) Približno enkrat mesečno.
- d) Berem redko (manj kot enkrat mesečno).

7. V KATEREM JEZIKU (KATERIH JEZIKIH) V GLAVNEM BEREŠ? *Označi z X.*

	Leposlovne knjige	Revije, časopise	Stripe	Strokovne knjige	Drugo: _____
V slovenščini					
V madžarščini					
V angleščini					
Drugo: _____					

8. V KATEREM JEZIKU (KATERIH JEZIKIH) GLEDAŠ TELEVIZIJO? Označi z X.

	Risanke	Filme	Otroške oddaje	Splošne programe	Drugo: _____
V slovenščini					
V madžarščini					
V angleščini					
V nemščini					
Drugo: _____					

9. V KATEREM JEZIKU BOLJE BEREŠ, PIŠEŠ, GOVORIŠ IN POSLUŠAŠ?
Označi z X.

	Bolje v slovenščini	Bolje v madžarščini	Enako dobro v obeh jezikih
Berem besedila			
Pišem besedila			
Govorno nastopam			
Se pogovarjam			
Poslušam besedila			

6.2 PRILOGA 2: Anketni vprašalnik za učence na dvojezični osnovni šoli**Anketni vprašalnik - Kérdőív**

Pozdravljen učenec, pozdravljena učenka!

Sem Leona Brodar, študentka 2. stopnje magistrskega programa, smer Poučevanje na razredni stopnji, na Pedagoški fakulteti v Ljubljani in v okviru svojega magistrskega dela delam raziskavo o pisnem izražanju učencev enojezične in dvojezične osnovne šole.

Prosim te, da izpolniš anketni vprašalnik, ki mi bo pomagal pridobiti potrebne podatke za raziskavo. Vprašalnik je anonimen in rezultate bom uporabila zgolj v raziskovalne namene.

Zahvaljujem se ti za sodelovanje.

Kedves tanulók!

Brodar Leona a nevem, a mesteri továbbképzés, 2.fokú hallgatója vagyok, a ljubljanoi egyetem Pedagógia Oktatási Karának, az Általános iskolások oktatása irányzatán. A mesteri dolgozatom keretében az egynyelvű és kétnyelvű tanulók írásbeli kinyílvánulásával kapcsolatos kutatást végzek.

Kérlek, töltsd ki a kérdőívet, amely a szükséges adatok megszerzésénél segít. A kérdőív névtelen, az eredményeket pedig kizárólag kutatásom céljára használok fel.

Köszönöm a közreműködésedet.

Leona Brodar

1. IZPOLNI PODATKE. *Obkroži črko pred odgovorom.*

TÖLTSD KI AZ ADATOKAT. *Karikázd be a számot válaszd előtt.*

SPOL/*Nemed*

KATERO

OSNOVNO

ŠOLO

OBISKUJEŠ?/Melyik

általános

iskolába jársz?

c) Moški. Férfi.

a) Enojezično. Egynyelvű.

d) Ženski. Nő.

b) Dvojezično. Kétnyelvű.

2. KATERI JE TVOJ PRVI JEZIK (to je jezik, ki se ga po navadi naučimo kot prvega v družini, v katerem najlažje razmišljamo, čustvujemo, doživljamo in razumevamo sebe in druge)? *Obkroži črko pred odgovorom.*

MELYIK NYELVET TEKINTED ELSŐDLEGESNEK (az azon nyelv, amelyet elsőnek tanuljuk meg a családban, amelyikben legkönnyebben gondolkodunk, fejtjük ki érzelmeinket, amelyet éljük és értjük másokat)? *Karikázd be a számot válaszd előtt.*

d) Slovenski. Szlovén.

e) Madžarski. Magyar.

f) Drugo- Egyéb: _____

3. V KATEREM JEZIKU (KATERIH JEZIKIH) SE V GLAVNEM POGOVARJATE DOMA/V DRUŽINI? *Odgovore napiši na črto.*

MELY NYELVBEN (MELYIK NYELVEKBEN) BESZÉLTEK ÁLTALÁBAN OTTHON/ A CSALÁDBAN? *Válaszodat írd a vonálra.*

S starši se pogovarjam v: _____

Szüleimmel: _____ beszélek.

S starimi starši po mamini strani se pogovarjam v: _____

Nagyszüleimmel anyám oldaláról: _____ beszélek.

S starimi starši po očetovi strani se pogovarjam v: _____

Nagyszüleimmel apám oldaláról: _____ beszélek.

S sestrami in brati se pogovarjam v: _____

Testvéreimmel : _____ beszélek.

4. V KATEREM JEZIKU (KATERIH JEZIKIH) SE POGOVARJAŠ S PRIJATELJI ZUNAJ ŠOLE? *Obkroži črko pred odgovorom.*

MELY NYELVBEN (MELY NYELVEKBEN) BESZÉLGETSZ BARÁTAIDDAL, AMIKOR NEM VAGY ISKOLÁBAN? *Karikázd be a számot válaszod előtt.*

- a. V slovenskem./Szlovénul.
- b. V madžarskem./Magyarul.
- c. S Slovenci v slovenskem, z Madžari v madžarskem./Szlovénéekkel szlovénul, magyarokkal magyarul.
- č) Drugo/Egyéb: _____

4.1. V KATEREM JEZIKU (KATERIH JEZIKIH) SE POGOVARJAŠ S SVOJIMI SOŠOLCI V ŠOLI? *Obkroži črko pred odgovorom.*

MELY NYELVBEN (MELY NYELVEKBEN) BESZÉLGETSZ OSZTÁLYTÁRSAIDDAL? *Karikázd be a számot válaszod előtt.*

- d) V slovenskem./Szlovénul.
- e) V madžarskem./Magyarul.
- f) S Slovenci v slovenskem, z Madžari v madžarskem./Szlovénéekkel szlovénul, magyarokkal magyarul.
- č) Drugo/Egyéb: _____

5. ALI RAD/RADA BEREŠ? *Obkroži črko pred odgovorom.*

SZERETSZ OLVASNI? *Karikázd be a számot válaszod előtt.*

- c) Da./Igen.
- d) Ne./Nem.

5.1. KAJ BEREŠ? *Obkrožiš lahko več možnosti.*

MIT OLVASOL? *Több választ is be lehet karikázni.*

- a. Leposlovne knjige./Szépirodalmat.
- b. Revije, časopise./Újságokat, magazinokat.
- c. Stripe./Képregényeket.
- č) Strokovne knjige (npr. o naravi, o živalih ...)/Szakmai jellegű könyveket (pl. állatokról, természetről ...).
- d) Drugo/Egyéb: _____

6. KOLIKO BEREŠ? *Obkroži črko pred odgovorom.*

MENNYIT OLVASOL? *Karikázd be a számot válaszd előtt.*

- d) Vsak dan./Napi szinten.
- e) Vedno, ko imam čas./Amikor időm telik rá.
- f) Približno enkrat tedensko./Egyszer hetente.
- č) Približno enkrat mesečno./Egyszer havonta.
- d) Berem redko (manj kot enkrat mesečno)/Ritkán olvasok (ritkábban, mint egyszer havonta).

7. V KATEREM JEZIKU (KATERIH JEZIKIH) V GLAVNEM BEREŠ? *Označi z X.*
 MELY NYELVBEN (MELY NYELVEKBEN) OLVASOL ÁLTALÁBAN?

Jelöld X-el.

	Leposlovne knjige Szépirodalom	Revije, časopise Újságok, magazinok	Stripe Képregények	Strokovne knjige Szakmai jellegű könyveket	Drugo: Egyéb: _____
V slovenščini Szlovénul					
V madžarščini Magyarul					
V angleščini Angolul					
Drugo/Egyéb: -----					

8. V KATEREM JEZIKU (KATERIH JEZIKIH) GLEDAŠ TELEVIZIJO? Označi z X.
MELY NYELVŰ ADÁSOKAT NÉZEL A TELEVÍZIÓBAN ÁLTALÁBAN?

Jelöld X-el.

	Risanke Rajzfilmeket	Filme Filmeket	Otroške oddaje Gyermek- adásokat	Splošne programe Egyéb programokat	Drugo: Egyéb: _____
V slovenščini Szlovénul					
V madžarščini Magyarul					
V angleščini Angolul					
V nemščini Németül					
Drugo/Egyéb: _____					

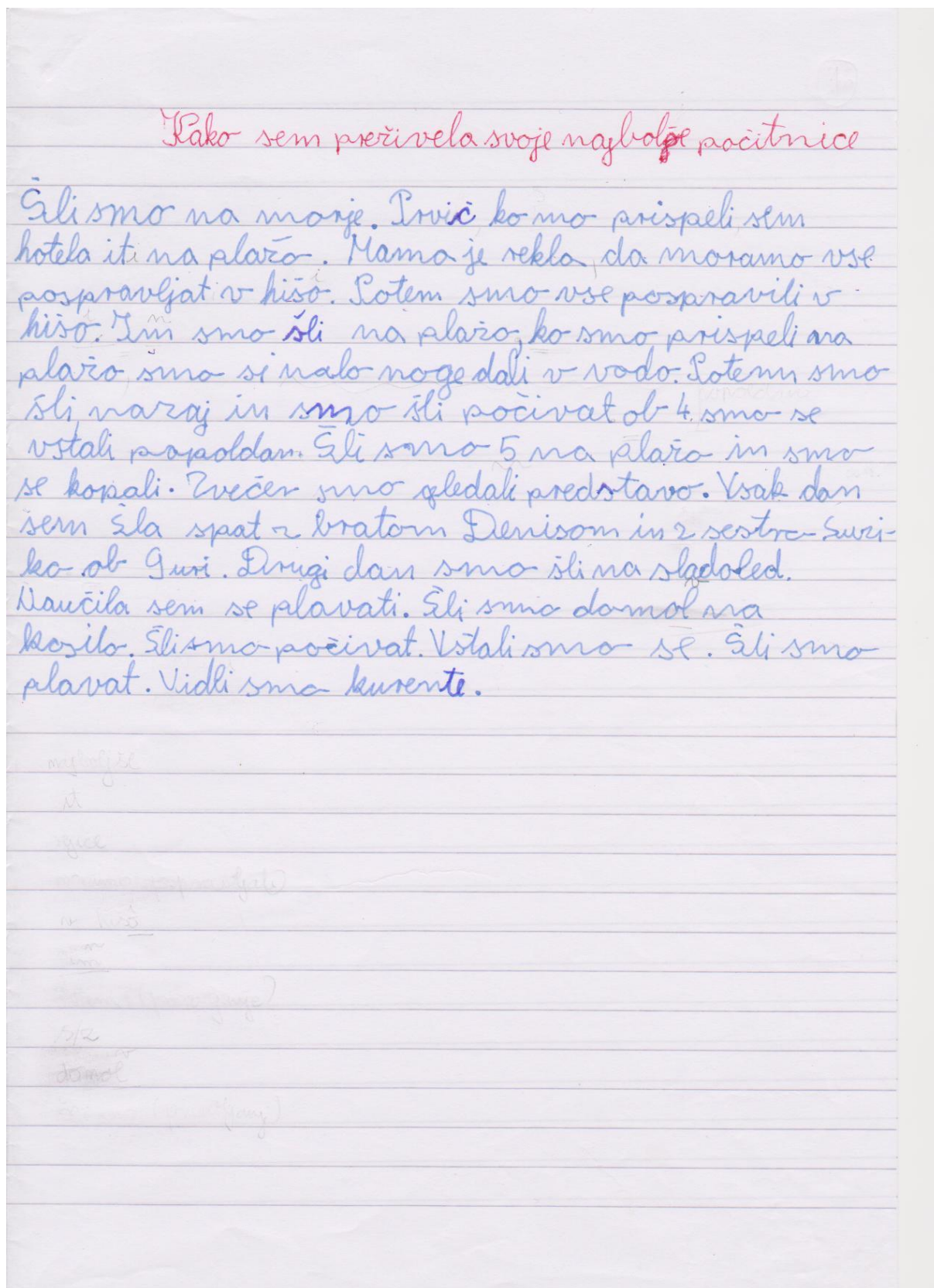
9. V KATEREM JEZIKU BOLJE BEREŠ, PIŠEŠ, GOVORIŠ IN POSLUŠAŠ?

Označi z X.

MELY NYELVBEN OLVASOL, ÍRSZ, BESZÉLSZ ÉS HALLGATSZ JOBBÁRA?

Jelöld x-el.

	Bolje v slovenščini Jobban szlovénul	Bolje v madžarščini Jobban magyarul	Enako dobro v obeh jezikih Mindkét nyelvben egyaránt
Berem besedila Szövegolvasás			
Pišem besedila Szövegírás			
Govorno nastopam Beszéd fellépés			
Se pogovarjam Beszélgetés			
Poslušam besedila Szöveg hallgatás			

6.3 PRILOGA 3: Doživljajski spis četrtošolke s slovenskim maternim jezikom iz dvojezične OŠ

6.4 PRILOGA 4: Doživljajski spis četrtošolke z madžarskim maternim jezikom iz dvojezične OŠ

Kako sem preživel / preživela svoje najboljše počitnice

Ko je bilo konec šolskega leta za par dni smo šli v Baško iz Lendave. Ko smo se peljali na busu smo se igrali jaz in moja prijateljica. Ko smo prišli v Baško smo šli v našo sobo. Jaz sem spala izgoraj. Po tem smo šli na plažo voda je bila mizla. Ko smo šli v vodo smo se dasti zabavali, plavali igrali, počivali. In smo šli en dan na prso smo jedli siravo prso in pili kakakola. Potem smo šli v hišo kjer smo spali. Te smo šli se kopati in po tem smo šli na večerjo. Te smo šli na nočno kopanje. Po kopanju smo šli spat. Naslednji dan pa smo šli domov te ko smo prispeli do Spara so se nas stari čakali mene in mojega brata. Te smo šli na večerjo v Popadj. Jaz sem jedla hamburge brat in oče čisbureq mama pa kot jaz. Pili smo orso ati in brat pa ara. Ta dan nikoli v življenju ne bom pozabila in nikoli nismo pozabili ta dan.

6.5 PRILOGA 5: Doživljajski spis četrtošolca s slovenskim maternim jezikom iz enojezične OŠ*Tako se prežvel svoje najkrajše počitnice*

Poljali smo se na morje. Pot je bila dolga. Ko smo prišli, smo se začeli kopat. Bilo je zabavno. Bilo je kosilo, pa kosilu pa lučke. Ko smo se spčili, smo se šli kopat, v vodi smo bili do večera. Ko je bila še tema, smo odšli v hotel. Tam smo se najedli večerje in šli spat. Ko smo vstali, je ati šel v trgovino. Ko je prišel, smo imeli rajtok. Za nekaj časa smo odšli na plažo, in se kopali. Ura je minevala in lulo je kosilo, pa kosilu pa spet lučke. Ko smo pojedli, smo igrali badminton, potem smo se šli kopat. Ko je bila tema, smo odšli v hotel spat. Tako smo odšli. Naslednji dan, ko je bila noč, smo šli v lunapark, tam smo se igrali, igrali namizni nogomet in vozili avtomobile. Potem smo šli dalje, da mi je ati kupil dress. Ko smo šli domov, smo se jedli pica. Tako so minevali dnevi za dnem. Ko je bil deseti dan, smo odšli domov, bila je dolga pot. To so bile moje počitnice.